

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETO
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

DALIA BLAŽYTĖ
(VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO STUDIJŲ PROGRAMA)

VISUOMENĖS POŽIŪRIS Į SAVIVALDĄ

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
lekt. Dangis Gudelis

Konsultantas –
prof. Kęstutis Masiulis

Vilnius, 2007

TURINYS

ĮVADAS.....	
.....3	
1. SAŲOKŲ	
APIBRĖŽIMAS.....	5
2. VIETOS SAVIVALDOS PROBLEMAS IR BENDRUOMENIŠKUMAS	
ŠIUOLAIKINĖSE	
VALSTYBĖSE.....	7
2.1. Pilietinės tradicijos šiuolaikinėje	
Italijoje.....	8
2.2. Gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose	
Suomijoje.....	9
2.3. Pasitikėjimas vietos valdžia	
Norvegijoje.....	11
3. PILIEČIŲ DALYVAVIMAS SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESUOSE	
LIETUVOJE.....	
.....13	
3.1. Vietovaldos subalansuotų rodiklių	
modelis.....	19
4. VISUOMENĖS POŽIŪRIO Į VIETOS VALDŽIĄ SOCIOLOGINIS	
KIEKYBINIS	
TYRIMAS.....	
.....22	
4.1. Tyrimo	
metodika.....	22
4.2. Pagrindinės tyrime dalyvavusių respondentų socialinės demografinės	
charakteristikos.....	
.....23	
4.3. Visuomenės požiūrio į vietos valdžią tyrimo	
analizė.....	26

4.3.1. Jaunimo, vidutinio amžiaus ir vyresnio amžiaus asmenų požiūris į vietos valdžią.....	26
4.3.2. Išsilavinimo įtaka gyventojų požiūriui į vietos valdžią.....	34
4.3.3. Gyvenamosios vietos įtaka gyventojų požiūriui į vietos valdžią.....	44
4.4. Tyrimo rezultatų apibendrinimas.....	52
IŠVADOS.....	56
NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	58
SANTRAUKA.....	61
SUMMARY.....	62
PRIEDAI	

I V A D A S

Vietinė savivalda yra grindžiama vietine demokratija bei žmonių teisėmis dalyvauti priimant vietinius sprendimus, kurie turi įtakos jų gyvenimo kokybei bei aplinkai. Demokratija ir gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese yra

neatsiejami. Tik abiemis suinteresuotoms pusėms bendradarbiaujant galima rasti patį optimaliausią sprendimo variantą.

Temos aktualumas: Lietuvoje gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose nėra paplitęs ir kol kas daugeliu atvejų pasireiškia tik balsuojant rinkimų metu. Tai yra viena svarbiausių priežasčių atitolinančių vietos valdžią nuo daugumos gyventojų sluoksnių. Vyraujantys daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai tarp vietos valdžios ir gyventojų, mažina pasitikėjimą vietos valdžia bei formuoja neigiamą požiūrį į savivaldą.

Problema: Dabartiniai procesai vykstantys Lietuvoje parodė, kad gyventojų ir bendruomenių poreikiai bei interesai dažnai nesuderinami su priimamais sprendimais vietos savivaldos lygyje. Taip pat gyventojai dėl žinių, informacijos stokos nesugeba realizuoti galimybių atstovauti savo bei viešuosius interesus.

Darbo tikslas – ištirti bei išanalizuoti gyventojų požiūrį į savivaldą, atsižvelgiant į jų galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti pagrindines sąvokas (bendruomenė, vietos valdžia arba savivalda);
2. Išanalizuoti užsienio šalių patirtį, skatinant pilietinių bendruomenių dalyvavimą vietos valdžios priimamų sprendimų procesuose;
3. Išanalizuoti piliečių dalyvavimo galimybes sprendimų priėmimo procesuose Lietuvoje;
4. Atlikus visuomenės požiūrio į vietos valdžią tyrimą, įvertinti ar gyventojų požiūris į vietos valdžią priklauso nuo jų amžiaus, išsilavinimo bei gyvenamosios vietos.

1. darbo dalyje bus aptariamos pagrindinės sąvokos (bendruomenė, vietos valdžia arba savivalda), nurodoma kaip jos yra apibrėžiamos tiek Lietuvos, tiek užsienio dokumentuose bei mokslininkų darbuose. 2. darbo dalyje bus nagrinėjamos vietos savivaldos problemos užsienio šalyse bei bendruomeniškumo įtaka šių problemų sprendimui. Bus aptariamos trijų šalių patirtys, t.y. Italijos, Suomijos bei Norvegijos, analizuojama, kaip piliečių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus gali padėti priartinti vietos valdžią prie gyventojų, kurti bendradarbiavimu bei pasitikėjimu pagrįstus

santykius. 3. darbo dalyje bus nagrinėjamos piliečių dalyvavimo galimybės sprendimų priėmimo procesuose Lietuvoje, aptariami gyventojų įtraukimo į sprendimų priėmimo procesus privalumai bei analizuojama, kas šioje srityje pasikeitė per pastaruosius aštuonerius metus. Taip pat bus pristatomas Mykolo Romerio universiteto dėstytojo Dangio Gudelio sukurtas Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelis, kurio vieną iš dimensijų, t.y. moralinės/ kultūros būklės dimensiją, padeda atskleisti magistro baigiamajame darbe atlikto Visuomenės požiūrio į vietos valdžią anketos klausimai. 4. darbo dalyje bus pristatomas Visuomenės požiūrio į vietos valdžią tyrimas, atliktas Anykščių, Molėtų, Utenos, Trakų miestuose ir rajonuose bei atsižvelgiant į gautus rezultatus įvertinama, ar gyventojų požiūris į vietos valdžią priklauso nuo jų amžiaus, išsilavinimo, gyvenamosios vietos.

Darbo metodai: Mokslinės literatūros analizė naudojama analizuojant įvairių autorių suformuluotas pilietiškumo, bendruomenės, vietos valdžios arba savivaldos sampratas. Lyginamojo ir duomenų analizės metodų pagalba renkami, sisteminami ir analizuojami užsienio šalių ir Lietuvos statistiniai duomenys, padedantys atskleisti gyventojų dalyvavimo sprendimų priėmimo procesuose svarbą. Apibendrinimo metodas svarbus apibendrinant, įvertinant duomenis, gautus statistinių duomenų analizės ir palyginimo metu.

Praktinė darbo reikšmė: Magistro baigiamojo darbo tyrimas (Visuomenės požiūris į vietos valdžią) buvo atliktas praktikos Lietuvos savivaldybių asociacijoje metu 2007 metų birželio – liepos mėnesiais. Tyrimo rezultatai bus panaudoti Lietuvos savivaldybių asociacijos publikuojamuose straipsniuose.

1. SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAS

Lietuvoje bei Vakarų Europos valstybėse ankstyvaisiais viduramžiais egzistavo centrinė valdžia ir bendruomenė. XVII a. atsirado teorijos, skelbusios, kad vietos bendruomenė yra senesnė už valstybę ir kad tokia bendruomenė turi teisę spręsti savo reikalus nepriklausomai nuo centrinės valdžios. Taigi tai, kas šiais laikais vadinama vietos valdžia (arba savivalda), anksčiau buvo tiesiog bendruomenė.

Baigiamajame magistro darbe naudojamas sąvokas reikėtų pradėti būtent nuo bendruomenės apibrėžimo. Dabartiniame Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatyme nurodoma, kad bendruomenė – tai atitinkamoje teritorijoje nuolat gyvenantys asmenys, susieti bendrais viešaisiais poreikiais ir interesais (LR Vietos, 1994). Oksfordo žodynas pateikia tokį bendruomenės apibrėžimą: bendruomenė tai – organizuotas politinis, municipalinis ar socialinis darinys, toje pat vietoje gyvenančių žmonių grupė, religinės ar kitokios tapatybės vienijamų žmonių grupė (Sutton C., 1999, cituoja Oksfordo žodyną). Pasak I. Leliūgienės, bendruomenė – tai šeimų ar žmonių grupė, kurią jungia tam tikros bendro naudojimo vertybės, turinti vieningas tarnybas, įstaigas ir interesus ar geografinį artumą (Leliūgienė I., 1997). Bendruomenė - daugiau ar mažiau vientisa, konkrečioje vietovėje gyvenančių žmonių, jų tarpusavio santykių, veikiančių organizacijų ir kultūrinių bei elgesio tradicijų visuma (Godvadas P., 2004).

Čia pateikti tik keli bendruomenės apibūdinimai, tačiau jų yra žymiai daugiau. Galima teigti, kad įtraukus bendruomenės narius į visuomenės valdymo procesą bei sprendimų priėmimą politiniais, ekonominiais, kultūriniais, socialiniais bei kitais bendruomenei rūpimais klausimais yra įgyvendinama demokratija, kurios viena iš pasireiškimo formų yra savivalda.

Įvairiuose oficialiuose Lietuvos ir užsienio institucijų paskelbtuose dokumentuose savivalda apibrėžiama nors ir panašiai, tačiau nevienodai.

Vietos savivaldos įstatyme teigiama, jog vietos savivalda – „tai valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus per administracinio vieneto

nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas“ (LR Vietos, 1994).

Lietuvai tapus Europos Sąjungos (ES) nare, aktuali yra Europos vietos savivaldos chartijoje užfiksuota vietos savivaldos samprata, kadangi Lietuva išpareigoja suderinti vietos savivaldą reguliuojančius įstatymus su chartijos nuostatomis ir laikytis visų joje įtvirtintų principinių reikalavimų. Taigi Europos vietos savivaldos chartijoje vietos savivalda traktuojama taip: „Vietos savivalda reiškia vietos valdymo organų teisę ir galią įstatymo ribose savo atsakomybe ir pagal vietos gyventojų interesus reguliuoti ir valdyti didžiąją viešųjų reikalų dalį. Šią teisę įgyvendina tarybos ar susirinkimai, kuriuos sudaro slaptu balsavimu tiesioginių, lygių ir visuotinių rinkimų metu išrinkti nariai ir kurie gali turėti joms pavaldžius vykdomuosius organus. Ši sąlyga neatmeta galimybės kreiptis į piliečių susirinkimus, rengti referendumus ar naudoti bet kurią kitą tiesioginę piliečių dalyvavimo formą, kur tai leidžia įstatymas.“ (Europos, 1999).

Tarptautinės vietos savivaldybių sąjungos (IULA) Pasaulinėje vietos savivaldos deklaracijoje savivalda apibrėžiama taip: „Vietos savivalda reiškia vietos valdžios teises ir pareigas savo atsakomybe reguliuoti ir tvarkyti visuomeninius reikalus vietos gyventojų interesų vardu. Šią teisę įgyvendina asmenys arba atstovaujantieji dariniai, periodiškai laisvai išrinkti remiantis visuotine ir lygia rinkimų teise, bei jų vyriausieji administratoriai, kurie taip pat turi būti išrinkti arba paskirti išrinkto darinio atstovu“ (Vietos, 2007).

Remiantis Europos vietos savivaldos chartija ir Pasauline vietos savivaldos deklaracija galima teigti, kad deklaruojami panašūs, nors ir neidentiški savivaldos įgyvendinimo principai.

2. VIETOS SAVIVALDOS PROBLEMOS IR BENDRUOMENIŠKUMAS ŠIUOLAIKINĖSE VALSTYBĖSE

Visame civilizuoame pasaulyje per pastaruosius šimtmečius ir dešimtmečius didėjo vietos valdžios galios sprendžiant vietos bendruomenių reikalus. Ne visada Europos valstybių vietinė valdžia turėjo tokias dideles teises, o vietos bendruomenės buvo tokios aktyvios formuodamos savo valdžios institucijas ir per jas sprendamos vietinius reikalus, kaip tai vyksta dabartinėse Europos Sąjungos bei kitose Vakarų civilizuoto pasaulio valstybėse. Dažniau buvo priešingai – valdžia buvo telkiama centrinės valdžios rankose (Paulikas V., Adomonis V., 2003).

Apie centrinės valdžios galių sutelkimo sukeliamas socialines blogybes dar 1835 m. rašė žymus prancūzų rašytojas, užsienio reikalų ministras ir publicistas A. de Tokevilis. Jis palyginęs bendruomenių savivaldos reikalus JAV bei Prancūzijoje, nurodė dėl savivaldos stokos Prancūzijoje kylančias visuomenės doros ir pilietiškumo problemas: “<...> jiems visiškai nerūpi kaimo gerovė, gatvės saugumas, jų bažnyčios ir parapijos likimas: jų manymu, visa tai jiems yra svetima ir priklauso visagaliam svetimšaliui, vadinamam vyriausybe. Nesirūpinimas savimi toks didelis, jog, jiems ar jų vaikams grėšiant pavojui, užuot stengėsi pašalinti grėsmę, jie, sudėję rankas, laukia, kada visas kraštas ateis jiems į talką. Nors visiškai atsižadėję savo laisvos valios, jie ne mažiau nei kas kitas nemėgsta paklusnumo. Jie taikstosi su valdininkų savivale, bet vos tik jėgai nuo jų nutolus, tuojau pamina įstatymą kaip nugalėtą priešą. <...> šaliai patekus į tokią padėtį, reikia keisti ir įstatymus, ir papročius, kad ji nežūtų, nes galutinai yra pašlijusi visuomenės dora: valdinių dar esama, bet piliečių nebėra.<...> bendruomenė laisvė turi įsismelkti į papročius, o tai gali atsitikti tik tada, kai ji bus ilgai gyvavusi įstatymų įteisinta“ (Tocquville A.,1996).

Daug bendrų vietos bendruomenės savivaldos bruožų ir panašių problemų galima išvelgti visose iš totalitarinių režimų arba despotiškų monarchų išsivadavusiose valstybėse, ir tai nepriklauso nuo to, kuriame šimtmetyje ir kokioje valstybėje visa tai vyko.

R. Nisbetas teigia, kad susirūpinimas dėl bendruomenės išlikimo ir savivaldos yra neblėstanti Europos socialinės ir politinės refleksijos tema (Nisbet R.,1977).

W. Personas nurodo, kad bendruomeninio požiūrio į viešąją politiką ištakos siekia kolonijinį Prancūzijos, Britanijos, Belgijos administravimą, kai administratoriai vietos bendruomenes mėgino padaryti labiau savarankiškas – joms pačioms suteikdavo teisę spręsti vietos problemas (Persons W., 2001).

B. Smitas teigia, kad vadybiniai nacionalinių organizacijų reikalavimai gali būti patenkinti tik perduodant sprendimo galias žemesnėms grandims. Politinių grėsmių, kurias integralumui kelia pavienės bendruomenės, galima išvengti tik decentralizacijos priemonėmis. Autorius teigia, kad valdymo lygmenų mišinys reikalauja centralizacijos, kad būtų stipresnė kontrolė, ypač finansų panaudojimo, tačiau, jis reikalauja ir decentralizacijos, kad būtų efektyvesnis valdymas. Centralizacija siekiant decentralizacijos ir decentralizacija kaip centralizacijos būdas – tai pagrindinis valdymo ir atsakomybės galių paskirstymo šiuolaikinėje valstybėje paradoksas (Smith B. C., London, 1985).

Taigi savivaldos stiprinimo keliu einančios kontinentinės Europos valstybės jau kelis dešimtmečius bando įgyvendinti valdymo decentralizaciją, pasitelkdamos šiam darbui pilietines bendruomenes, kurioms, pasak A. de Tokevilio, būdinga: aktyvūs, visuomeniškumo dvasia persmelkti piliečiai, egalitariniai politiniai santykiai, socialinė sandara, besiremianti pasitikėjimu bei bendradarbiavimu (Tocquville A.,1996).

2.1. Pilietinės tradicijos šiuolaikinėje Italijoje

Pilietinių bendruomenių dalyvavimo svarbą vietos valdžios priimamų sprendimų procese nagrinėjo žymus amerikiečių viešosios politikos tyrinėtojas Robertas D. Putnamas. Jis tyrė pilietines tradicijas ir jų sklaidą šiaurės ir pietų Italijos regionuose. Tai buvo unikalus eksperimentas pradėtas 1970 metais, kai kiekviename Italijos regione buvo

kuriamos naujos vyriausybės. Tyrimo rezultatai parodė, kad kai kurios regionų vyriausybės nuolat dirbo sėkmingiau nei kitos: geriau tvarkėsi viduje, kūrybiškiau ėmėsi politikos iniciatyvų ir efektyviau jas įgyvendino. Šie veiksmingumo skirtumai buvo pastovūs daugiau nei dešimtmetį. Kai kurios vietovės buvo valdomos geriau nei kitos net tada, kai jų vyriausybių struktūra buvo identiška. Šiuos skirtumus, kaip vėliau parodė tyrimo rezultatai, lėmė pilietinių bendruomenių dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose. Ten kur istoriškai susiklostė savivaldžių miestų kultūra, bendruomenės iš dalies buvo prileidžiamos prie valdžios sprendimų (šiaurės Italijoje), sprendimai buvo skaidresni, efektyvesnis valdymas bei geresnė gyvenimo kokybė. Tuo tarpu pietų Italijos regionuose istoriškai klostėsi priešinga situacija (pilietinės bendruomenės kūrimo srityje), todėl valdžios sprendimai daugelyje sričių buvo iš dalies neskaidrūs, tuo pačiu ir gyvenimo kokybė buvo blogesnė nei šalies šiaurėje (Putnam R. D., 2001).

Taigi Roberto D. Putmano tyrimo rezultatai, parodo, kaip svarbu, siekiant efektyvios savivaldos, bendruomenių tinklo tvirtumas. Pilietiškesnėje bendruomenėje piliečiai sąžiningai elgiasi vienas su kitu ir kartu tikisi sąžiningo elgesio iš kitų. Jie tikisi iš valdžios, kad ji laikysis aukštų standartų, ir noriai paklūsta taisyklėms, nes jie patys jas ir prisiėmė.

2.2. Gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose Suomijoje

Siekiant išsiaiškinti ar pilietinė bendruomenė yra tokia pat svarbi efektyvios savivaldos sistemos sukūrimui ne tik Italijoje, bet ir kitose šalyse, analizei buvo pasirinkta Suomija. Suomija yra visiškai priešinga šalis lyginant su Italija tiek geografiniu požiūriu, tiek kultūros bei gyventojų mentalitetų skirtumais.

Suomijoje pilietis yra vietinių paslaugų vartotojas, kuris naudojasi savo demokratinėmis teisėmis. Norint, kad būtų suinteresuotas savo vietine valdžia, jis turi jausti, kad tikrai yra savivaldybės narys. Pagal Suomijoje atliktus tyrimus, dauguma piliečių identifikuoja save su šalies piliečiais. Savęs identifikavimas su vietine savivaldybe yra silpnėsi ir tik šiek tiek svarbesnis nei identifikavimas su vietine bendruomene. Tuo tarpu savęs identifikavimas su Europa ar apskritimi yra mažiausi.

Labiausiai identifikuoja save su savivaldybe profesionalai, užimantys svarbias pozicijas, žmonės ilgai gyvenantys savivaldybės teritorijoje ir tebenorintys ten gyventi, pagyvenę žmonės ir didelių savivaldybių piliečiai. Silpnesnis savęs identifikavimas su savivaldybės nariais būdingas jauniems ar vidutinio amžiaus žmonėms, bedarbiams gyvenantiems mažose ar nuošaliuose savivaldybėse. Gyventojų galimybėms ginti savo interesus ir teises turi įtakos amžius ir išsilavinimas. Jauni ir vidutinio amžiaus bei išsilavinę žmonės turi daugiau galimybių už pagyvenusius ar mažiau išsilavinusius. Tą patį galima pasakyti apie žmonių interesą būti savivaldybės tarybos nariais.

Pilietinė visuomenė aktyviai reiškiasi per asociacijas. Žmonių dalyvavimas asociacijose gali sustiprinti vietinę demokratiją. Savivaldybės ir vietinės asociacijos gali sėkmingai bendradarbiauti. Suomijoje apie 80 proc. žmonių priklauso bent vienai, o apie 10 proc. – bent keturioms asociacijoms. Žmonių interesas dalyvauti asociacijose didėja visame pasaulyje. Suomijoje 52 proc. suaugusiųjų priklauso kokiai nors profesinei asociacijai, 25 proc. – sporto asociacijai, 10-15 proc. – savanorių, gamintojų ar verslininkų, politinėms, pensininkų ar apylinkių asociacijoms, 7 proc. – kultūrinėms, 6 proc. – jaunimo ar studentų, 6 proc. – krašto apsaugos, 3 proc. – aplinkos apsaugos asociacijoms.

Aktyviai ir plačiai dalyvaujantys asociacijose piliečiai paprastai aktyviai ir balsuoja, gina savo teises ir interesus bei daro įtaką priimant savivaldos sprendimus. Aktyvus dalyvavimas įvairiose organizacijose taip pat susijęs su gyventojų dalyvavimu savanoriškoje veikloje. Bendravimas per asociacijas padidina žmonių pasitikėjimą vieni kitais, o taip pat visa savivaldos sistema (Vietos, 2006). Tuo tarpu Lietuvoje kol kas daugeliu atvejų piliečių dalyvavimas pasireiškia tik balsuojant rinkimų metu.

Suomijoje savivaldybės skatina ne tik asociacijų bet ir pavienių gyventojų ar mažų gyventojų grupelių iniciatyvumą, prisidedant prie vietos reikalų tvarkymo. Kiekvienas pilietis gali pradėti iniciatyvą bet koku vietos savivaldos klausimu. Suomijoje savivaldybės turi pranešti piliečiui, kokių veiksmų ėmėsi šios iniciatyvos atžvilgiu. Tarybą privaloma informuoti apie iniciatyvas bent kartą per metus.

Svarbus teisinis ir administracinis klausimas yra piliečių teisė nesutikti su savivaldos sprendimais. Suomijoje prie kiekvieno savivaldybės sprendimo yra priedas, kuriame nurodoma, kaip galima apskųsti sprendimą. Ne tik Suomijoje, bet ir kitose

Šiaurės šalyse įvairūs skundai dėl savivaldybių sprendimų yra normalus dalykas. Bet kurioje Suomijos savivaldybėje nuolat galima rasti dešimtis skundų, kurie yra nagrinėjimo procese. Administraciniai skundai sprendžiami specialiuose administraciniuose teismuose, kurie sprendžia juos greitai, su nedidelėmis išlaidomis, remiantis dokumentais.

Kaip parodė Suomijoje atliktas tyrimas, praktiškai visi suaugę Suomijos piliečiai naudojami žiniasklaidos priemonėmis, sekdami savo vietinės valdžios veiklą. Vietinius informacijos poreikius gana gerai tenkina spauda, radijas ir TV. Visuomenės informavimas yra labai svarbus aspektas, siekiant didinti gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia, skatinti juos pačius aktyviai dalyvauti vietos valdyme. Skirtingai nei Suomijoje, Lietuvoje, gyventojai dažnai būtent dėl informacijos stokos nesugeba realizuoti galimybių atstovauti savo bei viešuosius interesus (Vietos, 2006).

Taigi, galima teigti, kad Suomijoje piliečiai aktyviai dalyvauja sprendimų priėmimo procesuose. Be to gyventojų iniciatyvumą dalyvauti vietinės valdžios veikloje bei ją įtakoti skatina Suomijos įstatymai ir pati vietos valdžia. Bendradarbiaujant interesus pavyksta suderinti ir taip pasiekama abipusio sutarimo, pasitikėjimo, pagarbos, kas ir yra bendruomeniškumo pagrindas.

2.3. Pasitikėjimas vietos valdžia Norvegijoje

Kitoje Skandinavijos šalyje, Norvegijoje, piliečiai taip pat aktyviai dalyvauja sprendimų priėmimo procesuose ir tai iš dalies lemia jų pasitikėjimą vietos valdžios institucijomis. 2003 metais Norvegijoje buvo atliktas tyrimas, siekiant išsiaiškinti Norvegijos gyventojų pasitikėjimą valstybinėmis institucijomis (Some, 2003). Tyrimo rezultatai parodė, kad gyventojų pasitikėjimas vietos valdžia per paskutiniuosius metus ženkliai išaugo. Norvegai labiau pasitikėjo savo savivaldybės taryba, meru, savivaldybės administracija, vietiniais politikais, nei vyriausybe, politinėmis partijomis, parlamentu, ministerijomis, šalies politikais bei regionine taryba. Labiau už vietos valdžią buvo pasitikima tik teismais (1 lentelė).

1 lentelė. Norvegijos gyventojų pasitikėjimas valstybinėmis institucijomis (Some, 2003)

Institucija	Respondentų skaičius	Vidurkis (Skalė nuo 0-10, kur 0-labai mažas pasitikėjimas ir 10-labai didelis pasitikėjimas)
Savivaldybės taryba	1870	5,5
Meras	1864	5,8
Nacionalinė vyriausybė	1903	4,2
Politinės partijos	1876	4,1
Parlamentas	1879	5,0
Teismai (teismų sistema)	1871	6,4
Ministerijos	1795	5,0
Savivaldybės administracija	1830	5,1
Vietiniai politikai	1870	5,2
Šalies politikai	1861	4,3
Regioninė taryba	1711	4,1

Šio tyrimo rezultatai dar kartą leidžia teigti, kad kuo aktyviau gyventojai dalyvauja priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikiant pasiūlymus, tuo labiau pasitiki vietos valdžia.

3. PILIEČIŲ DALYVAVIMAS SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESUOSE LIETUVOJE

Lietuvoje svarbiausias dalykas, kuo pasireiškia piliečio dalyvavimas vietos savivaldoje, yra Konstitucijoje įtvirtinta jo teisė dalyvauti savivaldybės tarybos rinkimuose, kuriuose jis pareiškia savo valią, kas atstovaus jo interesams savivaldybėje.(LR Konstitucija, 1992)

Savivaldybės politinio aktyvumo pagrindas yra piliečiams garantuotos susirinkimų bei vienijimosi į bendrijas, politines partijas ar asociacijas teisės bei su jomis susijusios teisės laisvai reikšti savo nuomonę, spaudos ir kitų masinės informacijos priemonių laisvė. Tik šių teisių dėka yra įmanomas ir įgyja prasmę piliečio dalyvavimas vietos savivaldoje.

Didelėje bendrijoje tik susivieniję piliečiai gali lemti įvykius. Politinės partijos vienija tuos, kurių panašūs požiūriai ir bendri interesai. Piliečiai per politines partijas gali įtakoti palankių bendruomenei sprendimų priėmimą savivaldybės institucijose.

Viena iš piliečių dalyvavimo vietos savivaldoje formų - dalyvavimas visuomeniniuose svarstymuose, organizacijose, dalyvavimas judėjimuose, paremtuose savanoriška veikla. Galimi aktyvaus dalyvavimo būdai: dalyvavimas piliečių (bendruomenių) komitetų veikloje, dalyvavimas pasitarimuose prieš valdybą ir tarybų posėdžius ir dalyvavimas kuriant strateginį planą. Bendruomenių komitetai - dar gana nauja visuomeninė institucija. Daugeliu atvejų komitetų veikla pasiteisino.

Visuomeninės organizacijos yra svarbiausios tarpininkės tarp valdžios ir eilinio piliečio. Jų iniciatyva padeda valdžiai geriau suprasti ir tenkinti visuomenės poreikius. Glaudus valdžios ir piliečių (visuomeninių -nevyriausybinų organizacijų) bendradarbiavimas sukuria visuomenėje atvirumo atmosferą, abipusę pagarbą ir pasitikėjimą, todėl kartais net ir nelabai populiarūs valdžios sprendimai priimami palankiai. Piliečių noras ne kritikuoti ar kaltinti, o aktyviai dalyvauti vietos savivaldoje rodo esant brandžią pilietinę visuomenę (Vietos, 2007).

Visgi Lietuvoje kol kas daugeliu atvejų piliečių dalyvavimas pasireiškia tik balsuojant rinkimų metu, tačiau demokratija – tai daugiau nei žmonių sugebėjimas išrinkti savus lyderius. Tik abiem suinteresuotoms pusėms – valdžiai ir piliečiams svarstant, galima rasti optimaliausią sprendimo variantą.

Apie piliečių dalyvavimo galimybes priimant sprendimus vyriausybės ir savivaldybės lygyje bei jų svarbą efektyviam bendradarbiavimui tarp gyventojų ir vietos valdžios rašė Laura Stračinskienė. Pasak autorės, žmonių dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose:

- Skatina visuomenės ir vietos valdžios dialogą bei pagerina vietos valdžios institucijų veiklos skaidrumą ir atskaitomybę, tokiu būdu sukuriant sąlygas geram valdymui.
- Taip pat padeda spręsti tam tikro regiono problemas ir tuo pačiu padeda užtikrinti, kad į piliečių nuomonę būtų atsižvelgta priimant politinius ir programinius sprendimus.
- Padeda nustatyti bendruomenės poreikius ir prioritetus; sudaro galimybę gauti būtinos reikiamos informacijos geriausiam sprendimui priimti ir suteikia galimybę paaiškinti žmonėms reikalo esmę, kai būtina priimti sudėtingą ir nepopuliarų sprendimą.

- Leidžia valstybės tarnautojams parodyti piliečiams, kad jie žino savo darbą bei dirba jį atsakingai, tarnauja piliečiams.
- Gali paskatinti bendruomenės kūrybingumą ir leidžia panaudoti piliečių išmintį ir gabumus.
- Ugdo abipusį pasitikėjimą.
- Gali padėti valstybės tarnautojams spręsti konfliktus, pasiekti konsensą ir užtikrinti piliečių paramą.
- Gali padėti koreguoti ir tobulinti programas, norint užtikrinti visuomenės paramą.
- Leidžia įgyti visuomenės paramą, nes žmonėms patinka, kai klausama jų nuomonės svarbiais klausimais, ypač tais, kurie turi jiems tiesioginės įtakos ir kurie leidžia jiems jaustis reikšmingiems (Stračinskienė L.,2006).

Tačiau dabartiniai procesai vykstantys Lietuvoje parodė, kad gyventojų ir bendruomenių poreikiai ir interesai dažnai nesuderinami su priimamais sprendimais tiek vyriausybės, tiek vietos savivaldos lygiais. Taip pat gyventojai dėl žinių, informacijos stokos nesugeba realizuoti galimybių atstovauti savo bei viešuosius interesus.

Abipusio bendradarbiavimo tarp visuomenės ir savivaldybių problemas atskleidžia ir visuomenės nuomonių tyrimai. Dauguma lietuvių prisipažįsta neturintys jokios įtakos savivaldos sprendimams. Tai liudija Pilietinės visuomenės instituto užsakymu 2006 m gegužės mėnesį „Vilmorus“ atlikta reprezentatyvi gyventojų apklausa. Į klausimą, ar gali daryti įtaką savivaldybės sprendimams, teigiamai atsakė tik 5,8 proc. visų respondentų. Net 85,3 proc. teigė tokios galimybės neturintys. Visgi tyrimai rodo, jog Lietuvos visuomenė suvokia savivaldos svarbą ir norėtų realiai veikiančios, piliečių įtakojamos savivaldos. Absoliuti dauguma lietuvių mano, kad kasdienius gyvenamosios vietovės reikalus turėtų spręsti vietos savivaldos institucijos: 57 proc. gyventojų yra įsitikinę, jog tai turėtų daryti seniūnija, 35 proc. – jog miesto ar rajono savivaldybė. Daugiausiai manančių, kad vietos reikalai turėtų būti tvarkomi seniūnijose yra kaimiškose vietovėse (85 proc.) ir Vilniuje (74 proc.). Kitų miestų gyventojai dažniau teigė, kad vietos problemas turėtų spręsti savivaldybė (62 proc. Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje, 53 proc. – kituose miestuose) (Lietuviai, 2006). Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atlikta gyventojų apklausa taip pat parodė, kad iš viešojo administravimo institucijų ir įstaigų Lietuvos gyventojai dažniausiai

kreipiasi į savivaldybes ir jų institucijas bei įstaigas (15 proc.). Tai galima paaiškinti tuo, kad būtent savivaldybėms įstatymai numato prievolę užtikrinti ir gerbti jų teritorijoje nuolat gyvenančių asmenų, susietų bendrais viešaisiais poreikiais bei interesais, teises ir laisves. Taip pat savivaldybės vykdo daugumai bendruomenės narių svarbias funkcijas, pavyzdžiui, socialinių, kultūros, švietimo bei kitokių paslaugų teikimas, sąlygų verslo ir kitokių veiklų plėtrai sudarymas. Tačiau tyrimo rezultatai parodė, kad net 71 proc. respondentų per paskutiniuosius metus nesikreipė į valstybės ar savivaldybių institucijas (1 pav.).

1 pav. Ar Jūs kreipėtės į šias valstybės ar savivaldybės institucijas per paskutiniuosius 12 mėnesių? (procentais)

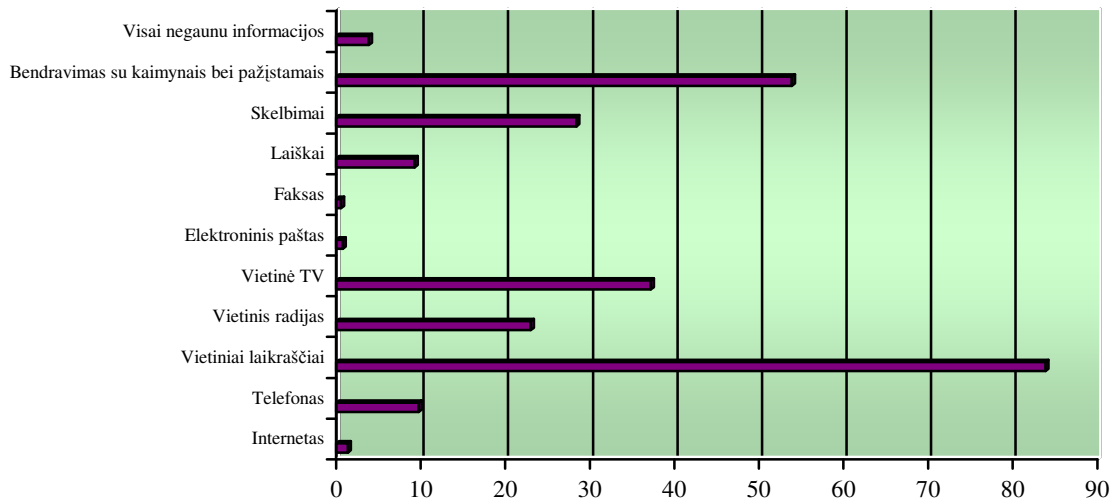
Ši diagrama parodo, kad viešojo administravimo institucijos tiek šalies, tiek vietiniu lygmeniu yra atitolusios nuo gyventojų. Lietuvoje šiuo metu nėra demokratinei valstybei būdingo aktyvaus dialogo tarp gyventojų ir valstybės bei savivaldybių institucijų ar įstaigų sprendžiant visuomenei svarbius klausimus (Viešasis, 2005). Viena iš svarbiausių priežasčių, lemiančių menką piliečių dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose Lietuvoje, t.y. žinių bei informacijos stoka apie galimybes atstovauti savo bei viešuosius interesus.

Apie informacijos svarbą vietos valdžios ir piliečių sąveikai jau prieš aštuonerius metus (t.y. 1999 metais) rašė dr. A. Augustinaitis. Autoriaus nuomone, pagrindinis informacijos visuomenės savivaldos požymis yra tai, jog abi pusės - vietos valdžios institucijos ir piliečiai - pripažįstamos lygiaverčiais partneriais, kurių aktyvumas turi įtakos bendruomenės gyvenimui ir gerovei. Vienas iš pagrindinių tikslų yra visavertės sąveikos užtikrinimas, kai:

- vietos valdžios institucijos turi grįžtamąjį ryšį iš piliečių, nuolat atsižvelgia į gaunamą informaciją ir atitinkamai koreguoja savo veiksmus ir programas;

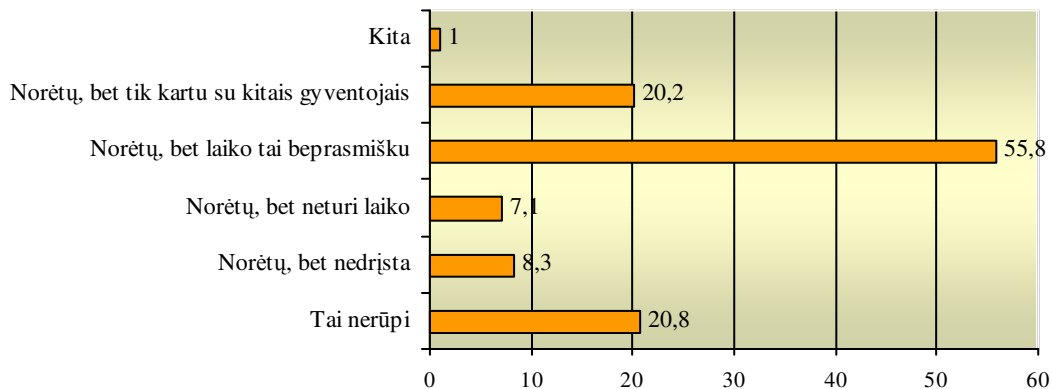
- piliečiai sutelkia pastangas bendruomenės tikslų įgyvendinimui ir suteikia paramą valdžios sprendimams;
- pilnavertės vietos valdžios ir gyventojų sąveikos pagrindas yra informacijos technologijos, jos garantuoja informacinį tarpusavio ryšį ir viešųjų paslaugų teikimą;
- informacijos technologijos turi ne tik techninio ryšio vaidmenį, bet sykiu yra ir socialinių politinių procesų katalizatorius, nes:
  - 1) skatina demokratinius pokyčius;
  - 2) didina valdžios institucijų ir piliečių pasitikėjimą bei tarpusavio santykių skaidrumą;
  - 3) neparastai padidina valdymo efektyvumą;
  - 4) įtraukia didžiumą gyventojų į viešojo administravimo procesus;
  - 5) tobulina viešųjų paslaugų teikimą ir vadybą;
  - 6) padeda veiksmingiau spręsti socialines problemas (nedarbo, nusikalstamumo, švietimo ir kt.);
  - 7) keičia viešojo administravimo stilių;
  - 8) skatina taikyti naujus vadybos būdus ir koncepcijas (Augustinaitis A., 1999).

1999 metais dr. A. Augustinaitis atlikto tyrimą "Piliečių ir viešosios valdžios sąveika: socialinių idėjų plėtra informacijos vadybos pamatu", kuriuo buvo siekiama nustatyti bendrąją problemos būklę, savivaldos plėtotės tendencijas ir pasiruošimą taikyti informacijos visuomenei būdingą bendruomenės viešojo administravimo stilių bei principus, paremtus socialinių idėjų plėtra ir informacijos vadybos metodais. Tuomet tyrimo rezultatai parodė, kad gyventojai iš tiesų nebuvo susiję pilnaverčiais bendruomeniniais ryšiais ir nesuvokė savęs nei kaip bendruomenės, nei kaip savivaldos. Taip pat tarp gyventojų ir vietos valdžios buvo didelis atstumas: vyravo veikiau priešiški nei partnerystės, juo labiau bendradarbiavimo santykiai. Didelis skaičius apklaustųjų, kaip pagrindinį informacijos šaltinį, iš kurio jie dažniausiai sužinodavo informaciją apie savivaldybės veiklą, nurodė bendravimą su kaimynais ir pažįstamais. Tokie tyrimo rezultatai parodė, kad trūko tiesioginės informacijos - piliečiai dažnai neturėjo galimybės gauti informaciją be tarpininkų, o savivaldybių darbuotojai - perduoti jiems tikslią, teisingą, neiškreiptą informaciją (2 pav.).

2 pav. Informacijos šaltiniai, iš kurių piliečiai gauna informaciją apie savivaldybės veiklą (procentais)

1999 metais tyrimo rezultatai parodė ir labai nedidelį piliečių aktyvumą bendraujant su vietos valdžia. Tuomet į vietos valdžios įstaigas siekdami paveikti jos sprendimus kreipėsi tik 10,5% piliečių ar jų artimųjų. Dažniausia tokio pasyvumo priežastis buvo piliečių nuomonė, kad jų pastangos bus beprasmės, t. y., jų nuomonės nebus paisoma (3 pav.).

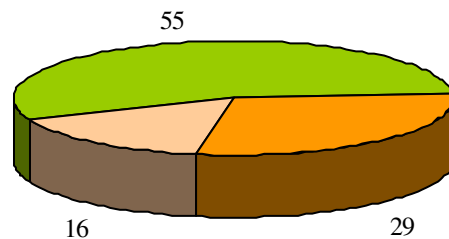
3 pav. Gyventojų nuomonė apie galimybes įtakoti jų miesto/rajono savivaldybės sprendimus (procentais)

Tačiau svarbiausias rodiklis buvo tas, jog nepaisant to, kad dauguma respondentų savo galimybes įtakoti jų miesto/rajono savivaldybės sprendimus laikė beprasmiškomis, dauguma gyventojų to tikrai norėjo. Tik 20,8% atsakė, jog tai nerūpi. Pasak A.

Augustinaičio, tai labai išpūdingas rezultatas, rodantis bendruomenės kūrimo potencialą ir neišnaudotas viešojo administravimo galimybes.

Visgi nors tai yra jau seni duomenys, dabartiniai tyrimų rezultatai nelabai ženkliai skiriasi nuo 1999 metais atlikto dr. A. Augustinaičio tyrimo rezultatų. 2006 metais spalio 11-18 d. Kauno mieste buvo atliktas Kauno miesto savivaldybės veiklos, informacijos apie savivaldybės darbą sklaidos kanalų efektyvumo ir Kauno miesto gyventojų nuostatų tyrimas. Tyrimo rezultatai parodė, kad daugeliui Kauno miesto gyventojų visiškai nepakako informacijos apie savivaldybės mero darbą (41,5 proc. respondentų), o visiškai patenkinti gaunamu informacijos kiekiu buvo tik 7,6 proc. apklaustųjų. Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad populiariausias informacijos apie savivaldybės veiklą šaltinis buvo laikraščiai. Toliau rikiavosi televizija, radijas bei kiti informacijos kanalai, kuriuos paminėjo patys respondentai. Tarp kitų kanalų dažniausiai buvo minimi giminaičiai bei kaimynai (Reprezentatyvi, 2006).

2005 metais Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktos gyventojų apklausos duomenimis net 55 proc. apklaustųjų manė, kad neverta kreiptis į valstybės ar savivaldybės institucijas, norint pateikti pasiūlymus dėl jų darbo ar jų rengiamų sprendimų projektų. Kad verta kreiptis į valstybės ar savivaldybės institucijas teigė tik 16 proc. respondentų. Tai rodo tam tikrą gyventojų nusivylimą valstybės ir savivaldybės institucijų veikla bei santykiais su jomis (4 pav.) (Viešasis, 2005).

4 pav. Respondentų atsakymų į klausimą "Kaip Jūs manote, ar verta kreiptis į valstybės ar savivaldybių institucijas, norint pateikti savo pasiūlymus dėl jų darbo ar jų rengiamų sprendimų projektų?" paskirstymas (procentais)

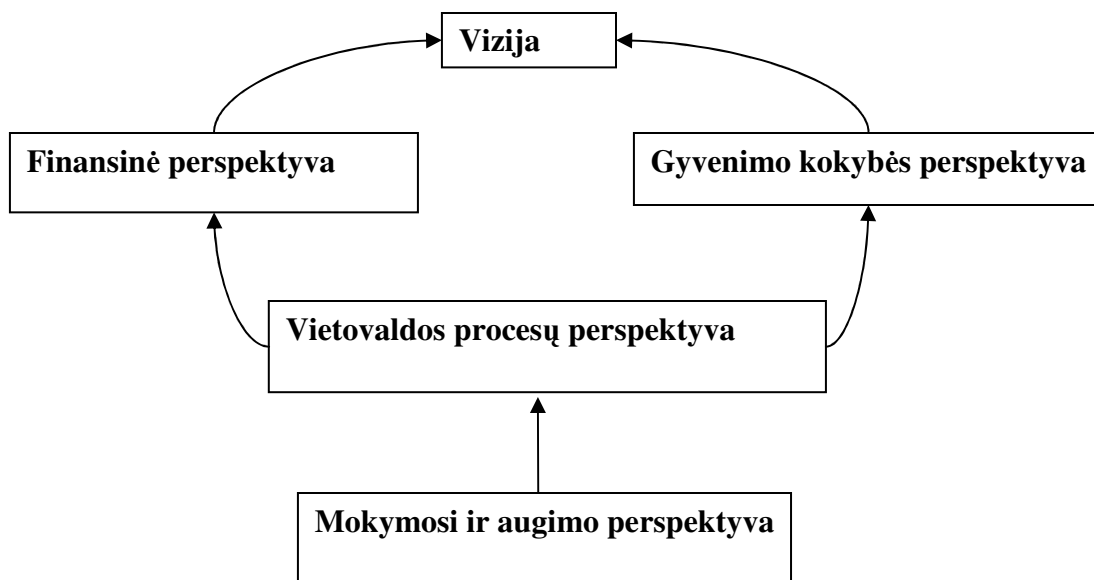
Taigi gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose liudija apie visuomenės aktyvumą, piliečių interesų atspindėjimą priimtuose sprendimuose, sprendimų priėmimo efektyvumą ir reikalingumą, skatina pasitikėjimą valstybės ir savivaldybės institucijomis, formuoja pilietinę atsakomybę, kuri pasireiškia kiekvieno

piliečio asmeninio dalyvavimo visuomenės svarbos suvokimu. Deja kaip parodė jau atliktų tyrimų analizė, per paskutiniuosius septynerius ar aštuonerius metus Lietuvoje santykis tarp vietos valdžios institucijų bei gyventojų ženkliai nepasikeitė. Tarp vietos valdžios ir gyventojų egzistuojantis atstumas nesumažėjo ir toliau trukdo jiems sėkmingai bendradarbiauti bei kurti abipusiu pasitikėjimu ir pagarba pagrįstus santykius. Kaip teigia, prof. Kęstutis Masiulis, „vietos valdžios institucijos dar nesuvokia savęs kaip piliečių savivaldos institucijų (nors tokiomis ir vadinasi) ir labiau veikia kaip „centrinės“ valdžios filialai arba valdžios grandys nei kaip bendruomenės interesų koordinavimo ir realizavimo mechanizmai“ (Masiulis K., 2003).

3.1. Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelis

Mykolo Romerio universiteto dėstytojas Dangis Gudelis daktaro disertacijos darbe „Savivaldybių veiklos matavimo modeliai ir jų įgyvendinimo galimybės Lietuvoje“ sukūrė Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelį (Schema Nr.1). (Vietovalda (angl. *local governance*), pasak autorius, – tai savivaldybės teritorijoje vykstančių procesų, kuriuose dalyvauja suinteresuotos grupės: valstybės ir savivaldybių institucijos, verslo įmonės, verslą atstovaujanti organizacijos, bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos, žiniasklaida, pavieniai piliečiai, ir nuo kurių priklauso visuomenės būklės pokyčius lemiančios išdavos, visuma.) (Gudelis D.,2007).

Schema Nr.1 Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelis (Gudelis D.,2007)

Finansinė perspektyva yra viena iš keturių Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelio perspektyvų. Finansinė perspektyva apima finansinius tikslus ir uždavinius, kuriuos planuoja pasiekti savivaldybės institucijos ir savivaldybės teritorijoje veikiančios, finansiniais ištekliais disponuojančios suinteresuotos grupės – verslo įmonės, savivaldybės įmonės, viešosios įstaigos. Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelio finansinės perspektyvos tipiniai tikslai gali būti suskirstyti į savivaldybės institucijų, verslo organizacijų, nevyriausybinių organizacijų, gyventojų bendruomenių tikslus.

Gyvenimo kokybės perspektyva yra viena iš keturių Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelio perspektyvų ir, galima sakyti, yra pagrindinė savivaldybių strateginių plėtros planų tikslus apsprendžianti perspektyva. Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelio gyvenimo kokybės perspektyvoje gali būti išskirtos devynios dimensijos: aplinkos būklės, viešojo saugumo būklės, išsilavinimo būklės, socialinės būklės, sveikatos/ demografinės būklės, ūkio būklės, viešosios infrastruktūros būklės, moralinės/ kultūros būklės, aptarnavimo kokybės būklės.

Šiame darbe didesnis dėmesys bus skiriamas vienai iš devynių dimensijų, t.y. moralinės/ kultūros būklės dimensijai, kurią gali patvirtinti Visuomenės požiūrio į savivaldą anketos klausimai. Pasak modelio autoriaus, gyvenimo kokybės perspektyvos moralinės/ kultūros būklės dimensijoje formuluojami tikslai ugdyti gyventojų politinio dalyvavimo kultūrą, puoselėti moralines (šeimoms, bendruomenėms) vertybes, patriotizmą.

Savižudybės, alkoholizmas taip pat laikomos moralinėmis problemomis, ir keliami tikslai šių problemų sprendimui.

Vietovaldos procesų perspektyva kiekvienai Gyvenimo kokybės perspektyvos dimensijai priskiria tipinius vietovaldos procesus ir numato uždavinius, kuriuos reikia įgyvendinti tobulinant šiuos procesus. Moralinės/ kultūros būklės dimensijoje išskirti gyventojų dalyvavimo savivaldoje, NVO, bendruomenių, savanoriškoje veikloje, bendruomenių kūrimo ir stiprinimo, konsultacinės pagalbos šeimoms, konfliktų sprendimo šeimose, domėjimosi istorija, skundų prašymų pateikimo vietos valdžios institucijoms, domėjimosi istorija, rinkiminių pažadų vykdymo, alkoholio vartojimo procesai. Daroma prielaida, kad nuo šių vietovaldos procesų, kurių dalyviai yra tiek savivaldybės gyventojai, tiek savivaldybės tarnautojai ir politikai, priklauso, ar bus pasiekti tokie tikslai kaip didesnio tarpusavio pasitikėjimo ir pasitikėjimo valdžios institucijomis užtikrinimas, šeimų stiprinimas, pilietinės ir istorinės savimonės stiprinimas, pasitenkinimo gyvenimu didinimas ir alkoholio prevencija.

Mokymosi ir augimo perspektyva Vietovaldos subalansuotų rodiklių modelyje apima žmogiškuosius, informacinius ir organizacinius išteklius, kuriuos akumuliuojant sudaromos sąlygos įgyvendinti Vietovaldos procesų perspektyvos uždavinius ir tuo pačiu pasiekti Gyvenimo kokybės perspektyvos tikslus. Mokymosi ir augimo perspektyvos moralinės/ kultūros būklės dimensijoje keliami uždaviniai keisti savivaldybės gyventojų nuostatas dėl dalyvavimo savivaldoje, bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų, savanoriškoje veikloje, labdaros teikimo, skundų ir prašymų teikimo valdžios institucijoms, alkoholio vartojimo, skyrybų, konfliktų šeimose sprendimo, politikų ir valstybės tarnautojų nuostatas dėl priešrinkiminių pažadų vykdymo – t.y. keisti savivaldybės gyventojams, politikams ir valstybės tarnautojams būdingas kultūrinės nuostatas, nuo kurių priklauso savivaldybės gyventojų veiksmai ir vietovaldos procesai (Gudelis D.,2007).

4. VISUOMENĖS POŽIŪRIO Į VIETOS VALDŽIĄ SOCIOLOGINIS KIEKYBINIS TYRIMAS

4.1. Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas: ištirti Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojų požiūrį į vietos valdžią.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti ir palyginti jaunimo, vidutinio amžiaus ir vyresnio amžiaus gyventojų požiūrį į vietos valdžią bei nustatyti, kurios amžiaus grupės žmonės aktyviausi sprendimų priėmimo procese.
2. Nustatyti, ar požiūris į vietos valdžią priklauso nuo gyventojų išsilavinimo.
3. Ištirti ir palyginti mieste, kaime bei vienkiemyje gyvenančių žmonių požiūrį į vietos valdžią.

Hipotezės:

1. Mieste gyvenantys, vidutinio amžiaus bei turintys vidurinę su profesine kvalifikacija/aukštesnįjį/aukštąjį išsilavinimą žmonės yra aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje.
2. Galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose didina pasitikėjimą vietos valdžia.

Tyrimo objektas: Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojų požiūris į vietos valdžią.

Tyrimo metodas: anketavimas. Anketa buvo parengta bendradarbiaujant su Lietuvos savivaldybių asociacija.

Tiriamųjų atranka: prieinamų elementų atranka (praeivių stabdymas gatvėje). Dėl ribotų finansinių galimybių bei laiko stokos tiriamųjų imties dydis yra mažesnis, negu turėtų būti. Buvo apklausti 202 Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojai. Taigi analizuojant tyrimo rezultatus negalima jų apibendrintai taikyti visiems Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojams.

Tyrimo realizavimo eiga:

- *Apklauskos atlikimo laikas:* 2007 metų birželio – liepos mėn.
- *Respondentai:* dalyvauti apklausoje buvo kviečiami Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojai.
- *Duomenų rinkimo metodas:* duomenų rinkimo metodu buvo pasirinktas apklauskos metodas. Apklausa buvo atliekama standartizuoto interviu būdu. Buvo apklausiami, Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojai pagal parengtus klausimus, atsakymus fiksuojant klausimyne.
- *Klausimyną sudaro 5 dalys:*
  1. Respondentų pasitikėjimas vietos valdžia;
  2. Respondentų galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procese;
  3. Respondentų aktyvumas ir iniciatyvumas sprendžiant problemas vietos lygmenyje;
  4. Bendradarbiavimo galimybės su vietos valdžia (informacijos prieinamumas, tikslingumas, aiškumas);
  5. Respondentą charakterizuojanti informacija.

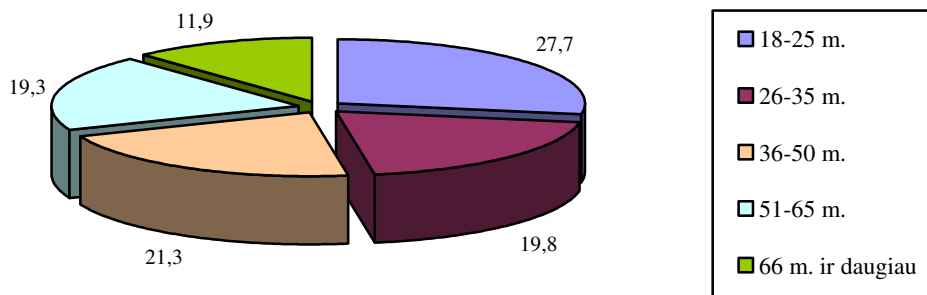
Tyrimo anketos klausimai sudaro galimybes išmatuoti kai kuriuos gyvenimo kokybės perspektyvos moralinės/kultūros būklės dimensijos rodiklius iš Vietovaldos subalansuoto rodiklių modelio (aparto 3.1. skyriuje).

- *Respondentų apklausos metodika:* respondentų apklausa buvo atliekama 2007 metų birželio ir liepos mėnesiais, apklausiant respondentus pagrindinėse miestų bei gyvenviečių gatvėse. Respondentai buvo apklausiami Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestuose ir rajonuose. Respondentams buvo skaitomi standartizuotos anketos klausimai ir pažymimi jų pasirinkti atsakymų variantai.

4.2. Pagrindinės tyrime dalyvavusių respondentų socialinės demografinės charakteristikos

Tyrimo dalyvavo 202 Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestų ir rajonų gyventojai. 23,8 proc. respondentų gyveno Anykščių mieste bei rajone, 25,2 proc. – Molėtų mieste bei rajone, 25,7 proc. – Trakų mieste bei rajone ir 25,3 proc. apklaustųjų gyveno Utenos mieste bei rajone.

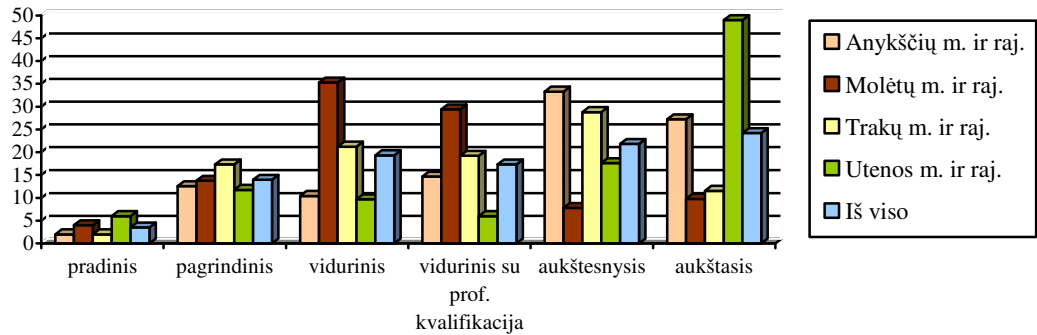
52 proc. respondentų sudarė moterys, vyrai – 48 proc. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes pavaizduotas 5 pav.

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes (procentais)

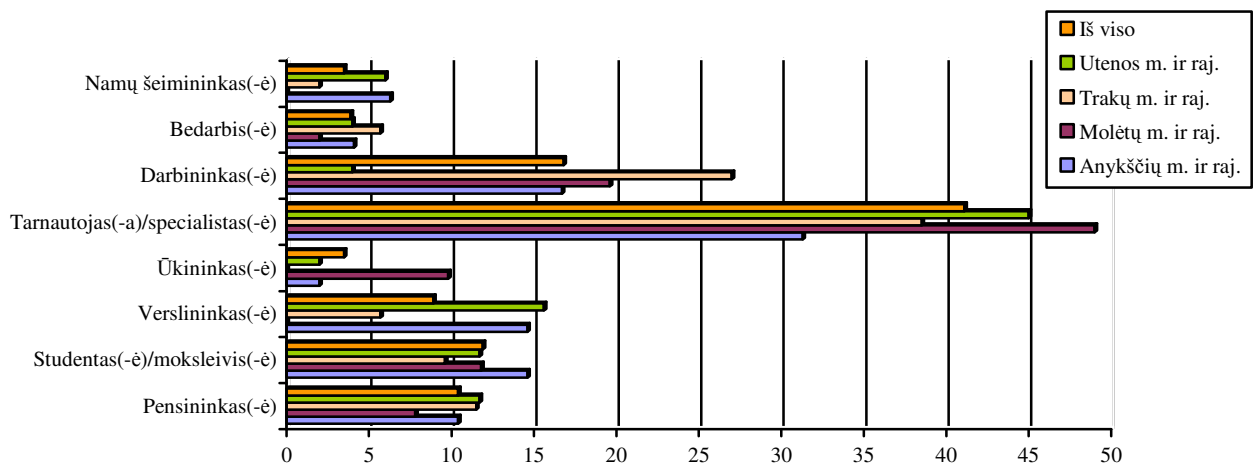
Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal išsilavinimą, matyti, kad daugiausia gyventojų turėjo aukštąjį bei aukštesnįjį išsilavinimą (atitinkamai 24,2 proc. ir 21,8 proc.), 17,3 proc. apklaustųjų turėjo vidurinį su profesine kvalifikacija išsilavinimą, vidurinį bei pagrindinį - atitinkamai 19,3 proc. ir 13,9 proc. asmenų bei tik 3,5 proc. turėjo pradinį išsilavinimą. Tačiau duomenų analizė parodė labai netolygų respondentų pasiskirstymą pagal išsilavinimą atskiruose miestuose bei rajonuose.

Pavyzdžiui, net 49 proc. Utenos miesto ir rajono gyventojų turėjo aukštąjį išsilavinimą ir 17,6 proc. - aukštesnįjį, o Molėtų mieste ir rajone – atitinkamai tik 9,8 proc. ir 7,8 proc. (6 pav.).

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (procentais)

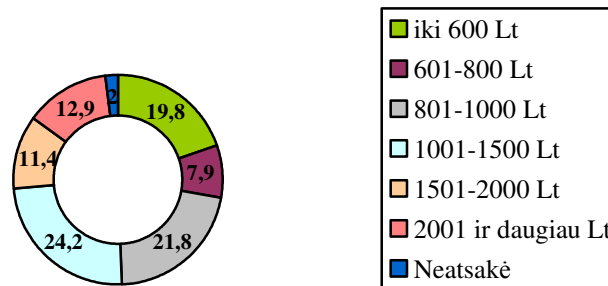
Analizuojant apklaustųjų pasiskirstymą pagal veiklos sritis, daugumą respondentų sudarė tarnautojai(-os)/specialistai(-ės) (41,1 proc.) bei darbininkai(-ės) (16,8 proc.). Mažiausiai tarp respondentų buvo namų šeimininkų(-ių) ir ūkininkų(-ių) po 3,5 proc. bei bedarbių (3,9 proc.). 10,4 proc. apklaustųjų buvo pensininkai(-ės), 11,9 proc. – studentai(-ės)/moksleiviai(-ės) bei 8,9 proc.- verslininkai(-ės). Respondentų pasiskirstymą pagal veiklos sritis Anykščių, Utenos, Molėtų bei Trakų miestuose ir rajonuose parodo 7 pav.

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal veiklos sritis (procentais)

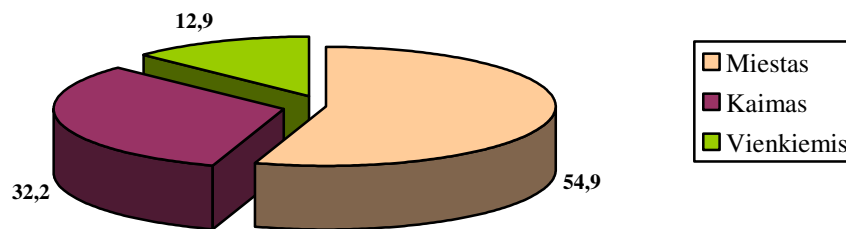
Analizė parodė, kad daugiausia tarp respondentų buvo asmenų uždirbančių 1001-1500 Lt per mėnesį (24,2 proc.), 21,8 proc. apklaustųjų uždirba 801-1000 Lt per mėnesį.

Net 19,8 proc. respondentų nurodė uždirbantys tik iki 600 Lt per mėnesį. Tyrimo dalyvavusių asmenų pasiskirstymą pagal jų pajamas per mėnesį parodo 8 pav.

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pajamas per mėnesį (procentais)

Daugiausiai respondentų kaip savo gyvenamąją vietą nurodė miestą 54,9 proc., 32,2 proc. apklaustųjų gyveno kaimuose ir 12,9 proc. – vienkiemiuose (9 pav.).

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (procentais)

4.3. Visuomenės požiūris į vietos valdžią tyrimo analizė

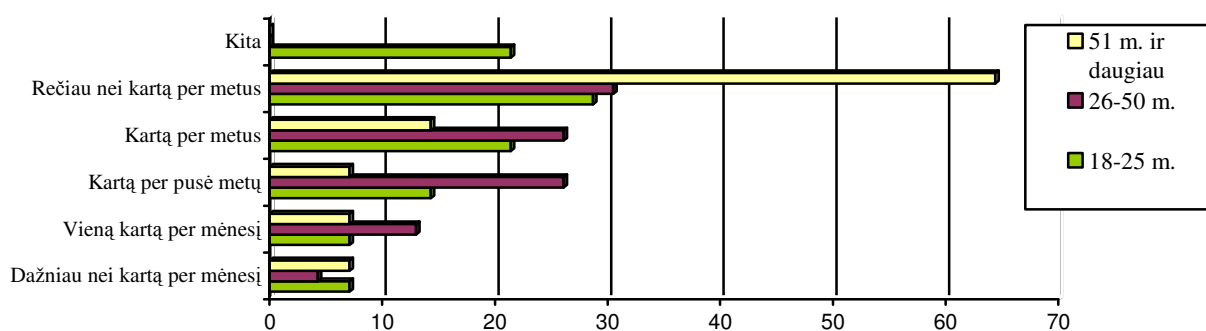
Dažnai žmonių požiūris į vietos valdžios institucijas priklauso nuo to, kaip aktyviai jie patys gali dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose. Gyventojų dalyvavimas priimant sprendimus labai svarbus ne tik efektyviam bendradarbiavimui tarp jų ir vietos valdžios, bet ir siekiant padidinti pasitikėjimą vietos valdžia.

Visuomenės požiūris į vietos valdžią tyrimo analizėje bus nagrinėjama ar gyventojų požiūris į vietos valdžią priklauso nuo jų amžiaus, išsilavinimo bei gyvenamosios vietos.

4.3.1. Jaunimo, vidutinio amžiaus ir vyresnio amžiaus asmenų požiūris į vietos valdžią

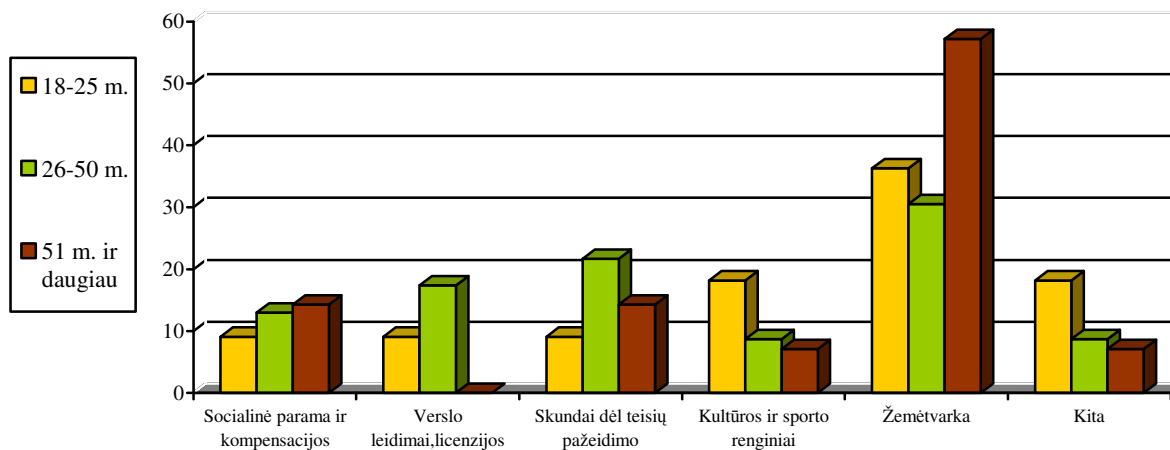
Vienas iš tyrimo uždavinių buvo palyginti jaunimo (18-25 metų), vidutinio amžiaus (26-50 metų) bei vyresnio amžiaus (51 metai ir daugiau) asmenų požiūrį į vietos valdžią.

Tyrimo rezultatai parodė labai nedidelį respondentų aktyvumą bendraujant su vietos valdžia. Dauguma apklaustųjų į vietos valdžios institucijas kreipiasi rečiau nei kartą per metus (28,7 proc. jaunų žmonių, 30,5 proc. vidutinio amžiaus asmenų ir net 64,4 proc. vyresnio amžiaus respondentų). Net 21,4 proc. jaunų respondentų teigė, niekuomet nesikreipę į vietos valdžios institucijas (10 pav.).

10 pav. Atsakymų į klausimą "Kiap dažnai Jums tenka kontaktuoti su vietos valdžios institucijomis?" pasiskirstymas (procentais)

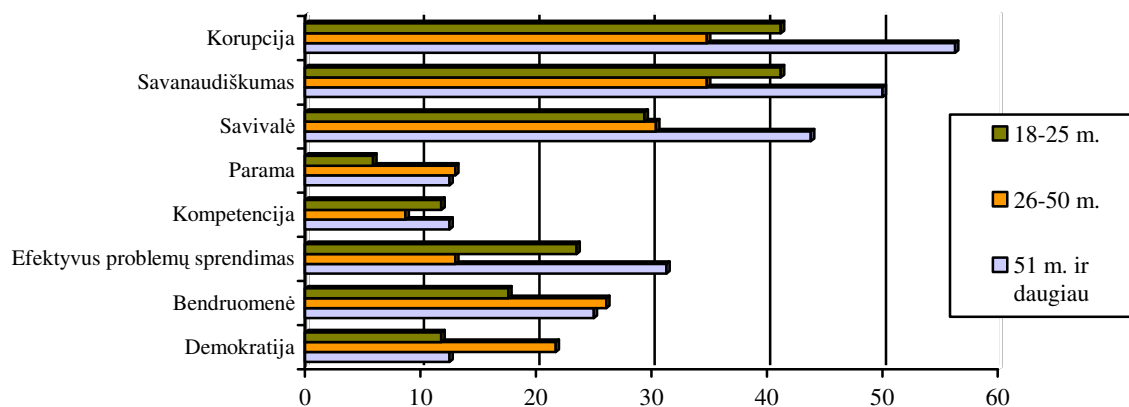
Dažniausiai į vietos valdžios institucijas respondentai kreipėsi žemėtvarkos klausimais (36,3 proc. jaunimo, 30,5 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 57,2 proc. vyresnio amžiaus apklaustųjų). Vidutinio amžiaus gyventojai dažniau nei jaunimas ir vyresnio amžiaus žmonės į savivaldybes kreipėsi dėl verslo leidimų, licenzijų (17,4 proc.) bei dažniau teikė skundus dėl teisių pažeidimo (21,7 proc.). Socialinė parama bei kompensacijos, kurias teikia savivaldybė, svarbiausios yra vyresnio amžiaus asmenims (14,3 proc.). Jauni žmonės į vietos valdžios institucijas dažniau nei kitų amžiaus grupių asmenys kreipiasi dėl kultūros ir sporto renginių (18,2 proc.) (11 pav.).

11 pav. Tikslų, dėl kurių respondentai dažniausiai kreipėsi į savivaldybes, pasiskirstymas (procentais)

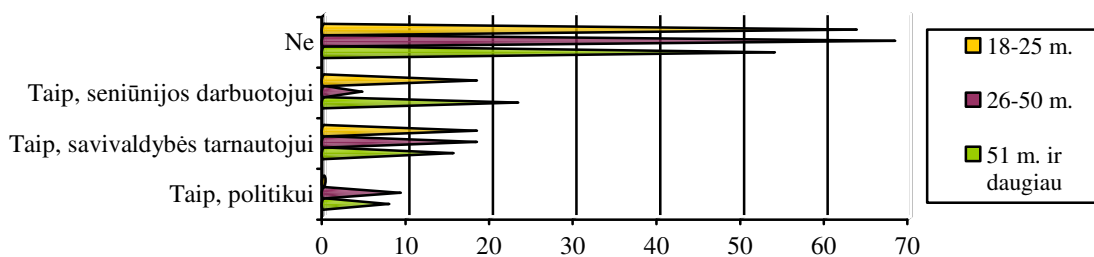
Tyrimo rezultatai parodė, kad respondentai dažnai yra nepatenkinti tuo, kaip sprendžiami jų klausimai savivaldybėse. Teigiančių, kad klausimus, dėl kurių jie kreipėsi į savivaldybę, jos darbuotojai išsprendė labai greitai buvo 9 proc. tarp jaunimo, 7,1 proc. tarp vyresnio amžiaus respondentų ir tik 4,6 proc. tarp vidutinio amžiaus asmenų. Net 71,4 proc. vyresnio amžiaus asmenų ir pusė vidutinio amžiaus respondentų teigė, kad klausimai, dėl kurių jie kreipėsi į savo miesto savivaldybę buvo sprendžiami labai lėtai ir lėtai. Daugiau nei trečdalis (36,4 proc.) jaunų žmonių neturėjo aiškios nuomonės šiuo klausimu, jų manymu, savivaldybėje klausimai sprendžiami nei lėtai, nei greitai.

Dažnai gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia menkina nuostata, kad tai yra korumpuota, savanaudiška institucija. Visgi tyrimo rezultatai parodė, kad nors daugeliui respondentų vietos valdžia asocijuojasi su savivale, savanaudiškumu bei korupcija, taip pat nemaža dalis apklaustųjų ją sieja su demokratija, bendruomene bei efektyviu problemų sprendimu. Respondentų atsakymo į klausimą „Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka „vietos valdžia“?“ pasiskirstymas pavaizduotas 12 pav.

12 pav. Atsakymų į klausimą "Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka "vietos valdžia"?" pasiskirstymas (procentais)

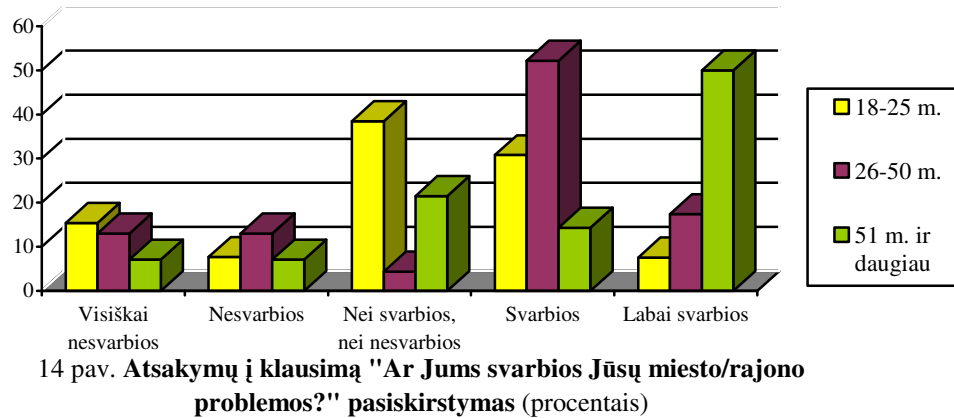
Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė tam tikrus prieštaravimus tarp respondentų požiūrio į vietos valdžią ir jų veiksmų. Nors daugeliui visų amžiaus grupių apklaustųjų (41,2 proc. jaunų žmonių, 34,8 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 56,3 proc. vyresnio amžiaus respondentų), kaip matyti iš 3 pav., vietos valdžia asocijuojasi su korupcija, į klausimą „Ar Jums kada teko atsilyginti Jūsų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui?“ daugelis atsakė neigiamai, t.y. 63,6 proc. jaunimo, 68,2 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 53,8 proc. vyresnio amžiaus žmonių (13 pav.).

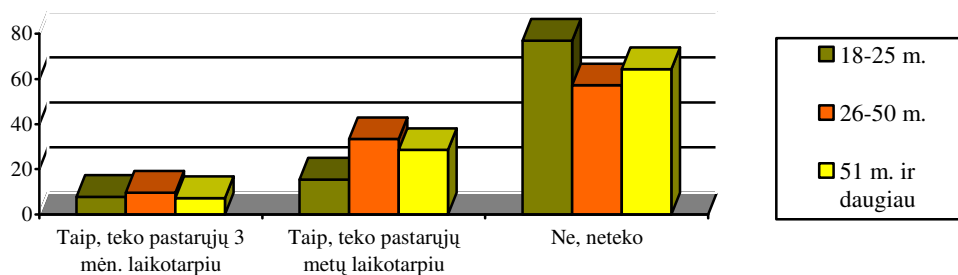
13 pav. Atsakymų į klausimą "Ar Jums kada teko atsilyginti Jūsų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui?" pasiskirstymas (procentais)

Tyrimo rezultatai parodė, kad visų amžiaus grupių respondentai daugiausiai nei pasitiki, nei nepasitiki savo miesto savivaldybe (tokios nuomonės yra 42,8 proc. jaunų žmonių, 47,8 proc. – vidutinio amžiaus respondentų bei 50 proc. – vyresnio amžiaus asmenų). Labiausiai savivaldybe pasitiki vyresnio amžiaus gyventojai (28,6 proc.), pasitikėjimo savivaldybe santykis tarp jaunų ir vidutinio amžiaus respondentų yra labai panašus (atitinkamai 21,6 proc. ir 21,8 proc.).

Visgi nepaisant nedidelio pasitikėjimo vietos valdžia, respondentams yra svarbios jų miesto ir rajono problemos. Labiausiai miesto problemos rūpi vidutinio ir vyresnio amžiaus respondentams (atitinkamai 69,6 proc. ir 64,3 proc.). Tarp jaunimo daugiausiai (38,5 proc.) buvo teigiančių, kad jiems miesto ir rajono problemos yra nei svarbios, nei nesvarbios (14 pav.).

Kaip jau buvo minėta gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese yra labai svarbus efektyviam bendradarbiavimui su vietos valdžia. Visgi Lietuvoje kol kas gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese nėra plačiai taikomas. Ši teiginį patvirtina ir tyrimo rezultatai. Didžioji dauguma respondentų niekuomet nesikreipė į vietos valdžios institucijas, siekdami paveikti jų sprendimus ar teikti pasiūlymus (t.y. net 76,9 proc. jaunų žmonių, 57,2 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 64,3 proc. vyresnio amžiaus gyventojų). Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad aktyviausi, siekdami paveikti sprendimus ar teikdami pasiūlymus, yra vidutinio amžiaus apklaustieji, trečdalis jų (33,3 proc.) teigė, kad kreipėsi į vietos valdžios institucijas pastarųjų metų laikotarpiu. Tuo tarpu mažiausiai aktyvūs yra jauni (18- 25 metų) žmonės (15 pav.).

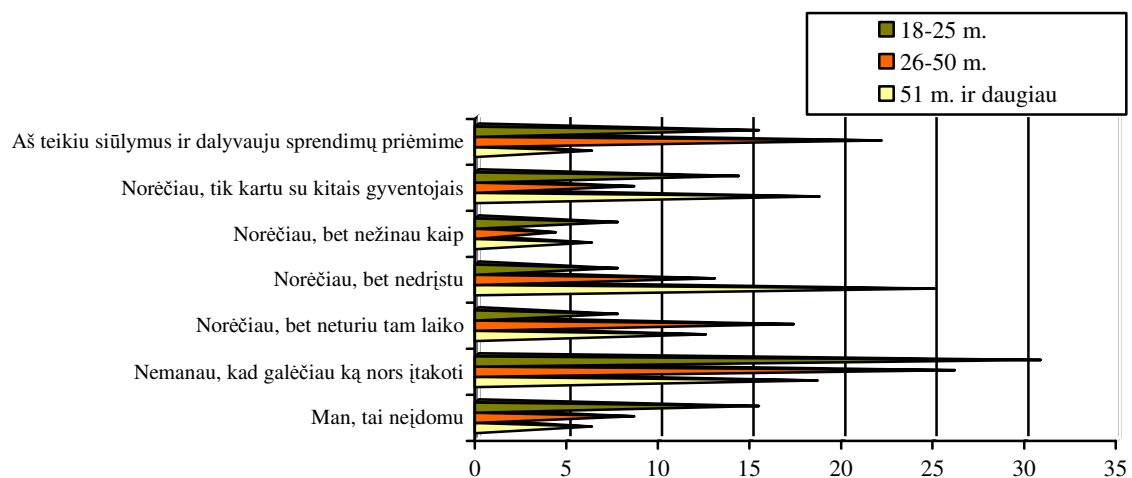

15 pav. Respondentų kreipimosi į vietos valdžios institucijas, siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus, pasiskirstymas (procentais)

Tyrimas parodė, kad nors daugumai visų amžiaus grupių respondentų neteko

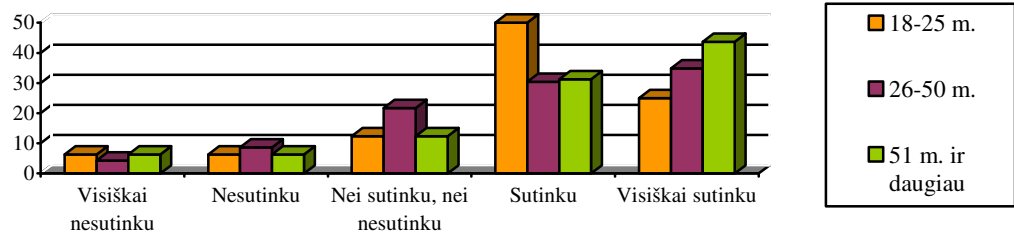
dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar patiems teikti pasiūlymus, taip pat nepaisant nemažo skaičiaus apklaustųjų, teigusių, jog jiems neįdomus dalyvavimas priimant sprendimus ar teikiant pasiūlymus (tokios nuomonės buvo 15,4 proc. jaunimo, 8,6 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 6,3 proc. vyresnio amžiaus asmenų) bei nuomonės, kad ką nors įtakoti yra beprasmiška (taip manė 30,8 proc. jaunų respondentų, 26,1 proc. vidutinio amžiaus asmenų ir 18,6 proc. vyresnio amžiaus apklaustųjų), nemažai gyventojų norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus. Viena iš priežasčių, ribojančių gyventojų dalyvavimą sprendimų priėmimo procese, yra laiko trūkumas (šią priežastį nurodė 7,7 proc. jaunų žmonių, 17,3 proc. vidutinio amžiaus gyventojų bei 12,5 proc. vyresnio amžiaus respondentų). Taip pat nemaža dalis respondentų norėtų dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, tačiau tik kartu su kitais gyventojais (14,3 proc. jaunimo, 8,6 proc. vidutinio amžiaus gyventojų bei 18,7 proc. vyresnio amžiaus asmenų). Informacijos trūkumas bei gyventojų nedrąsumas taip pat yra priežastys trukdančios sėkmingam jų dalyvavimui sprendimų priėmimo procesuose (16 pav.).

16 pav. Respondentų nuomonė apie galimybes dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikiant siūlymus (procentais)

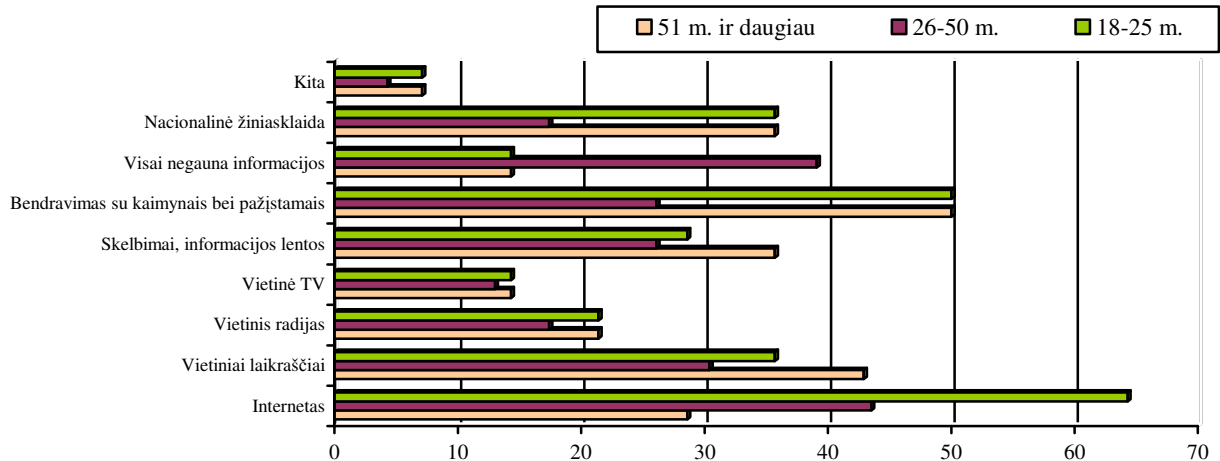
Būtent ribotos respondentų galimybės dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, didina atstumą tarp vietos valdžios bei gyventojų ir lemia neigiamą jų požiūrį į bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Tai patvirtina ir tyrimo rezultatai. Sutinkančių su teiginiu, kad tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai buvo didžioji dauguma visose

amžiaus grupėse (po 75 proc. jaunų ir vyresnio amžiaus žmonių bei 65,3 proc. vidutinio amžiaus asmenų). Tuo tarpu tik po 12,6 proc. jaunų ir vyresnio amžiaus asmenų bei 13 proc. vidutinio amžiaus apklaustųjų šiam teiginiui visiškai nepritarė ir nepritarė. Taigi galima teigti, kad jų nuomone tarp gyventojų ir vietos valdžios yra pakankamai geri santykiai, užtikrinantys kokybišką bei abiem pusėms naudingą bendradarbiavimą (17 pav.).

17 pav. Teiginio "Tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai." vertinimas (procentais)

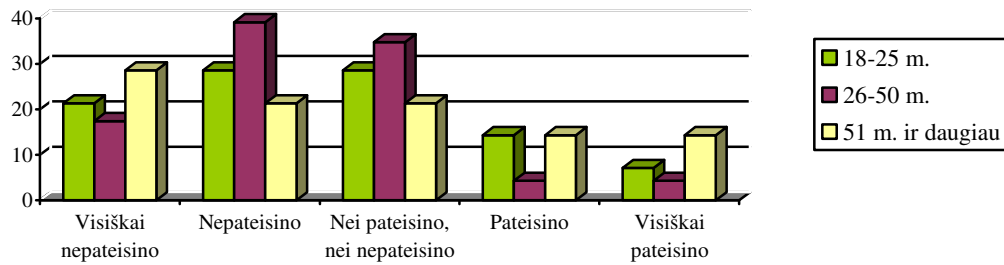
Bendradarbiavimo galimybes su vietos valdžia didina ne tik galimybės dalyvauti priimant sprendimus, bet ir informacijos apie savivaldybės veiklą prieinamumas, tikslumas bei aiškumas. Tyrimo rezultatai parodė, kad nors šiuo metu yra pakankamai informacijos šaltinių, iš kurių galima sužinoti apie savivaldybės veiklą, visgi vienu pagrindinių šaltinių respondentai įvardijo bendravimą su kaimynais bei pažįstamais (taip informaciją gauna po 50 proc. jaunų ir vyresnio amžiaus respondentų bei 26,1 proc. vidutinio amžiaus apklaustųjų). Populiariausias informacijos šaltinis tarp jaunimo ir vidutinio amžiaus žmonių yra internetas (atitinkamai 64,3 proc. ir 43,5 proc.), o tarp vyresnio amžiaus žmonių – vietiniai laikraščiai (42,9 proc.). Įdomu tai, kad net 39,1 proc. vidutinio amžiaus respondentų teigė visai negaunantys informacijos apie savivaldybės veiklą (tarp jaunimo ir vyresnio amžiaus apklaustųjų visai negaunančių informacijos buvo tik po 14,3 proc.). Tai yra įdomus rezultatas todėl, kad būtent vidutinio amžiaus asmenys yra aktyviausi sprendimų priėmimo procese bei labiausiai linkę teikti pasiūlymus vietos valdžiai (18 pav.).

18 pav. Šaltiniai, iš kurių respondentai gauna informaciją apie savivaldybės veiklą (procentais)

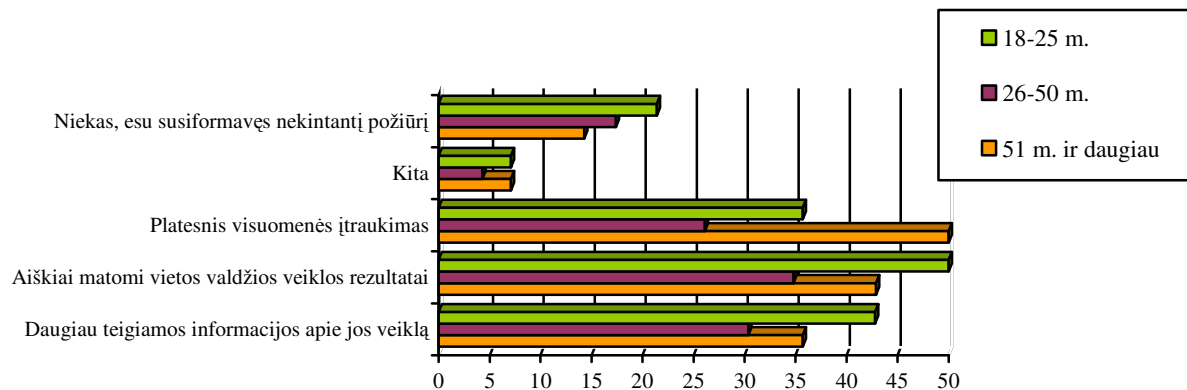
Lietuvoje kol kas vienas pagrindinių būdų nors ir netiesiogiai prisidėti prie vietos valdžios priimamų sprendimų, t.y. balsavimas rinkimuose į savivaldybės tarybą. Kadangi šiais metais vyko rinkimai, respondentų buvo klausiama ar jie balsavo. Rezultatai parodė, kad balsavo mažiau nei pusė visų apklaustųjų (35,7 proc. jaunų žmonių, 47,8 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 42,9 proc. vyresnio amžiaus gyventojų). Pakankamai didelis skaičius visų amžiaus grupių respondentų teigė nenorėję balsuoti (po 35,7 proc. jaunimo bei vyresnio amžiaus žmonių ir 21,8 proc. vidutinio amžiaus asmenų). Šie duomenys dar kartą parodo, kad gyventojai yra nusivylę vietos valdžia ir nemano, kad balsuodami galėtų ką nors pakeisti.

Respondentų nepasitenkinimą savivaldybės veikla parodo atsakymo į klausimą „Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?“ rezultatai. Daugiau nei pusė (56,6 proc.) vidutinio amžiaus asmenų, 50 proc. vyresnio amžiaus gyventojų ir 43 proc. jaunimo teigė, kad po 2007 m. rinkimų jų lūkesčių savivaldybės veikla visiškai nepatenkino ir nepatenkino. Visiškai patenkinti savo savivaldybės veikla buvo 7,1 proc. apklaustųjų tarp jaunų žmonių, 14,3 proc. – tarp vyresnio amžiaus asmenų ir tik 4,3 proc. – tarp vidutinio amžiaus respondentų (19 pav.).

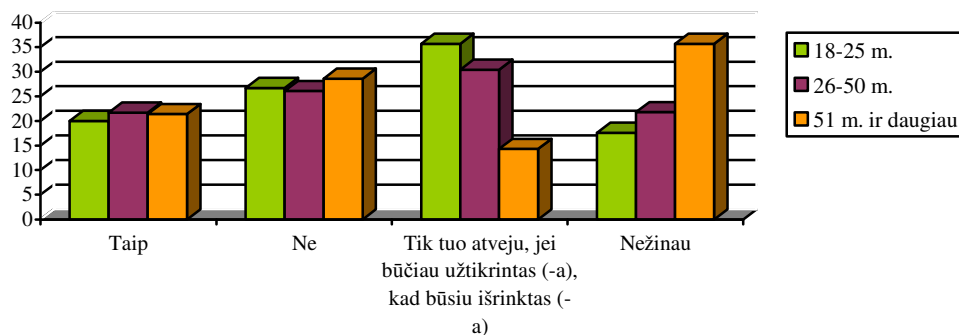
19 pav. Atsakymų į klausimą "Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?" pasiskirstymas (procentais)

Tyrimo rezultatai parodė, kad labiausiai respondentų nuomonę apie vietos valdžią galėtų pagerinti aiškiai matomi jos veiklos rezultatai, pavyzdžiui, sutvarkytos gatvės, tvarkingi kiemai bei parkai. Šiai nuomonei pritarė visų amžiaus grupių apklaustieji (50 proc. jaunų žmonių, 34,8 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 42,9 proc. vyresnio amžiaus gyventojų). Pusė vyresnio amžiaus respondentų manė, kad teigiamą nuomonę apie vietos valdžią padėtų formuoti platesnis visuomenės įtraukimas (tarp jaunų žmonių šią nuomonę palaikė 35,7 proc. apklaustųjų, tarp vidutinio amžiaus – 26,1 proc.). Pakankamai daug respondentų teigė, kad daugiau teigiamos informacijos apie vietos valdžios veiklą taip pat pagerintų jų nuomonę (42,8 proc. jaunimo, 30,4 proc. vidutinio amžiaus gyventojų bei 35,7 proc. vyresnio amžiaus žmonių). Visgi nemažai apklaustųjų teigė, kad jų nuomonės jokie vietos valdžios veiksmai nepakeis (daugiausiai turinčių nekintantį požiūrį buvo tarp jaunimo, t.y. 21,4 proc., 17,4 proc. – tarp vidutinio amžiaus asmenų bei 14,3 proc. – tarp vyresnio amžiaus žmonių) (20 pav.).

20 pav. Respondentų manymu, kas galėtų pagerinti jų nuomonę apie vietos valdžią (procentais)

Visgi nors visų amžiaus grupių respondentų nuomonė apie vietos valdžią yra neigiama, jie patys esant galimybei norėtų tapti savivaldybės tarybos nariais. Tyrimo rezultatai parodė, kad savivaldybės tarybos nariais norėtų tapti arba norėtų tik tuo atveju, jei būtų užtikrinti, kad bus išrinkti daugiau nei pusė (55,7 proc.) jaunų žmonių bei 52,1 proc. vidutinio amžiaus respondentų. Tuo tarpu tarp vyresnio amžiaus apklaustųjų norinčių tapti savivaldybės nariais procentas buvo mažiausias (35,7 proc.) (21 pav.).

21 pav. Atsakymų į klausimą "Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?" pasiskirstymas (procentais)

Tyrimo duomenų analizė parodė, kad didžioji dauguma respondentų žino, kas šiuo metu yra jų savivaldybės meras (71,4 proc. jaunų žmonių, 78,3 proc. vidutinio amžiaus asmenų ir 78,6 proc. vyresnio amžiaus respondentų). Tačiau įdomu tai, kad paprašyti įvardinti kuriuos iš išvardintų tarybos narių jie žino (tarp paminėtų pavardžių buvo ir jų savivaldybės mero pavardė), mažesnis procentas apklaustųjų pažino savo

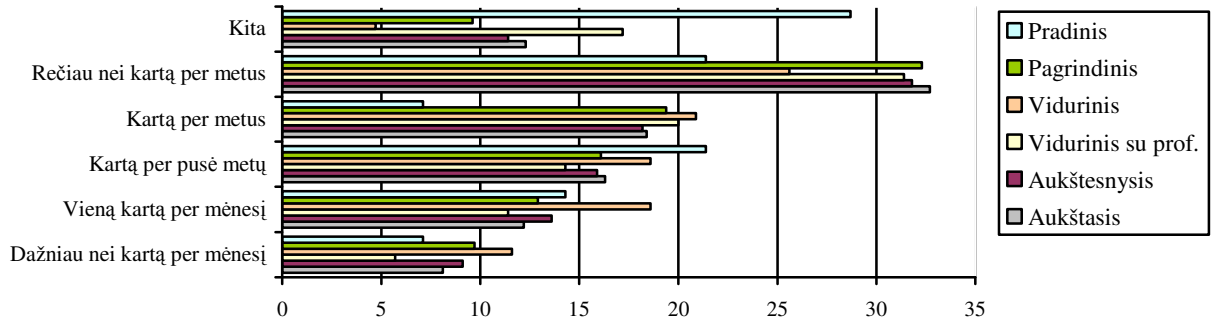
savivaldybės merą. Tuomet merą žinojo tik 35,7 proc. jaunų respondentų, tiesa tarp vidutinio ir vyresnio amžiaus asmenų šis skirtumas nebuvo toks ryškus (atitinkamai 69,6 proc. ir 64,3 proc.).

Taigi tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad vidutinio amžiaus respondentai yra aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje, jie yra suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus, tačiau viena pagrindinių priežasčių, trukdančių jiems aktyviai pasireikšti vietos valdymo klausimais, yra laiko trūkumas. Tai, kad palyginus nedidelis procentas visų amžiaus grupių respondentų dalyvauja sprendimų priėmimo procese, lemia menką jų pasitikėjimą vietos valdžia bei riboja bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Visa tai formuoja neigiamą gyventojų požiūrį į savivaldą.

4.3.2. Išsilavinimo įtaka gyventojų požiūriui į vietos valdžią

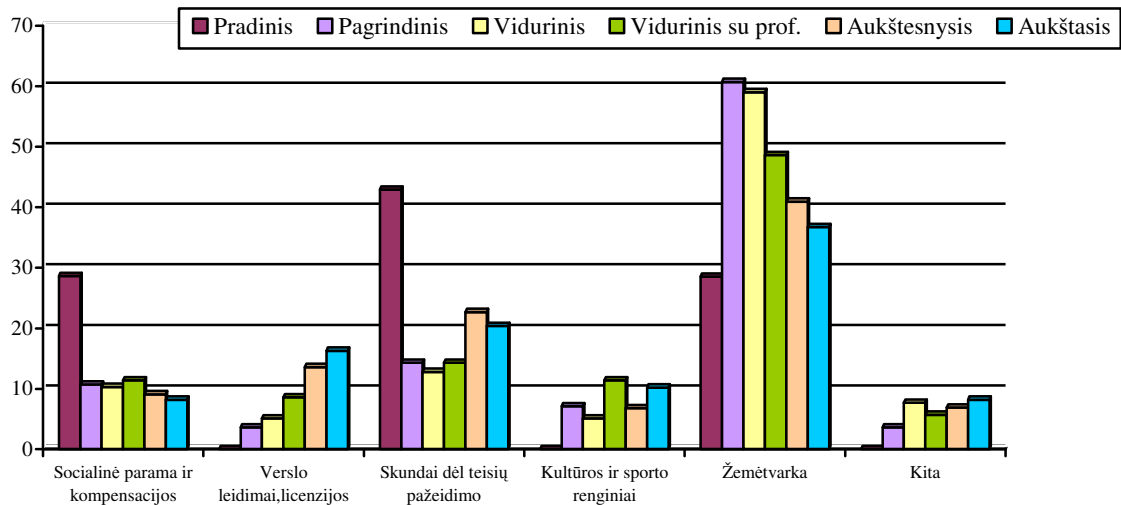
Vienas iš tyrimo uždavinių taip pat buvo nustatyti ar gyventojų požiūris į vietos valdžią priklauso nuo jų išsilavinimo. Buvo apklausiami miestų (Anykščių, Molėtų, Utenos ir Trakų) bei kaimų, esančių šių miestų rajonuose, gyventojai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad ryškių skirtumų tarp kontaktavimo su vietos valdžios institucijomis dažnumo ir išsilavinimo nėra. Dauguma respondentų kreipiasi į vietos valdžios institucijas rečiau nei kartą per metus (21,4 proc. turinčių pradinį išsilavinimą, 32,3 proc. – pagrindinį, 25,6 proc. – vidurinį, 31,4 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 31,8 proc. – aukštesnįjį bei 32,7 proc. - aukštąjį). Išsiskyrė tik pradinį išsilavinimą turinčių respondentų grupė. Net 28,7 proc. pradinį išsilavinimą turinčių apklaustųjų teigė niekuomet nesikreipę į vietos valdžios institucijas (22 pav.).

22 pav. Atsakymų į klausimą "Kaip dažnai Jums tenka kontaktuoti su vietos valdžios institucijomis?" pasiskirstymas (procentais)

Visgi tikslai, dėl kurių respondentai kreipiasi į savivaldybę skiriasi priklausomai nuo gyventojų išsilavinimo. Dauguma pradinį išsilavinimą turinčių respondentų dažniausiai į savivaldybę kreipiasi norėdami pateikti skundus dėl teisių pažeidimo (42,9 proc.), siekdami socialinės paramos ir kompensacijų (28,6 proc.) bei žemėtvarkos klausimais (28,5 proc.). Didžiosios daugumos apklaustųjų turinčių pagrindinį, vidurinį, vidurinį su profesine kvalifikacija, aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimus pagrindinis tikslas, dėl kurio jiems tenka kreiptis į savivaldybę yra susijęs su žemėtvarkos klausimais (atitinkamai, 60,7 proc., 59 proc. 48,6 proc., 40,9 proc. bei 36,7 proc.). Respondentai, turintys aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimus, dažniau, nei kitų grupių asmenys kreipiasi į savivaldybę dėl verslo leidimų, licenzijų (atitinkamai 13,6 proc. ir 16,3 proc.), taip pat, išskyrus apklaustųjų turinčių pradinį išsilavinimą grupę, dažniau teikia skundus dėl teisių pažeidimo (atitinkamai 22,7 proc. ir 20,4 proc.). Dėl kultūros ir sporto renginių į savivaldybę dažniausiai kreipiasi asmenys, turintys vidurinį su profesine kvalifikacija bei aukštąjį išsilavinimus (atitinkamai 11,4 proc. ir 10,2 proc.) (23 pav.).

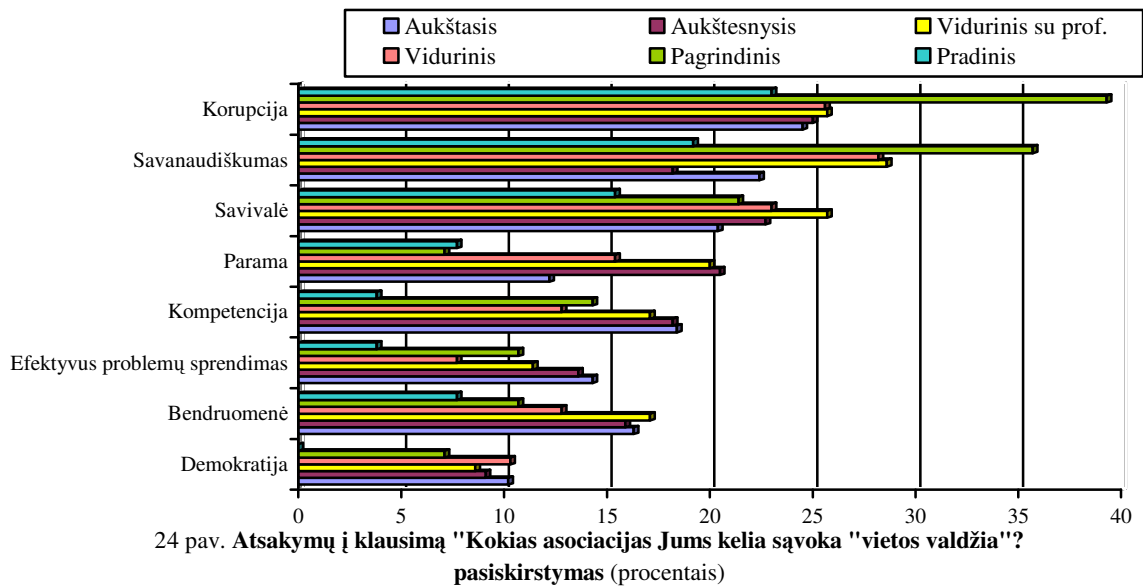
23 pav. Tikslų, dėl kurių respondentai dažniausiai kreipėsi į savivaldybę pasiskirstymas (procentais)

Labiausiai nepatenkinti, tuo kaip sprendžiami jų klausimai savivaldybėje buvo respondentai, turintys pradinį išsilavinimą. Net 71,4 proc. apklaustųjų turinčių pradinį išsilavinimą teigė, kad klausimai, dėl kurių jie kreipėsi į savivaldybę, buvo sprendžiami labai lėtai ir lėtai. Kitų grupių respondentai daugiausiai buvo nei patenkinti, nei nepatenkinti savivaldybės darbu (25 proc. pagrindinį išsilavinimą turinčių gyventojų, 30,8 proc. – vidurinį, 34,3 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 27,3 proc. – aukštesnįjį, 30,6 proc. – aukštąjį). Rezultatai parodė ir tai, kad labai patenkintų ir patenkintų tuo, kaip sprendžiami jų klausimai savivaldybėje tarp visų išsilavinimo grupių buvo nedaug.

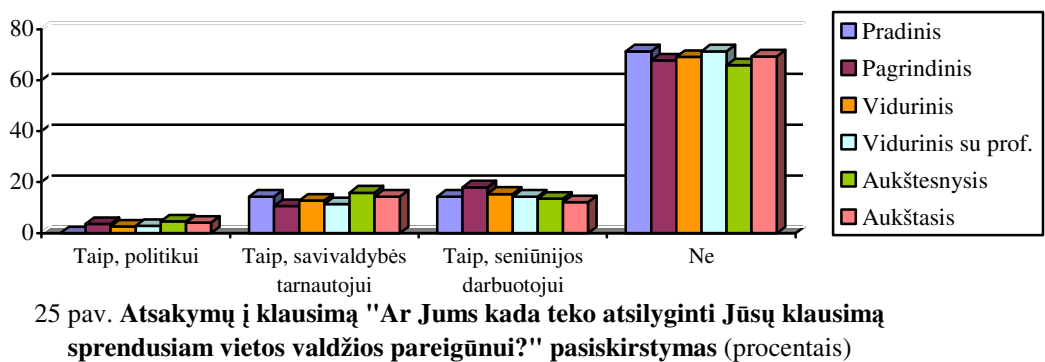
Kaip jau buvo minėta, dažnai žmonėms išgirdus žodžius vietos valdžia, jie asocijuojasi su neigiamais vertinimais. Visgi kaip parodė tyrimo rezultatų analizė nors dominuoja neigiami vertinimai, vis daugiau žmonių vietos valdžią sieja su demokratija, bendruomene, efektyviu problemų sprendimu, kompetencija bei parama. Galima teigti, kad kuo aukštesnis gyventojų išsilavinimas, tuo teigiamesnis yra vietos valdžios vertinimas. Respondentai, turintys pradinį, pagrindinį bei vidurinį išsilavinimus dažniau vietos valdžią matė kaip savavališką (atitinkamai 15,4 proc., 21,4 proc. ir 23 proc.), savanaudišką (atitinkamai 19,2 proc., 35,7 proc. ir 28,2 proc.) bei korumpuotą (atitinkamai 23 proc., 39,3 proc. ir 25,6 proc.) instituciją, nei apklaustieji turintys vidurinį su profesine kvalifikacija, aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimus. Nors tarp respondentų turinčių vidurinį su profesine kvalifikacija, aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimus taip pat

dominavo neigiamas vertinimas jis ne taip žymiai skyrėsi nuo teigiamų vietos valdžios vertinimų (24 pav.).

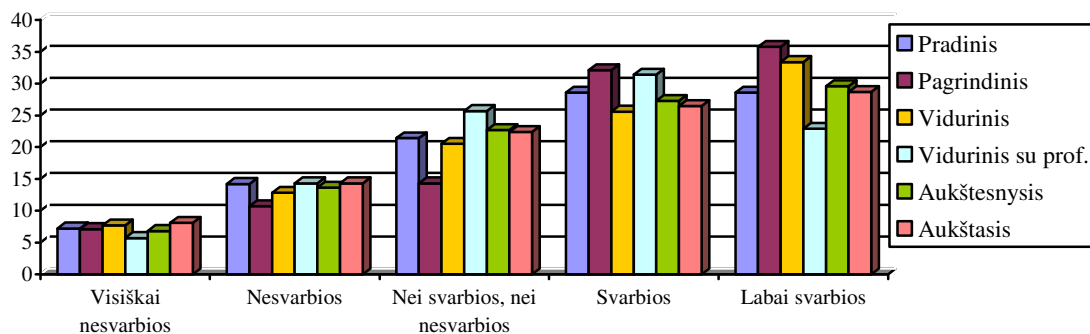

Tyrimo rezultatai parodė, kad vietos valdžios, kaip korumpuotos institucijos, įvaizdis yra nevysiškai pagrįstas. Respondentų paprašius pasakyti, ar kada jiems teko atsilyginti jų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui, didžioji dauguma atsakė neigiamai. Po 71,4 proc. apklaustųjų, turinčių pradinį bei vidurinį su profesine kvalifikacija išsilavinimą, 67,8 proc. turinčių pagrindinį, 69,2 proc. – vidurinį, 65,9 proc. – aukštesnįjį bei 69,4 proc. – aukštąjį išsilavinimus, teigė niekuomet neatsilyginę vietos valdžios pareigūnui (25 pav.).

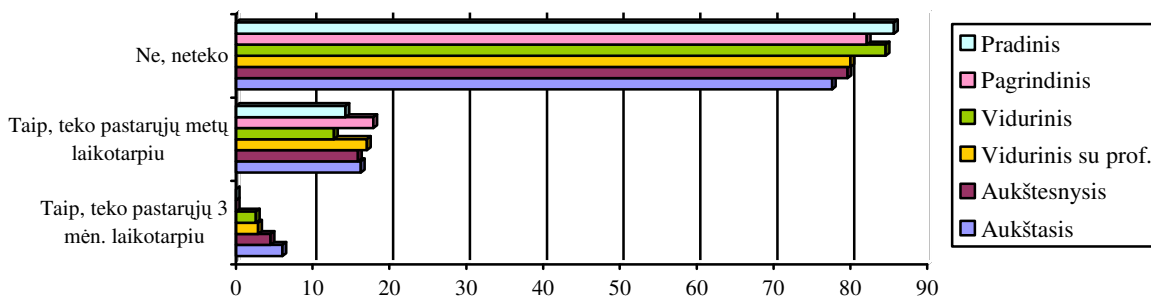
Neigiamas vietos valdžios vertinimas nereiškia, kad gyventojams nėra svarbios jų miesto/rajono problemos. Tyrimo rezultatai parodė, kad miesto ar rajono problemos yra

vienodai labai svarbios ir svarbios visiems žmonėms, nepriklausomai nuo jų išsilavinimo (26 pav.).

26 pav. Atsakymų į klausimą "Ar Jums svarbios Jūsų miesto/rajono problemos?" pasiskirstymas (procentais)

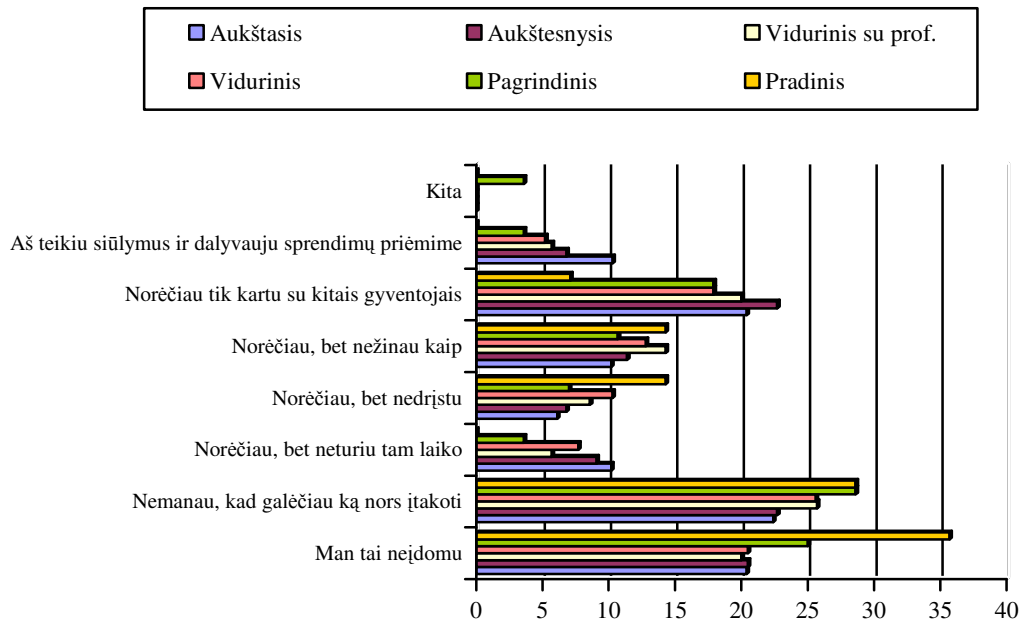
Tyrimo rezultatai parodė, kad didžioji dauguma respondentų niekuomet nesikreipė į vietos valdžios institucijas, siekdami paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus, t.y. net 85,7 proc. asmenų turinčių pradinį išsilavinimą, 82,1 proc. – pagrindinį, 84,6 proc. – vidurinį, 80 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 79,6 proc. – aukštesnįjį bei 77,6 proc. aukštąjį išsilavinimą turinčių žmonių. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad šiek tiek dažniau į vietos valdžios institucijas kreipėsi apklaustieji, turintys vidurinį su profesine kvalifikacija išsilavinimą (2,9 proc. per pastaruosius 3 mėn. ir 17,1 proc. per pastaruosius pusė metų) bei aukštesnįjį (4,5 proc. per pastaruosius 3 mėn. ir 15,9 proc. per pastaruosius pusė metų) ir aukštąjį išsilavinimą (6,1 proc. per pastaruosius 3 mėn. ir 16,3 proc. per pastaruosius pusė metų) (27 pav.).

27 pav. Respondentų kreipimosi į vietos valdžios institucijas, siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus, pasiskirstymas (procentais)

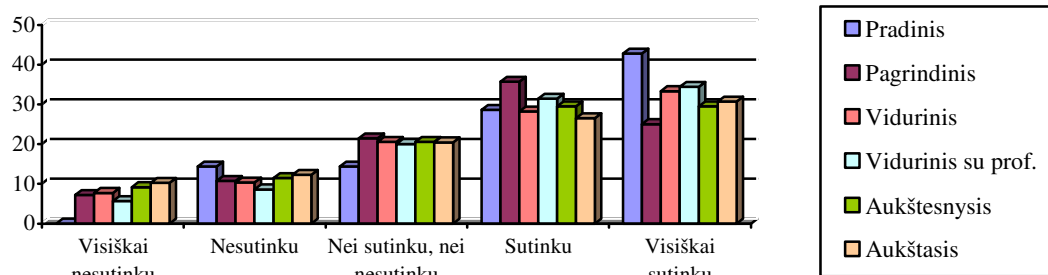
Tačiau tai, kad labai nedaugeliui respondentų teko kreiptis į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus, nereiškia, kad jie nenorėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus. Tik apie penktadalis apklaustųjų teigė, kad jiems tai neįdomu, t.y. 20,5 proc. turinčių vidurinį išsilavinimą, 20 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 20,5 proc. - aukštesnįjį bei 20,4 proc. – aukštąjį išsilavinimus. Dalyvavimas sprendimų priėmimo procese nedomina 35,7 proc. gyventojų, turinčių pradinį bei 25 proc. asmenų turinčių pagrindinį išsilavinimą. Dauguma respondentų visose išsilavinimo grupėse nemano, kad galėtų ką nors įtakoti dalyvaudami sprendimų priėmimo procese (28,6 proc. turinčių pradinį, 28,6 proc. – pagrindinį, 25,6 proc. - vidurinį, 25,7 proc. - vidurinį su profesine kvalifikacija, 22,7 proc. - aukštesnįjį bei 22,4 proc. aukštąjį išsilavinimus). Visgi nemaža dalis apklaustųjų norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus tik kartu su kitais gyventojais (7,1 proc. turinčių pradinį, 17,9 proc. – pagrindinį, 17,9 proc. - vidurinį, 20 proc. - vidurinį su profesine kvalifikacija, 22,7 - proc. aukštesnįjį bei 20,4 proc. aukštąjį išsilavinimus). Tyrimo rezultatai parodė, kad taip pat gyventojams trūkta informacijos apie jų galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo procese. Taigi norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus, bet nežino kaip 14,3 proc. turinčių pradinį, 10,7 proc. – pagrindinį, 12,8 proc. - vidurinį, 14,3 proc. - vidurinį su profesine kvalifikacija, 11,4 proc. aukštesnįjį bei 10,2 proc. aukštąjį išsilavinimus respondentų. Duomenų analizė parodė, kad aktyviausiai teikė siūlymus ir dalyvavo sprendimų priėmimo procese respondentai su aukštesniu išsilavinimu (10,3 proc.), tuo tarpu nei vienas turintis pradinį išsilavinimą apklaustasis nedalyvavo sprendimų priėmimo procese. Tarp kitų išsilavinimo grupių šis procentas buvo taip pat mažesnis, teigiančių, kad jie teikia siūlymus ir dalyvauja sprendimų priėmimo procese buvo 3,6 proc. tarp respondentų su pagrindiniu išsilavinimu, 5,2 proc. – viduriniu, 5,7 proc. – viduriniu su profesine kvalifikacija bei 6,8 proc. su aukštesniu išsilavinimu. Viena iš priežasčių, trukdančių aktyviam gyventojų dalyvavimui sprendimų priėmimo procese, yra laiko trūkumas, tyrimo rezultatai parodė, kad tai aktualiausia aukštesnįjį (9,1 proc.) ir aukštąjį (10,2 proc.) išsilavinimą turintiems respondentams. Kita priežastis tai yra pačių žmonių nedrąsa, aktualiausia pradinį (14,3 proc.), vidurinį (10,3

proc.) ir vidurinią su profesine kvalifikacija (8,6 proc.) išsilavinimus turintiems apklaustiesiems (28 pav.).

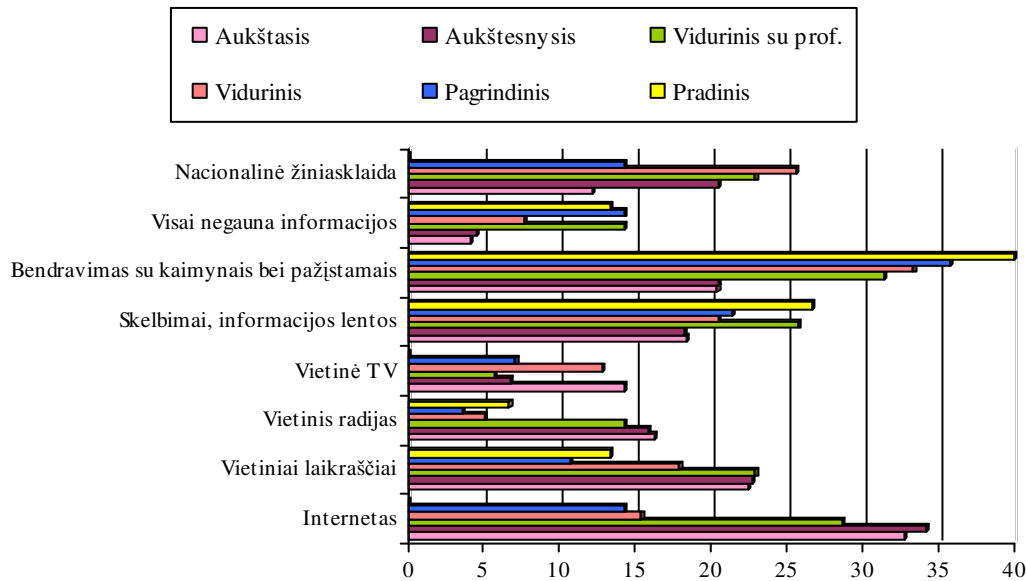
28 pav. Respondentų noras dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus (procentais)

Tyrimo rezultatai parodė, kad ribotos respondentų galimybės dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, didina atstumą tarp vietos valdžios bei gyventojų ir lemia neigiamą jų požiūrį į bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Su teiginiu, kad tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai visiškai sutiko ir sutiko daugiau nei pusė visų apklaustųjų nepriklausomai nuo jų išsilavinimo. Šiam teiginiui pritarė 71,4 proc. respondentų turinčių pradinį išsilavinimą, 60,7 proc. – pagrindinį, 61,5 proc. – vidurinį, 65,8 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 59 proc. – aukštesnįjį bei 57,2 proc. – aukštąjį išsilavinimus. Iš šių rezultatų galima teigti, kad šiek tiek palankiau vietos valdžią vertina respondentai, turintys aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimus (29 pav.).

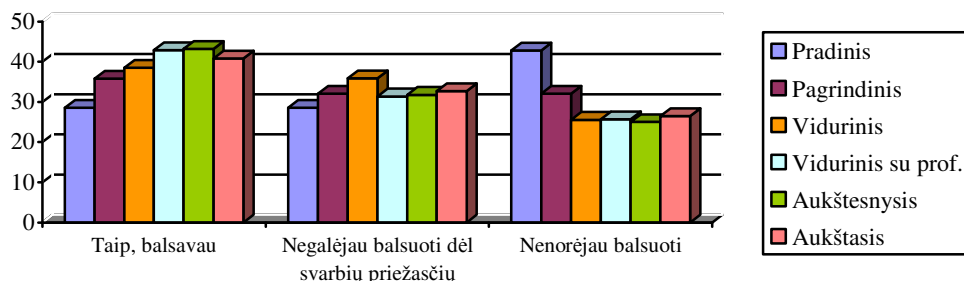
29 pav. Teiginio "Tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai." vertinimas (procentais)

Siekiant efektyvesnio bei naudingesnio abiem pusėms bendradarbiavimo, būtinas ne tik gyventojų aktyvumas, tačiau ir vietos valdžios pastangos suteikti žmonėms pakankamai aiškios, tikslios bei prieinamos informacijos apie jų vykdomą veiklą, gyventojų dalyvavimo sprendimų priėmimo procese galimybes bei būdus ir pan. Tačiau, kaip parodė tyrimo rezultatai dauguma respondentų turinčių pradinį, pagrindinį, vidurinį bei vidurinį su profesine kvalifikacija išsilavinimus informaciją apie savivaldybės veiklą gauna ne tiesiogiai iš savivaldybės, o bendraudami su kaimynais bei pažįstamais (atitinkamai 40 proc., 35,7 proc., 33,3 proc. bei 31,4 proc.). Tuomet atsiranda didesnė tikimybė, kad informacija adresatą pasieks netiksliai, iškraipyta, neaiški. Apklaustieji turintys aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimus norėdami sužinoti apie savivaldybės veiklą dažniau renkasi tokias informacijos šaltinius kaip: internetas (atitinkamai 34,1 proc. ir 32,7 proc.), vietiniai laikraščiai (atitinkamai 22,7 proc. ir 22,4 proc.), vietinis radijas (atitinkamai 15,9 proc. ir 16,3 proc.). Skelbimus ir informacijos lentas dažniau kaip informacijos apie savivaldybės veiklą šaltinį įvardijo respondentai, turintys pradinį, pagrindinį, vidurinį bei vidurinį su profesine kvalifikacija išsilavinimus (atitinkamai 26,7 proc., 21,4 proc., 20,5 proc. ir 25,7 proc.). Iš nacionalinės žiniasklaidos apie savo savivaldybės veiklą sužino asmenys turintys vidurinį, vidurinį su profesine kvalifikacija bei aukštesnįjį išsilavinimus (atitinkamai 25,6 proc., 22,9 proc. bei 20,5 proc.). Visiškai informacijos apie savivaldybės veiklą negauna 13,3 proc. respondentų turinčių pradinį išsilavinimą, 14,3 proc. – pagrindinį, 7,7 proc. – vidurinį, 14,3 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 4,5 proc. – aukštesnįjį bei 4,1 proc. – aukštąjį išsilavinimus (30 pav.).

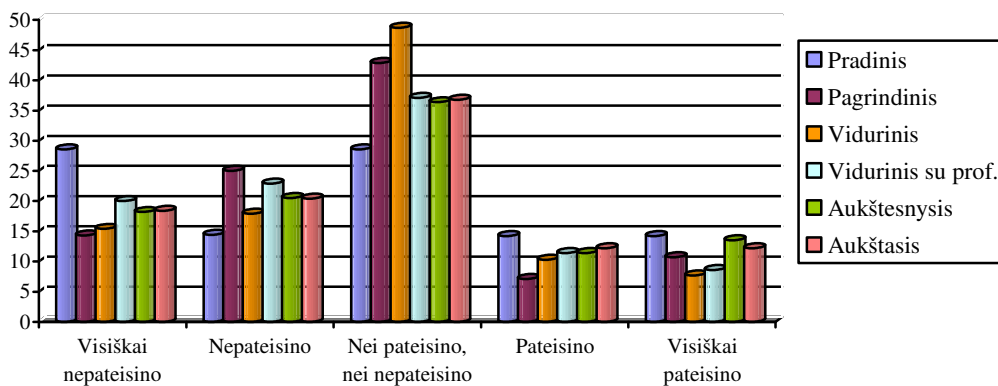
30 pav. Šaltiniai, iš kurių respondentai gauna informaciją apie savivaldybės veiklą (procentais)

Kaip jau buvo minėta, Lietuvoje kol kas vienas pagrindinių būdų nors ir netiesiogiai prisidėti prie vietos valdžios priimamų sprendimų, t.y. balsavimas rinkimuose į savivaldybės tarybą. Tyrimo rezultatai parodė, kad 2007 m. rinkimuose į savivaldybės tarybą balsavo 28,6 proc. respondentų, turinčių pradinį, 35,8 proc. – pagrindinį, 38,5 proc. – vidurinį, 42,9 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 43,2 proc. – aukštesnįjį bei 40,8 proc. – aukštąjį išsilavinimą. Taigi iš duomenų galima matyti, kad aktyviau balsavo asmenys, turintys aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą. Tačiau daug apklaustųjų teigė, kad iš viso nenorėjo balsuoti šių metų rinkimuose į savivaldybės tarybą, t.y. net 42,8 proc. gyventojų, turinčių pradinį išsilavinimą, 32,1 proc. – pagrindinį, 25,6 proc. – vidurinį, 25,7 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 25 proc. – aukštesnįjį bei 26,5 proc. – aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų. Tai dar kartą parodo žmonių nusivylimą vietos valdžia (31 pav.).

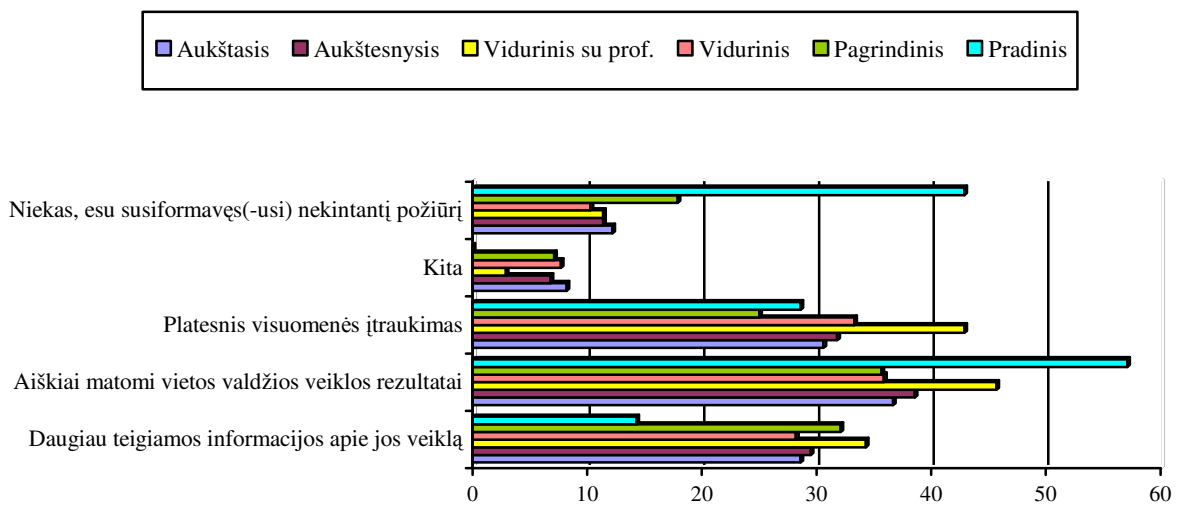
31 pav. Atsakymų į klausimą "Ar balsavote 2007 m. rinkimuose į savivaldybės tarybą?" pasiskirstymas (procentais)

Mažu rinkėjų aktyvumu balsuojant rinkimuose iš dalies galima pateisinti ir jų nepasitenkinimą savivaldybės veikla. 43 proc. respondentų, turinčių pradinį išsilavinimą, 39,3 proc. – pagrindinį, 33,3 proc. – vidurinį, 42,9 proc.- vidurinį su profesine kvalifikacija, 38,7 proc. – aukštesnįjį bei 38,8 proc. – aukštąjį išsilavinimus teigė, kad savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų visiškai nepateisino ir nepateisino jų lūkesčių. 28,6 proc. apklaustųjų, turinčių pradinį išsilavinimą, 42,9 proc. – pagrindinį, 48,7 proc. – vidurinį, 37,1 proc.- vidurinį su profesine kvalifikacija, 36,4 proc. – aukštesnįjį bei 36,8 proc. – aukštąjį išsilavinimus teigė, kad savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų nei pateisino, nei nepateisino jų lūkesčių. Galima teigti, kad labiausiai savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų patenkinti respondentai turintys pradinį išsilavinimą (28,4 proc. jų teigė, kad savivaldybės veikla visiškai pateisino ir pateisino jų lūkesčius), aukštesnįjį (24,9 proc. jų teigė, kad savivaldybės veikla visiškai pateisino ir pateisino jų lūkesčius) bei aukštąjį (24,4 proc. jų teigė, kad savivaldybės veikla visiškai pateisino ir pateisino jų lūkesčius) (32 pav.).

32 pav. Atsakymų į klausimą "Ar savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?" pasiskirstymas (procentais)

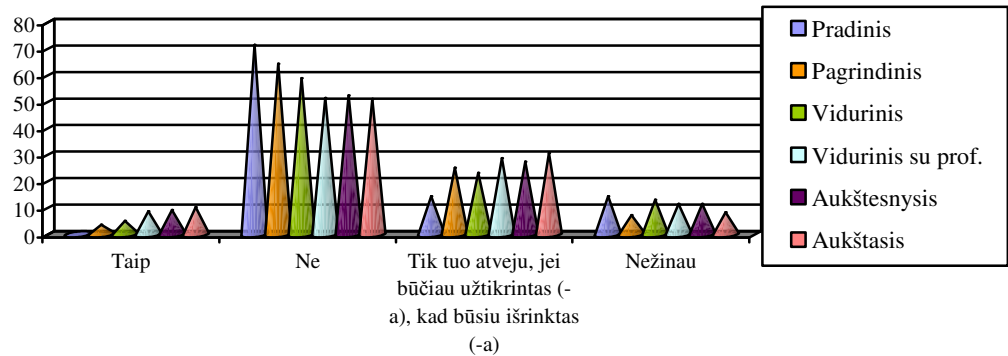
Tyrimo rezultatai parodė, kad nuomonę apie vietos valdžią galėtų pagerinti aiškiai matomi jos veiklos rezultatai, platesnis visuomenės įtraukimas, daugiau teigiamos informacijos apie jos veiklą ir pan. 57,1 proc. respondentų, turinčių pradinį išsilavinimą, teigė, kad jų nuomonę apie vietos valdžią galėtų pagerinti aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai (pvz., sutvarkyti kiemai, parkai, tvarkingos gatvės), tačiau net 42,9 proc. šios grupės apklaustųjų manė, kad jų nuomonės apie vietos valdžią nepagerins niekas. 35,7 proc. turinčių pagrindinį, 35,9 proc. – vidurinį, 45,7 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 38,6 proc. – aukštesnįjį bei 36,7 proc. – aukštąjį išsilavinimus respondentų kaip vieną svarbiausių veiksnių galinčių pagerinti jų nuomonę apie vietos valdžią nurodė, aiškiai matomus vietos valdžios veiklos rezultatus. Daugiau teigiamos informacijos apie vietos valdžios veiklą (tokios nuomonės buvo 14,3 proc. respondentų turinčių pradinį, 32,1 proc. – pagrindinį, 28,2 proc. – vidurinį, 34,3 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 29,5 proc. – aukštesnįjį ir 28,6 proc. aukštąjį išsilavinimus) bei platesnis visuomenės įtraukimas (tokios nuomonės buvo 28,6 proc. respondentų turinčių pradinį, 25 proc. – pagrindinį, 33,3 proc. – vidurinį, 42,9 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 31,8 proc. – aukštesnįjį ir 30,6 proc. aukštąjį išsilavinimus) taip pat pagerintų apklaustųjų nuomonę (33 pav.).

33 pav. Atsakymų į klausimą "Kas galėtų pagerinti Jūsų nuomonę apie vietos valdžią?" pasiskirstymas (procentais)

Visgi patys respondentai visai norėtų tapti savivaldybės tarybos nariais. Labiau suinteresuoti būti išrinkti į savivaldybės tarybą respondentai, turintys vidurinę su profesine kvalifikacija (norėtų 8,6 proc. ir norėtų tik tuo atveju, jei būtų užtikrinti, kad bus išrinkti 28,6 proc.), aukštesnįjį (norėtų 9,1 proc. ir norėtų tik tuo atveju, jei būtų užtikrinti, kad bus išrinkti 27,3 proc.) bei aukštąjį (norėtų 10,2 proc. ir norėtų tik tuo atveju, jei būtų užtikrinti, kad bus išrinkti 30,6 proc.) išsilavinimus. Didžioji dauguma apklaustųjų, turinčių pradinį (71,4 proc.), pagrindinį (64,3 proc.) bei vidurinį (58,9 proc.) išsilavinimus nenorėtų tapti savivaldybės tarybos nariais (34 pav.).

34 pav. Atsakymų į klausimą "Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?" pasiskirstymas (procentais)

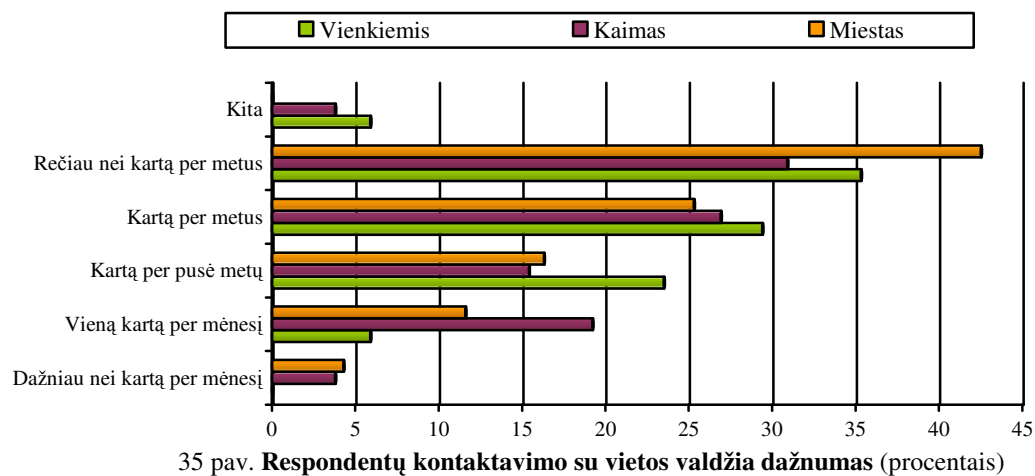
Tyrimo rezultatai parodė, kad didžioji dauguma respondentų, nepriklausomai nuo jų išsilavinimo žino kas yra jų meras (71,4 proc. turinčių pradinį išsilavinimą, 75 proc. – pagrindinį, 76,9 proc. – vidurinį, 85,7 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 88,6 proc. – aukštesnįjį bei 83,7 proc. aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų).

Taigi tyrimo rezultatai, parodė, kad aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje yra respondentai, turintys vidurinį su profesinę kvalifikacija, aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimus. Jie taip pat yra labiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus. Nors jų pasitikėjimas vietos valdžia nėra didesnis, nei žmonių su pradiniu, pagrindiniu ar viduriniu išsilavinimais, jie turi daugiau galimybių bendradarbiauti su vietos valdžia.

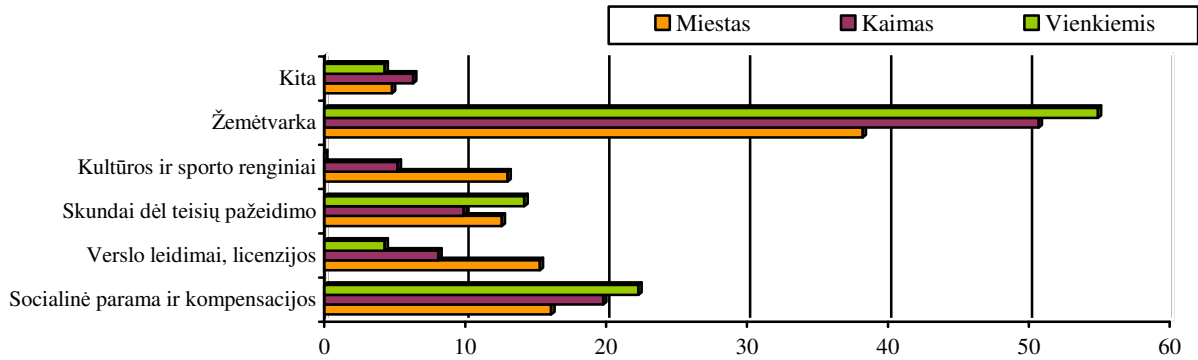
4.3.3. Gyvenamosios vietos įtaka gyventojų požiūriui į vietos valdžią

Vienas iš tyrimo uždavinių buvo taip pat nustatyti kaip respondentų gyvenamoji vieta (miestas, kaimas bei vienkiemis) įtakoja jų požiūrį į vietos valdžią. Kaip jau minėta buvo apklausiami miestų (Anykščių, Molėtų, Utenos ir Trakų) bei kaimų, esančių šių miestų rajonuose, gyventojai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad nors daugiausiai tiek miestuose, tiek kaimuose bei vienkiemiuose gyvenantys respondentai į vietos valdžios institucijas kreipėsi rečiau nei kartą per metus (atitinkamai 42,5 proc., 30,9 proc. ir 35,3 proc.), vis dėlto šiek tiek dažniau su vietos valdžios institucijomis teko kontaktuoti kaimuose bei vienkiemiuose gyvenantiems asmenims (35 pav.).

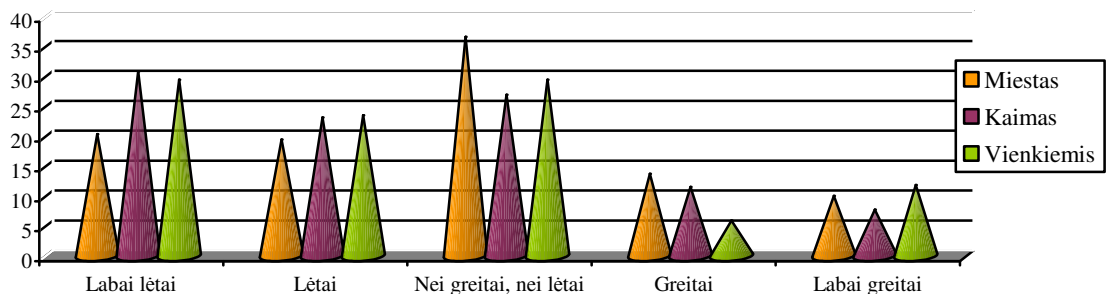

Pagrindinis tikslas, dėl kurio žmonės kreipėsi į savivaldybę, buvo žemėtvarkos klausimai (taip teigė 38,2 miestuose gyvenantys apklaustieji, 50,7 proc. – kaimuose bei net 54,9 proc. vienkiemiuose gyvenantys asmenys). Kaimuose ir vienkiemiuose gyvenantys respondentai dažniau nei miestiečiai į savivaldybes kreipėsi dėl socialinės paramos ir kompensacijų (19,8 proc. – kaimuose, 22,3 proc. – vienkiemiuose bei 16,1 proc. – miestuose gyvenančių respondentų). Dėl verslo leidimų, licenzijų bei dėl kultūros ir sporto renginių į savivaldybes dažniau kreipėsi mieste gyvenantys respondentai (atitinkamai 15,3 proc. ir 13 proc.). Teikė skundus dėl teisių pažeidimo dažniau vienkiemių (14,2 proc.) bei miestų (12,6 proc.) nei kaimų (9,9 proc.) gyventojai (36 pav.).

36 pav. Tikslų, dėl kurių respondentams dažniausiai tenka kreiptis į savivaldybę, pasiskirstymas (procentais)

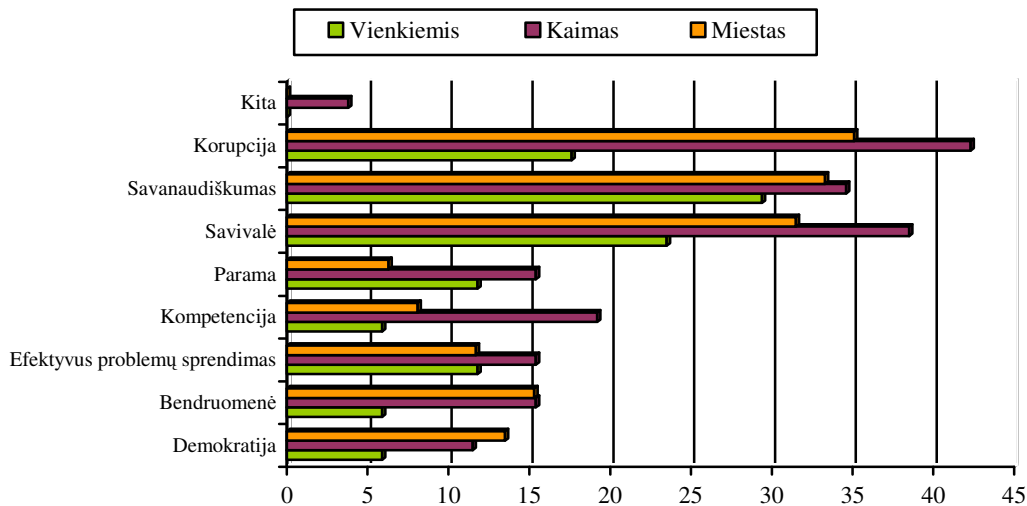
Tyrimo rezultatai parodė, kad nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos respondentai nėra patenkinti tuo kaip sprendžiami jų klausimai, dėl kurių jie kreipėsi į savivaldybę. 53,9 proc. kaimo gyventojų ir 52,9 proc. vienkiemiuose gyvenančių respondentų teigė, kad klausimai, dėl kurių jie kreipėsi į savivaldybę buvo sprendžiami labai lėtai ir lėtai. Tik šiek tiek geriau savivaldybės darbą vertino miestuose gyvenantys apklaustieji (39,7 proc. jų teigė, kad klausimai, dėl kurių jie kreipėsi į savivaldybę buvo sprendžiami labai lėtai ir lėtai) (37 pav.).

37 pav. Atsakymų į klausimą "Ar klausimai, dėl kurių Jūs kreipėtės į savivaldybę sprendžiami operatyviai?" pasiskirstymas (procentais)

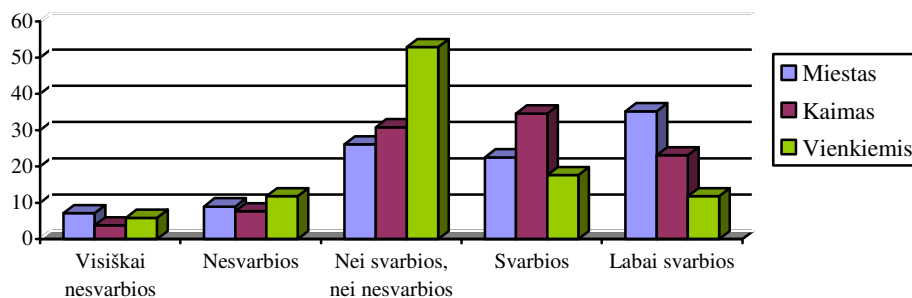
Galbūt nepasitenkinimas savivaldybės darbu lemia ir tai, kad daug respondentų sąvoką „vietos valdžia“ sieja su savivale, savanaudiškumu bei korupcija. Net 42,3 proc. kaimuose gyvenantiems respondentams sąvoka „vietos valdžia“ asocijuojasi su korupcija, 34,6 proc. – su savanaudiškumu, 28,5 proc. – su savivale. 35,1 proc. miestiečių taip pat vietos valdžia siejasi su korupcija, 33,3 proc. – su savanaudiškumu, 31,5 proc. – su

savivale. Tik šiek tiek mažiau vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų vietos valdžią įsivaizduoja kaip korumpuotą, savanaudišką ir savavališką instituciją (atitinkamai 17,6 proc., 29,4 proc. bei 23,5 proc.). Visgi nors dominuoja neigiami vertinimai, net 19,2 proc. kaimuose gyvenančių respondentų teigė, kad sąvoka „vietos valdžia“ jiems asocijuojasi su kompetencija, po 15,4 proc. – su bendruomene, efektyviu problemų sprendimu bei parama. Tarp miestiečių taip pat buvo nemažai teigusių, kad „vietos valdžia“ jiems siejasi su demokratija, bendruomene efektyviu problemų sprendimu (atitinkamai 13,5 proc., 15,3 proc. bei 11,7 proc.). Po 11,8 proc. vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų vietos valdžią įsivaizdavo kaip galinčią suteikti paramą bei efektyviai išspręsti problemas (38 pav.).

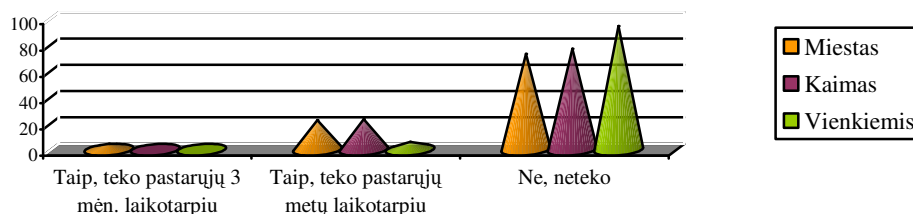
38 pav. Respondentų atsakymų į klausimą "Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka "vietos valdžia"? pasiskirstymas (procentais)

Tyrimo rezultatai parodė, kad miesto ar rajono problemos yra labai svarbios ir svarbios daugiau miestų ir kaimų respondentams nei vienkiemių gyventojams. Po 57,7 proc. miestų ir kaimų apklaustųjų teigė, kad jiems miesto ir rajono problemos yra labai svarbios ir svarbios, tuo tarpu tarp vienkiemių gyventojų tokios nuomonės buvo 29,4 proc. respondentų (39 pav.).

39 pav. Respondentų atsakymų į klausimą "Ar Jums svarbios Jūsų miesto/rajono problemos?" pasiskirstymas (procentais)

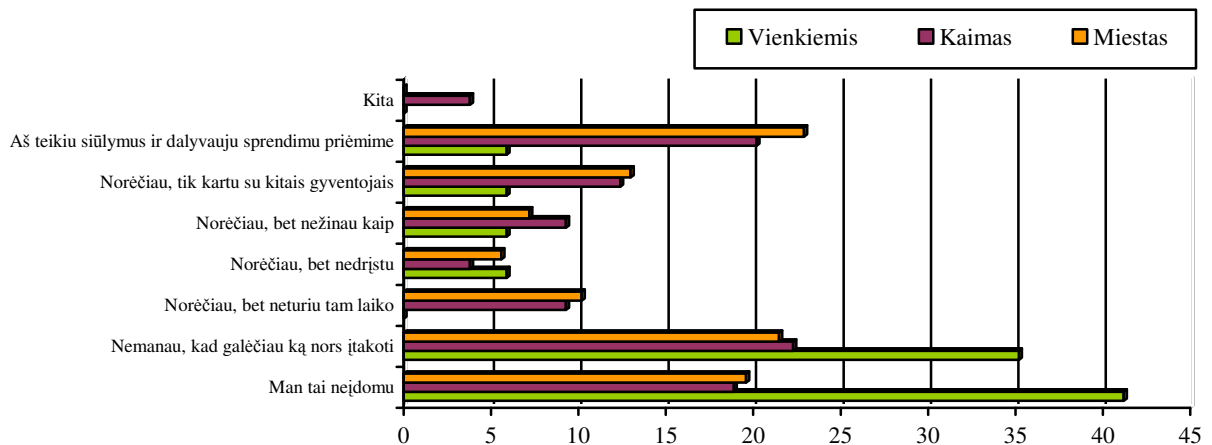
Visgi siekdami prisidėti prie miesto bei rajono problemų sprendimo ar norėdami paveikti vietos valdžios sprendimus, teikti pasiūlymus į vietos valdžios institucijas kreipėsi mažiau nei trečdalis miesto bei kaimo respondentų ir tik 5,9 proc. vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų. Net 94,2 proc. vienkiemiuose gyvenančių respondentų, 76,9 proc. kaimuose bei 73 proc. miestuose gyvenančių apklaustųjų teigė, niekuomet nesikreipę į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus (40 pav.).

40 pav. Respondentų kreipimosi į vietos valdžios institucijas, siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus, pasiskirstymas (procentais)

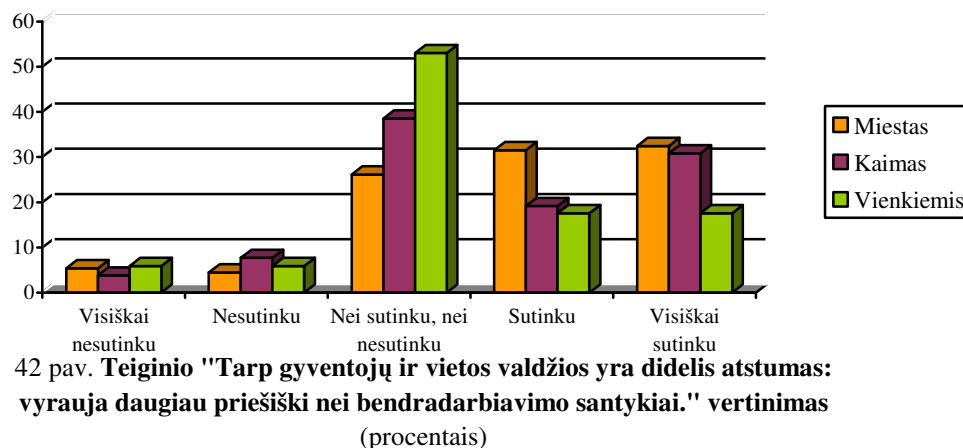
Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad mažiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus yra vienkiemiuose gyvenantys respondentai (net 41,2 proc. teigė, kad jų tai nedomina, o 35,2 proc. nemano, kad jų dalyvavimas galėtų ką nors įtakoti). Visgi nors ir maža dalis vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus, bet po 5,9 proc. iš jų nediršta, nežino kaip tai galėtų padaryti arba norėtų tik kartu su kitais gyventojais. Miesto bei kaimo respondentų nuomonės apie dalyvavimą sprendimų priėmimo procese ženkliai nesiskyrė. 19,6 proc. miesto bei 18,9 proc. kaimo gyventojų teigė, kad jų tai nedomina. 21,5 proc. miestiečių ir 22,3 proc. kaimo žmonių nemanė, kad jų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese galėtų ką nors

įtakoti. Nemažai tiek kaimo tiek miesto respondentų norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus tik neturi tam laiko (10,2 proc. miesto ir 9,3 proc. kaimo apklaustųjų), norėtų, bet tik kartu su kitais gyventojais (13 proc. miesto ir 12,4 proc. kaimo apklaustųjų), norėtų, bet nežino kaip (7,2 proc. miesto ir 9,3 proc. kaimo apklaustųjų) bei norėtų, bet nedrįsta (5,6 proc. miesto ir 3,8 proc. kaimo apklaustųjų) (41 pav.).

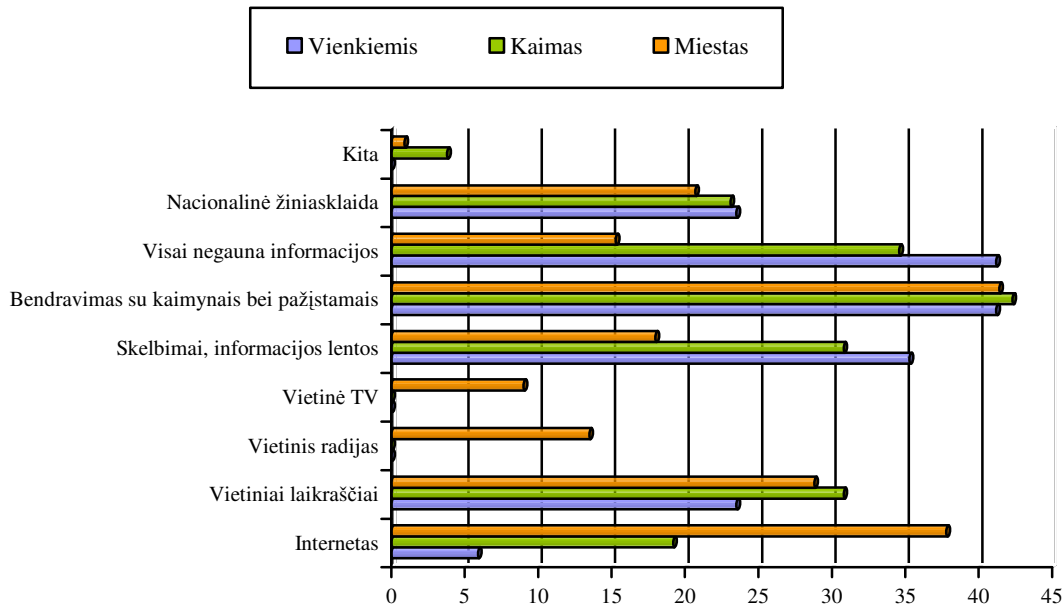

41 pav. Respondentų noras dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus (procentais)

Kaip jau buvo minėta, ribotos respondentų galimybės dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, didina atstumą tarp vietos valdžios bei gyventojų ir lemia neigiamą jų požiūrį į bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Tyrimo rezultatai parodė, kad su teiginiu, jog tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai, visiškai sutiko ir sutiko daugelis mieste ir kaime gyvenančių respondentų (atitinkamai 63,9 proc. ir 50 proc.). Vienkiemiuose gyvenantys apklaustieji dažniausiai teigė, nei sutinkantys, nei nesutinkantys su šiuo teiginiu (53 proc.) (42pav.).

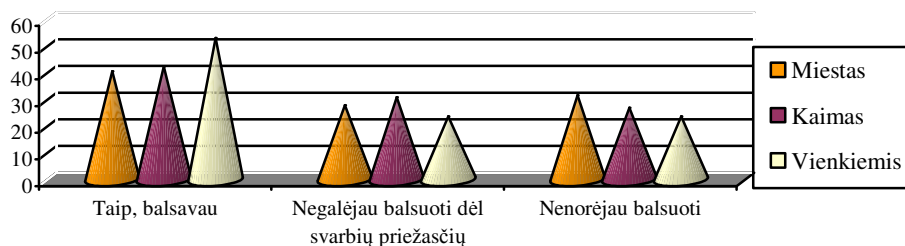

Siekiant sėkmingo gyventojų ir vietos valdžios bendradarbiavimo, svarbu yra tai, kad vietos valdžia užtikrintų informacijos apie savo veiklą prieinamumą, tikslingumą ir aiškumą. Tačiau tyrimo rezultatai parodė, jog daugiausiai respondentų informaciją apie savivaldybės veiklą gauna bendraudami su kaimynais bei pažįstamais (41,4 proc. miestuose gyvenančių apklaustųjų, 42,3 proc. – kaimuose bei 41,2 proc. – vienkiemiuose gyvenančių žmonių). Internetu, kaip vienu iš galimų informacijos šaltinių, dažniau naudojasi miestų (37,8 proc.), nei kaimų (19,2 proc.) bei vienkiemių (5,9 proc.) gyventojai. Iš vietinių laikraščių informaciją apie savivaldybės veiklą gauna 28,8 proc. miestų, 30,8 proc. kaimų bei 23,5 proc. vienkiemių gyventojų. Skelbimai ir informacijos lentos, kaip informacijos šaltiniai, yra populiariesni tarp kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių respondentų (atitinkamai 30,8 proc. ir 35,3 proc.) nei tarp miesto gyventojų (18 proc.). Nacionalinė žiniasklaida yra vienodai populiari tiek tarp miestų, tiek kaimų bei vienkiemių apklaustųjų (atitinkamai 20,7 proc., 23,1 proc. ir 23,5 proc.). Teigiančių, kad visai negauna informacijos apie savivaldybės veiklą daugiau buvo tarp kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių respondentų (atitinkamai 34,6 proc. ir 41,2 proc.) nei tarp miestuose gyvenančių asmenų (15,3 proc.) (43 pav.).

43 pav. Informacijos šaltiniai, iš kurių respondentai gauna informaciją apie savivaldybės veiklą (procentais)

Tyrimo rezultatai parodė, kad 2007 m. rinkimuose į savivaldybės tarybą balsavo mažiau nei pusė miestuose ir kaimuose gyvenančių respondentų (atitinkamai 40,5 proc. ir 42,3 proc.) ir 53 proc. vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų. Dėl svarbių priežasčių negalėjo balsuoti 27,9 proc. miestuose, 30,8 kaimuose bei 23,5 proc. vienkiemiuose gyvenančių respondentų. Visgi nemažai buvo tokių, kurie iš viso nenorėjo balsuoti (31,6 proc. miestuose, 26,9 proc. kaimuose ir 23,5 proc. vienkiemiuose gyvenančių žmonių.) (44 pav.).

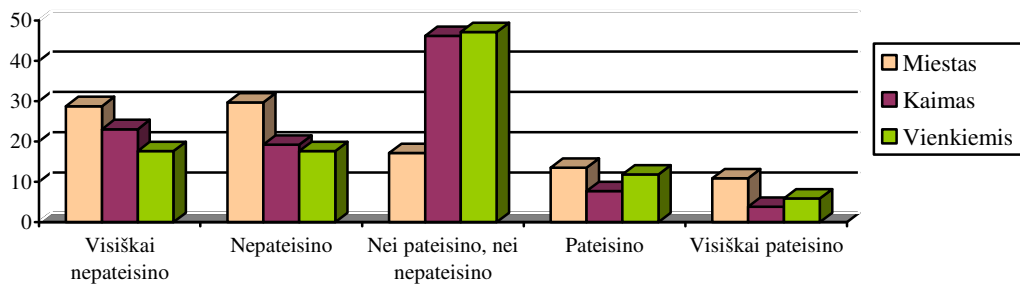

44 pav. Atsakymų į klausimą "Ar balsavote 2007 m. rinkimuose į savivaldybės tarybą?" pasiskirstymas (procentais)

Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad labiausiai nepatenkinti savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų yra miestuose gyvenantys respondentai (net 58.5 proc. jų teigė, kad savivaldybės veikla po rinkimų visiškai nepateisino ir nepateisino jų lūkesčių). Tuo tarpu

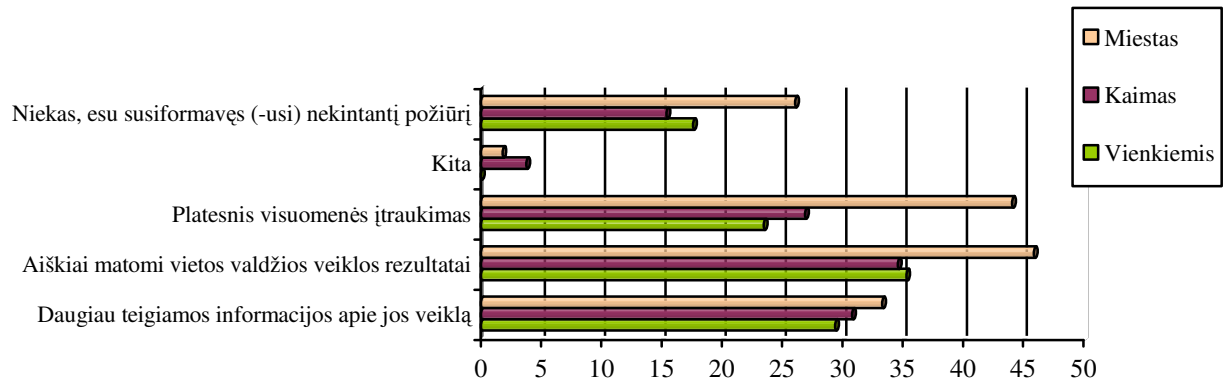

daugiausiai kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų buvo nei patenkinti, nei neaptenkinti savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų (45 pav.).

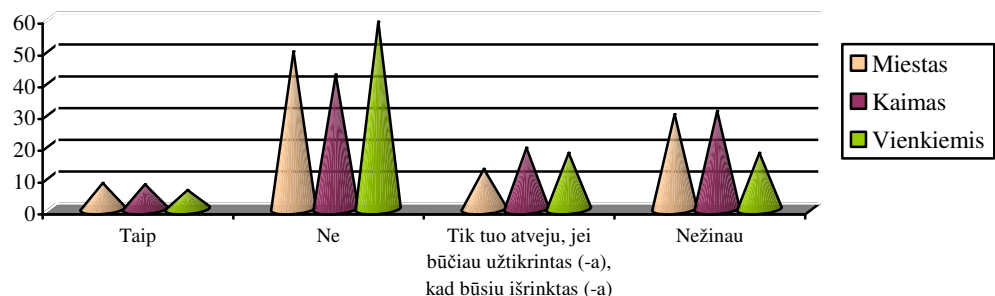
45 pav. Atsakymų į klausimą "Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?" pasiskirstymas (procentais)

Respondentų nuomone, labiausiai pagerintų jų nuomonę apie vietos valdžią aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai (tokios nuomonės buvo net 45,9 proc. miestuose gyvenančių respondentų, 34,6 proc. kaimuose bei 35,3 proc. vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų). Taip pat net 44,1 proc. miestiečių mano, kad nuomonę apie vietos valdžią galėtų pagerinti platesnis visuomenės įtraukimas (tarp kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių žmonių taip manančių buvo mažiau, atitinkamai 26,9 proc. ir 23,5 proc.). Nuomonę galėtų pagerinti ir didesnis teigiamos informacijos apie vietos valdžios veiklą kiekis, taip manė, 33,3 proc. miestuose, 30,8 proc. kaimuose ir 29,4 proc. vienkiemiuose gyvenančių respondentų. 26,1 proc. miestiečių teigė, kad niekas nepagerins jų nuomonės apie vietos valdžią (tarp kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių žmonių tokios nuomonės procentas buvo mažesnis, atitinkamai 15,4 proc. ir 17,6 proc.) (46 pav.).

46 pav. Atsakymų į klausimą "Kas galėtų pagerinti Jūsų nuomonę apie vietos valdžią?" pasiskirstymas (procentais)

Tyrimo rezultatai parodė, kad savivaldybės tarybos nariais daugiausiai tiek miesto, tiek kaimo ir vienkiemio gyventojų nenorėtų tapti (atitinkamai 49,5 proc., 42,3 proc. ir net 58,9 proc.). Norėtų būti išrinkti į savivaldybės tarybą arba norėtų tik tuo atveju, jei būtų užtikrinti, kad bus išrinkti atitinkamai 8,1 proc. ir 12,6 proc. miestuose gyvenančių respondentų, 7,7 proc. ir 19,2 proc. kaimuose bei 5,9 proc. ir 17,6 proc. vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų (47 pav.).

47 pav. Atsakymų į klausimą "Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?" pasiskirstymas (procentais)

Taigi tyrimo rezultatai parodė, kad mažiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus yra vienkiemiuose gyvenantys respondentai. Kaip jau buvo minėta, ribotos respondentų galimybės dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, didina atstumą tarp vietos valdžios bei gyventojų ir lemia neigiamą jų požiūrį į bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Tai, kad palyginus nedidelis procentas visų respondentų, gyvenančių miestuose, kaimuose bei

vienkiemiuose, dalyvauja sprendimų priėmimo procese, lemia menką jų pasitikėjimą vietos valdžia. Visa tai formuoja neigiamą gyventojų požiūrį į savivaldą.

4.4. Tyrimo rezultatų apibendrinimas

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad aktyviausi, siekdami paveikti vietos valdžios sprendimus ar teikdami pasiūlymus, yra vidutinio amžiaus apklaustieji, trečdalis jų (33,3 proc.) kreipėsi į vietos valdžios institucijas pastarųjų metų laikotarpiu. Tuo tarpu mažiausiai aktyvūs yra jauni (iki 25 metų) žmonės, net 76,9 proc. jų niekuomet nesikreipė į valdžios institucijas, siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus. Tačiau tyrimas parodė, kad nors daugumai visų amžiaus grupių respondentų neteko dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar patiems teikti pasiūlymus, taip pat nepaisant nemažo skaičiaus apklaustųjų, teigusių, jog jiems neįdomus dalyvavimas priimant sprendimus ar teikiant pasiūlymus (tokios nuomonės buvo 15,4 proc. jaunimo, 8,6 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 6,3 proc. vyresnio amžiaus asmenų) bei nuomonės, kad ką nors įtakoti yra beprasmiška (taip manė 30,8 proc. jaunų respondentų, 26,1 proc. vidutinio amžiaus asmenų ir 18,6 proc. vyresnio amžiaus apklaustųjų), nemažai gyventojų norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus. Viena iš priežasčių, ribojančių gyventojų dalyvavimą sprendimų priėmimo procese, yra laiko trūkumas (šią priežastį nurodė 7,7 proc. jaunų žmonių, 17,3 proc. vidutinio amžiaus gyventojų bei 12,5 proc. vyresnio amžiaus respondentų). Taip pat nemaža dalis respondentų norėtų dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant pasiūlymus, tačiau tik kartu su kitais gyventojais (14,3 proc. jaunimo, 8,6 proc. vidutinio amžiaus gyventojų bei 18,7 proc. vyresnio amžiaus asmenų). Informacijos trūkumas bei gyventojų nedrąsumas taip pat yra priežastys trukdančios sėkmingam jų dalyvavimui sprendimų priėmimo procesuose. Bendradarbiavimo galimybes su vietos valdžia didina ne tik galimybės dalyvauti priimant sprendimus, bet ir informacijos apie savivaldybės veiklą prieinamumas, tikslumas bei aiškumas. Tyrimo rezultatai parodė, kad nors šiuo metu yra pakankamai informacijos šaltinių, iš kurių galima sužinoti apie savivaldybės veiklą, visgi vienu pagrindinių šaltinių respondentai įvardijo bendravimą su kaimynais bei pažįstamais (taip informaciją gauna po 50 proc. jaunų ir vyresnio amžiaus

respondentų bei 26,1 proc. vidutinio amžiaus apklaustųjų). Populiariausias informacijos šaltinis tarp jaunimo ir vidutinio amžiaus žmonių yra internetas (atitinkamai 64,3 proc. ir 43,5 proc.), o tarp vyresnio amžiaus žmonių – vietiniai laikraščiai (42,9 proc.). Tyrimo rezultatai parodė, kad labiausiai respondentų nuomonę apie vietos valdžią galėtų pagerinti aiškiai matomi jos veiklos rezultatai, pavyzdžiui, sutvarkytos gatvės, tvarkingi kiemai bei parkai. Šiai nuomonei pritarė visų amžiaus grupių apklaustieji (50 proc. jaunų žmonių, 34,8 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 42,9 proc. vyresnio amžiaus gyventojų).

Dažnai žmonėms išgirdus žodžius vietos valdžia, jie asocijuojasi su neigiamais vertinimais. Visgi kaip parodė tyrimo rezultatų analizė nors dominuoja neigiami vertinimai, vis daugiau žmonių vietos valdžią sieja su demokratija, bendruomene, efektyviu problemų sprendimu, kompetencija bei parama. Galima teigti, kad kuo aukštesnis gyventojų išsilavinimas, tuo teigiamesnis yra vietos valdžios vertinimas. Respondentai, turintys pradinį, pagrindinį bei vidurinį išsilavinimus dažniau vietos valdžią matė kaip savavališką (atitinkamai 15,4 proc., 21,4 proc. ir 23 proc.), savanaudišką (atitinkamai 19,2 proc., 35,7 proc. ir 28,2 proc.) bei korumpuotą (atitinkamai 23 proc., 39,3 proc. ir 25,6 proc.) instituciją, nei apklaustieji turintys vidurinį su profesine kvalifikacija, aukštesnį ir aukštą išsilavinimus. Duomenų analizė parodė, kad aktyviausiai teikė siūlymus ir dalyvavo sprendimų priėmimo procese respondentai su aukštesniu išsilavinimu (10,3 proc.), tuo tarpu nei vienas turintis pradinį išsilavinimą apklaustasis nedalyvavo sprendimų priėmimo procese. Tyrimo rezultatai parodė, kad ribotos respondentų galimybės dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, didina atstumą tarp vietos valdžios bei gyventojų ir lemia neigiamą jų požiūrį į bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Su teiginiu, kad tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai visiškai sutiko ir sutiko daugiau nei pusė visų apklaustųjų nepriklausomai nuo jų išsilavinimo. Šiam teiginiui pritarė 71,4 proc. respondentų turinčių pradinį išsilavinimą, 60,7 proc. – pagrindinį, 61,5 proc. – vidurinį, 65,8 proc. – vidurinį su profesine kvalifikacija, 59 proc. – aukštesnį bei 57,2 proc. – aukštą išsilavinimus. Taigi tyrimo rezultatai, parodė, kad aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje yra respondentai, turintys vidurinį su profesinę kvalifikacija, aukštesnį bei aukštą

išsilavinimus. Jie taip pat yra labiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus. Nors jų pasitikėjimas vietos valdžia nėra didesnis, nei žmonių su pradiniu, pagrindiniu ar viduriniu išsilavinimais, jie turi daugiau galimybių bendradarbiauti su vietos valdžia.

Tyrimo rezultatai parodė, kad siekdami prisidėti prie miesto bei rajono problemų sprendimo ar norėdami paveikti vietos valdžios sprendimus, teikti pasiūlymus į vietos valdžios institucijas kreipėsi mažiau nei trečdalis miesto bei kaimo respondentų ir tik 5,9 proc. vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų. Net 94,2 proc. vienkiemiuose gyvenančių respondentų, 76,9 proc. kaimuose bei 73 proc. miestuose gyvenančių apklaustųjų teigė, niekuomet nesikreipę į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus. Mažiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus yra vienkiemiuose gyvenantys respondentai (net 41,2 proc. teigė, kad jų tai nedomina, o 35,2 proc. nemano, kad jų dalyvavimas galėtų ką nors įtakoti). Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad labiausiai nepatenkinti savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų yra miestuose gyvenantys respondentai (net 58,5 proc. jų teigė, kad savivaldybės veikla po rinkimų visiškai nepateisino ir nepateisino jų lūkesčių). Tuo tarpu daugiausiai kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių apklaustųjų buvo nei patenkinti, nei neaptenkinti savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų. Taigi tyrimo rezultatai parodė, kad mažiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus yra vienkiemiuose gyvenantys respondentai. Kaip jau buvo minėta, ribotos respondentų galimybės dalyvauti priimant sprendimus ar teikiant siūlymus, didina atstumą tarp vietos valdžios bei gyventojų ir lemia neigiamą jų požiūrį į bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Tai, kad palyginus nedidelis procentas visų respondentų, gyvenančių miestuose, kaimuose bei vienkiemiuose, dalyvauja sprendimų priėmimo procese, lemia menką jų pasitikėjimą vietos valdžia.

Tyrimo anketos klausimai sudarė galimybes išmatuoti kai kuriuos gyvenimo kokybės perspektyvos moralinės/kultūros būklės dimensijos rodiklius iš Vietovaldos subalansuoto rodiklių modelio (aparto 3.1. skyriuje). Pavyzdžiui, pasitikėjimo vietos valdžios institucijomis laipsnį, kuris, kaip parodė tyrimo rezultatai, yra žemas, nepriklausomai nuo gyventojų amžiaus, išsilavinimo bei gyvenamosios vietos. Daugeliui respondentų sąvoka „vietos valdžia“ vis dar asocijuojasi su savivale, savanaudiškumu bei

korupcija. Didelis procentas apklaustųjų teigė visiškai sutinkantys ir sutinkantys su teiginiu, kad tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai. Respondentų nuomonę apie vietos valdžią galėtų pagerinti aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai (pvz., sutvarkytos gatvės, tvarkingi kiemai bei parkai), daugiau teigiamos informacijos apie jos veiklą, platesnis visuomenės įtraukimas ir pan. Taigi siekiant vieno iš moralinės/kultūros būklės dimensijos tikslų, kad savivaldybės gyventojai labiau pasitikėtų valdžios institucijomis reikėtų atsižvelgti į šiuos tyrimo rezultatus.

Savivaldybės norėdamos patobulinti vieną iš vietovaldos procesų, t.y. komunikavimą su piliečiais, turėtų įtraukti piliečius į konsultacijas dėl vietos valdžios priimamų sprendimų. Tačiau, kaip jau buvo minėta, tyrimo duomenų analizė parodė, jog aktyviausiai sprendimų priėmimo procesuose dalyvauja vidutinio amžiaus mieste gyvenantys asmenys, turintys vidurinę su profesine kvalifikacija, aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimą. Tuo tarpu kitų amžiaus bei išsilavinimo grupių respondentai gyvenantys kaimuose ar vienkiemiuose rečiau kreipėsi į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus dėl vietos valdžios institucijų priimamų sprendimų. Visgi siekiant abipusio bendradarbiavimo tarp savivaldybės ir piliečių, įsipareigojimus turėtų prisiimti ne tik savivaldybės institucijos, bet ir savivaldybės gyventojai.

IŠVADOS

1. Palyginus nedidelis procentas visų amžiaus grupių asmenų dalyvauja sprendimų priėmimo procesuose (t.y. tik 23,1 jaunų žmonių, 42,8 proc. vidutinio amžiaus asmenų bei 35,7 proc. vyresnio amžiaus gyventojų kreipėsi į vietos valdžios institucijas, siekdami paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus). Tai lemia menką jų pasitikėjimą vietos valdžia bei riboja bendradarbiavimo su vietos valdžia galimybes. Visgi vidutinio amžiaus gyventojai yra aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje, jie yra suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus, tačiau viena pagrindinių priežasčių, trukdančių jiems aktyviai pasireikšti vietos valdymo klausimais, yra laiko trūkumas (šią priežastį nurodė daugiausiai, t.y. 17,3 proc., vidutinio amžiaus žmonių).

2. Aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje taip pat yra gyventojai, turintys vidurinę su profesinę kvalifikacija, aukštesnįjį bei aukštąjį išsilavinimą. Jie yra labiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus. Nors jų pasitikėjimas vietos valdžia nėra ženkliai didesnis, nei žmonių su pradiniu, pagrindiniu ar viduriniu išsilavinimais, visgi jie turi daugiau galimybių bendradarbiauti su vietos valdžia.

3. Mažiausiai suinteresuoti dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti pasiūlymus yra vienkiemiuose gyvenantys asmenys (net 41,2 proc. teigė, kad jų tai nedomina, o 35,2 proc. nemano, kad jų dalyvavimas galėtų ką nors įtakoti). Miesto bei kaimo gyventojų nuomonės apie dalyvavimą sprendimų priėmimo procese ženkliai nesiskiria. Visgi labiausiai nepatenkinti savivaldybės darbu yra miestuose gyvenantys respondentai (net 58,5 proc. jų teigė, kad savivaldybės veikla visiškai nepateisino ir nepateisino jų lūkesčių). Tuo tarpu daugiausiai kaimuose ir vienkiemiuose gyvenančių asmenų buvo nei patenkinti, nei neaptenkinti savivaldybės veikla.

4. Bendradarbiavimo galimybes su vietos valdžia didina ne tik galimybės dalyvauti priimant sprendimus, bet ir informacijos apie savivaldybės veiklą prieinamumas, tikslumas bei aiškumas. Visgi nors atrodytų šiuo metu yra pakankamai informacijos šaltinių, iš kurių galima sužinoti apie savivaldybės veiklą, gyventojai kaip vieną pagrindinių šaltinių įvardijo bendravimą su kaimynais bei pažįstamais. Įdomu tai, kad A. Augustinaičio dar 1999 metais atliktame tyrime taip pat didelis skaičius apklaustųjų, kaip pagrindinį informacijos šaltinį, iš kurio jie dažniausiai sužinodavo informaciją apie savivaldybės veiklą, nurodė bendravimą su kaimynais ir pažįstamais. Tai parodo, kad net praėjus aštuoneriems metams gyventojams vis dar trūksta tiesioginės informacijos - piliečiai dažnai neturi galimybės gauti informaciją be tarpininkų, o savivaldybių darbuotojai - perduoti jiems tikslią, teisingą, neiškreiptą informaciją.

5. Kaip ir 1999 metų A. Augustinaičio tyrime, taip ir šiuo metu dauguma respondentų savo galimybes įtakoti jų miesto ir rajono savivaldybės sprendimus laiko beprasmiškomis, tačiau taip pat daug gyventojų norėtų dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus, tik dėl laiko trūkumo, nedrąsos, nežinojimo ir kitų priežasčių to nedaro. Šie rezultatai rodo, kad per aštuonerius paskutiniuosius metus nedaug kas

pasikeitė. Piliečių dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose vis dar mažai kur taikomas.

6. Tyrimo anketos klausimai sudarė galimybes išmatuoti gyvenimo kokybės perspektyvos moralinės/kultūros būklės dimensijos rodiklius iš Vietovaldos subalansuoto rodiklių modelio (aparto 3.1. skyriuje), t.y. nustatyti pasitikėjimo vietos valdžios institucijomis laipsnį, numatyti koks procentas savivaldybės gyventojų, teikia pasiūlymus dėl vietos valdžios institucijų priimamų sprendimų.

Remiantis tyrimo apibendrinimu bei išvadomis galima patvirtinti hipotezę, kad mieste gyvenantys, vidutinio amžiaus bei turintys vidurinį su profesine kvalifikacija, aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimus gyventojai yra aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje. Taip pat pasitvirtino ir antroji hipotezė, jog galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose didina pasitikėjimą vietos valdžia.

NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

Įstatymai ir kiti teisės aktai

1. Europos vietos savivaldos chartija // Valstybės žinios. 1999, Nr.82-1049.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.

3. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas. *Patvirtintas LR Vyriausybės 1994 m. liepos 7 d. nutarimu Nr. I-533.*
4. Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija. *Patvirtinta LR Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488.*

Specialioji literatūra ir informacija internete

5. Astrauskas A. Vietos savivaldos problemos Lietuvoje // *Viešoji politika ir administravimas*. 2002. Nr. 3.
6. Astrauskas A. Vietos savivaldos samprata ir savivaldybės institucinė struktūra. Vilnius, 2003.
7. Astrauskas A., Galininė B. Vietos savivalda Lietuvoje: teoriniai ir istoriniai aspektai. Vilnius, 2003.
8. Augustinaitis A. Informacijos visuomenės savivaldos tendencijos. Vilnius, 1999.
9. Bendruomeniškumas ir savivalda : [teminis straipsnių rinkinys, parengtas pagal 1999 m. spalio 14-15 d. Druskininkuose vykusio seminaro "Bendruomeniškumas ir savivalda" pranešimus ir diskusijas]. Vilnius, 2000.
10. Godvadas P. Bendruomenės plėtra: praktinis vadovas. Kaunas, 2004.
11. Gudelis D. Savivaldybių veiklos matavimo modeliai ir jų įgyvendinimo galimybės Lietuvoje. Nepublikuota daktaro disertacija. Vilnius, 2007.
12. Lazdynas R. Savivalda: filosofija, teorija, praktika. Šiauliai, 2005.
13. Leliūgienė I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas, 1997.
14. Lietuviai savo šalyje pasigenda tikros savivaldos. 2006-07-13. / www.civitas.lt/ žr. 2007.06.03.
15. Lietuvos savivaldybių asociacija ir vietos savivaldos plėtra. Vilnius, 2003.
16. Mačiulytė J., Ragauskas P. Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link? Vilnius, 2007.
17. Marianne Pekola-Sjoblom & Voitto Helander & Stefan Sjoblom Local authority resident – citizen. A study on the attitudes and participation of local authority residents 1996-2004. Finland, 2006.

18. Masiulis K. Interesų grupių ir bendruomenių skatinimo politika ES.
/www.tsajunga.lt/ žr. 2007.08.05.
19. Nisbet R. The Social Philosophers: Community and Conflict in Western Thought.
London, 1977.
20. Paulauskas S. Demokratinė savivalda : kaip patobulinti Lietuvos valstybės valdymą.
Klaipėda, 2000.
21. Paulikas V., Adomonis V., Vietos savivalda ir sprendimų priėmimas. Viešoji politika
ir administravimas, Nr.4, Vilnius, 2003.
22. Persons W. Viešoji politika. Vilnius, 2001.
23. Putnam R. D. Kad demokratija veiktų: Pilietinės tradicijos šiuolaikinėje Italijoje.
Vilnius, 2001.
24. Reprezentatyvi Kauno miesto gyventojų (šešių mikrorajonų) apklausa 2006m. spalio
11-18 d. Kaunas, 2006.
25. Savivaldos institucijų ypatumai / Viešojo sektoriaus institucijų administravimas.
Monografija. Vilnius, 2002.
26. Savivaldos institucijų socialinis politinis veiksmingumas: monografija. Vilnius, 2006.
27. Smith B. C. Decentralization: The Territorial Dimension of the State. Landon, 1985.
28. Some results from national survey in connection with local and regional elections in
2003. Norway, 2003.
29. Spręskite patys. 2005. /www.vrm.lt/ žr. 2007.06.15.
30. Stračinskienė L. Piliečių dalyvavimo galimybės priimant sprendimus vyriausybės ir
savivaldybės lygyje. Vilnius, 2006.
31. Sutton C. Socialinis darbas, bendruomenės veikla ir psichologija. Vilnius, 1999.
32. Tocquville A. Apie demokratiją Amerikoje. Vilnius, 1996.
33. Viešasis administravimas Lietuvoje. 2005 metų apžvalga. /www.vrm.lt/ žr.
2007.07.15.
34. Vietos demokratija. Bendruomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procese
Suomijoje ir Lietuvoje. Vilnius, 2006.
35. Vietos savivaldos raida Lietuvoje. /www.savivaldybes.lt/ žr. 2007.06.03.

SANTRAUKA

Visame civilizuotame pasaulyje per pastaruosius šimtmečius ir dešimtmečius didėjo vietos valdžios galios sprendžiant vietos bendruomenių reikalus. Ne visada Europos valstybių vietinė valdžia turėjo tokias dideles teises, o vietos bendruomenės buvo tokios aktyvios formuodamos savo valdžios institucijas ir per jas sprendamos vietinius reikalus, kaip tai vyksta dabartinėse Europos Sąjungos bei kitose Vakarų civilizuoto pasaulio valstybėse. Dažniau buvo priešingai – valdžia buvo telkiama centrinės valdžios rankose. Taigi savivaldos stiprinimo keliu einančios kontinentinės Europos valstybės, tarp jų ir Lietuva, jau kelis dešimtmečius bando įgyvendinti valdymo decentralizaciją, pasitelkdamos šiam darbui pilietines bendruomenes.

Šiame darbe buvo analizuojama užsienio šalių (t.y. Italijos, Suomijos bei Norvegijos), kuriose aktyviai reiškiasi pilietinės bendruomenės, dalyvaujančios priimant vietos valdžios sprendimus ar teikiant pasiūlymus patirtis. Išnagrinėjus Lietuvoje jau atliktų tyrimų rezultatus paaiškėjo, kad Lietuvoje gyventojų ir bendruomenių poreikiai bei interesai dažnai nesuderinami su priimamais sprendimais tiek vyriausybės, tiek vietos savivaldos lygiais. Lietuvoje savivaldos institucijos yra nutolusios nuo daugumos gyventojų, dažnai jų priimami sprendimai netenkina gyventojų poreikių bei interesų. Vyraujantys daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai tarp vietos valdžios ir gyventojų, mažina pasitikėjimą vietos valdžia bei formuoja neigiamą požiūrį į savivaldą. Norint patvirtinti ar paneigti šiuos rezultatus, buvo atliktas visuomenės požiūrio į vietos valdžią tyrimas (Anykščių, Molėtų, Utenos bei Trakų miestuose ir rajonuose), kuriuo taip pat buvo siekiama išsiaiškinti ar gyventojų požiūris į vietos valdžią priklauso nuo jų amžiaus, išsilavinimo bei gyvenamosios vietos. Tyrimo rezultatai parodė, kad mieste gyvenantys, vidutinio amžiaus bei turintys vidurinę su profesine kvalifikacija, aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą žmonės yra aktyviausi sprendžiant problemas vietos lygmenyje, o galimybė dalyvauti sprendimų priėmimo procese didina pasitikėjimą vietos valdžia. Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė problemas, trukdančias gyventojams sėkmingai dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose.

SUMMARY

Over the last centuries and decades the powers of self-government have been increasing in solving the local community issues in the entire civilised world. Not always the local government of the European countries had such wide rights, and local governments were so active in forming their local authorities and through them solving local issues, as it is in the current EU and other Western civilised countries. More often it was on the contrary – government was focused on central government. Therefore, continental European states that aim at strengthening self-government, Lithuania also among them, already for a few decades make an attempt to implement decentralisation of government by invoking civil communities in this work.

This paper analyses the experience of foreign countries (i.e., Italy, Finland and Norway), where civil communities take an active part in adoption of local government decisions and submission of proposals. Having analysed the results of the researches already carried out in Lithuania it came out that in Lithuania the needs and interests of residents and communities are often not in compliance with the decisions adopted on the level of either the Government or self-government. In Lithuania self-government institutions are remote from the majority of population; often decisions made by them do not satisfy the needs and interests of the residents. Dominating more hostile than cooperative relationship between the local government and residents reduces trust in the local government and forms a negative attitude towards self-government. The research on public attitude towards local government (in towns and districts of Anykščiai, Molėtai, Utena and Trakai) has been carried out in order either to confirm or to reject these results. This research also aimed at clarifying whether the attitude of residents towards local government depends on their age, education and place of living. The results of the research demonstrated that middle-age people having high/higher education and living in a town are most active in solving the problems on the local level, while the possibility for participating in the decision-making process increases trust in the local government. The results of the research also revealed the problems obstructing to a successful participation of residents in the decision-making processes.

1 PRIEDAS

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa (Anykščių miestui ir rajonui)

Gerbiamas (-a) respondente,

Atliekamas tyrimas apie visuomenės požiūrį į vietos valdžią. Jūsų nuomonė šiuo klausimu yra labai svarbi. Prašome atidžiai perskaityti klausimus ir pažymėti Jums priimtinausią atsakymo variantą(-us). Labai svarbu, kad atsakytumėte į visus klausimus. Iš anksto dėkojame už pagalbą. **Garantuojame respondentų anonimiškumą.**

1. Kaip dažnai Jums tenka kontaktuoti su vietos valdžios institucijomis? (jei neteko kreiptis, pereiti prie 5 klausimo)

- a) dažniau nei kartą per mėnesį;   c) kartą per pusę metų;   e) rečiau nei kartą per metus;
b) vieną kartą per mėnesį;   d) kartą per metus;   f) kita (nurodykite patys).....

2. Kokiais tikslais Jums dažniausiai tenka kreiptis į savivaldybę?

- a) socialinės paramos ir kompensacijų   c) teikiant skundus dėl teisių pažeidimo; e) žemėtvarkos;
b) dėl verslo leidimų, licencijų;   d) dėl kultūros ir sporto renginių;   f) kita.....

3. Ar klausimai, dėl kurių Jūs kreipėtės į savivaldybę sprendžiami operatyviai?

Labai lėtai   1   2   3   4   5   Labai operatyviai

4. Ar Jums kada teko atsilyginti Jūsų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui?

- a) taip, politikui;   b) taip, savivaldybės tarnautojui;   c) taip, seniūnijos darbuotojui;   e) ne.

5. Įvertinkite Jūsų savivaldybės veiklą šiose srityse: (1 – nepakankamai, 5-pakankamai)

a) švietimo kokybei ir kultūrai:	1	2	3	4	5
b) socialinės paslaugos:	1	2	3	4	5
c) komunaliniam ir šilumos ūkiui:	1	2	3	4	5
d) moksleivių ir jaunimo užimtumui:	1	2	3	4	5
e) medicinos paslaugų kokybės gerinimui:	1	2	3	4	5
f) gatvių ir kelių priežiūrai:	1	2	3	4	5
g) investicijoms ir verslo plėtrai:	1	2	3	4	5
h) viešajai tvarkai ir nusikalstamumo mažinimui:	1	2	3	4	5
i) kita (nurodykite patys)	1	2	3	4	5

6. Ar Jums svarbios Jūsų miesto/rajono problemos?

Visiškai nesvarbios   1   2   3   4   5   Labai svarbios

7. Ar teko Jums/Jūsų artimiesiems kreiptis į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus?

- a) taip, teko pastarųjų 3 mėn. laikotarpiu;   b) taip, teko pastarųjų metų laikotarpiu;   c) ne, neteko.

8. Ar Jūs norėtumėte dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus?

- a) man tai neįdomu;   e) norėčiau, bet nežinau kaip;
b) nemanau, kad galėčiau ką nors įtakoti;   f) norėčiau, tik kartu su kitais gyventojais;
c) norėčiau, bet neturiu tam laiko;   g) aš teikiu siūlymus ir dalyvauju sprendimų priėmime;
d) norėčiau, bet nedirštu;   h) kita (nurodykite patys) .....

9. Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka „vietos valdžia“? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

- a) demokratija;   d) kompetencija;   g) savanaudiškumas;
b) bendruomenė;   e) parama;   h) korupcija;
c) efektyvus problemų sprendimas   f) savivalė;   i) kita (nurodykite patys).....

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

10. Ar sutiktumėte su teiginiu: „Tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai.“

Visiškai nesutinku   1   2   3   4   5   Visiškai sutinku

11. Ar balsavote 2007 metų rinkimuose į savivaldybės tarybą?

a) taip, balsavau;   b) negalėjau balsuoti dėl svarbių priežasčių;   c) nenorėjau balsuoti.

12. Iš kokių šaltinių Jūs gaunate informaciją apie savivaldybės veiklą? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) interneto;   d) vietinės TV;   g) visai negaunu informacijos;
b) vietinių laikraščių;   e) skelbimų, informacijos lentų;   h) nacionalinės žiniasklaidos;
c) vietinio radijo;   f) bendravimo su kaimynais bei pažįstamais;   i) kita (nurodykite patys) .....

13. Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?

Visiškai nepateisino   1   2   3   4   5   Visiškai pateisino

14. Ar esate Jūs ar Jūsų artimieji kandidatavę rinkimuose į savivaldybių tarybas?

a) Taip, esu sėkmingai kandidatavęs (-usi);   c) Nesu kandidatavęs (-usi), yra kandidatavę mano artimieji;
b) Taip, esu nesėkmingai kandidatavęs (-usi)   d) Nesu kandidatavęs (-usi) nei aš nei mano artimieji.

15. Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?

a) Taip;   b) Ne;   c) Tik tuo atveju, jei būčiau užtikrintas (-a), kad būsiu išrinktas;   d) Nežinau.

16. Ar žinote kas šiuo metu yra Jūsų savivaldybės meras?

a) Taip;   b) Ne.

17. Kurios iš šių Jūsų savivaldybės tarybos narių žinote?

a) Vilius Juodelis   c) Jonas Jagminas   e) Sigutis Obelevičius
b) Algirdas Bagušinskas   d) Donatas Krikštaponis   f) Antanas Baura

18. Ar pasitikite savo savivaldybe?

Labai nepasitikiu   1   2   3   4   5   Labai pasitikiu

19. Kas galėtų pagerinti Jūsų nuomonę apie vietos valdžią? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) daugiau teigiamos informacijos apie jos veiklą;   d) kita (nurodykite patys) .....;
b) aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai   e) Niekas, esu susiformavęs (-usi) nekintantį požiūrį .
(gatvės, kiemai, parkai);
c) platesnis visuomenės įtraukimas;

20. Ar girdėjote apie šių vietos valdžios interesus atstovaujančių ir įtakančių institucijų veiklą?

a) Vidaus reikalų ministerijos Savivaldos departamentas;   e) Valdymo ir savivaldybių reikalų ministerija;
b) Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas;   f) Lietuvos miestų sąjunga.
c) Vyriausybės kanceliarijos Vietos valdžios departamentas;
d) Lietuvos savivaldybių asociacija;

Duomenys apie respondentą

21. Jūsų lytis: a) vyras;   b) moteris.

22. Jūsų amžius:

a) 18-25 m.   b) 26-35 m.   c) 36-50 m.   d) 51-65 m.   e) 66 m. ir daugiau

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

23. Jūsų išsilavinimas:

a) pradinis;	c) vidurinis;	e) aukštesnysis;
b) pagrindinis;	d) vidurinis su profesine kvalifikacija;	f) aukštasis.

24. Jūsų veiklos sritis:

a) pensininkas(-ė);	d) ūkininkas(-ė);	g) bedarbis(-ė);
b) studentas(-ė)/moksleivis(-ė);	e) tarnautojas(-a) / specialistas(-ė)	h) namų šeimininkas(-ė);
c) verslininkas(-ė);	f) darbininkas(-ė);	i) kita .....

25. Jūsų pajamos per mėnesį:

- a) iki 600 Lt;   b) 601-800 Lt;   c) 801-1000 Lt;   d) 1001-1500 Lt;   e) 1501-2000 Lt;   f) > 2001 Lt

26. Jūsų gyvenamoji vieta: a) miestas – savivaldybės centras;   b) kaimas;   c) vienkiemis.

Nuoširdžiai dėkojame už bendradarbiavimą. AČIŪ.

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

2 PRIEDAS

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa (Molėtų miestui ir rajonui)

Gerbiamas (-a) respondente,

Atliekamas tyrimas apie visuomenės požiūrį į vietos valdžią. Jūsų nuomonė šiuo klausimu yra labai svarbi. Prašome atidžiai perskaityti klausimus ir pažymėti Jums priimtinausią atsakymo variantą(-us). Labai svarbu, kad atsakytumėte į visus klausimus. Iš anksto dėkojame už pagalbą. **Garantuojame respondentų anonimiškumą.**

1. Kaip dažnai Jums tenka kontaktuoti su vietos valdžios institucijomis? (jei neteko kreiptis, pereiti prie 5 klausimo)

- a) dažniau nei kartą per mėnesį;   c) kartą per pusę metų;   e) rečiau nei kartą per metus;
b) vieną kartą per mėnesį;   d) kartą per metus;   f) kita (nurodykite patys).....

2. Kokiais tikslais Jums dažniausiai tenka kreiptis į savivaldybę?

- a) socialinės paramos ir kompensacijų   c) teikiant skundus dėl teisių pažeidimo; e) žemėtvarkos;
b) dėl verslo leidimų, licencijų;   d) dėl kultūros ir sporto renginių;   f) kita.....

3. Ar klausimai, dėl kurių Jūs kreipėtės į savivaldybę sprendžiami operatyviai?

Labai lėtai   1   2   3   4   5   Labai operatyviai

4. Ar Jums kada teko atsilyginti Jūsų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui?

- a) taip, politikui;   b) taip, savivaldybės tarnautojui;   c) taip, seniūnijos darbuotojui;   e) ne.

5. Įvertinkite Jūsų savivaldybės veiklą šiose srityse: (1 – nepakankamai, 5-pakankamai)

a) švietimo kokybei ir kultūrai:	1	2	3	4	5
b) socialinės paslaugos:	1	2	3	4	5
c) komunaliniam ir šilumos ūkiui:	1	2	3	4	5
d) moksleivių ir jaunimo užimtumui:	1	2	3	4	5
e) medicinos paslaugų kokybės gerinimui:	1	2	3	4	5
f) gatvių ir kelių priežiūrai:	1	2	3	4	5
g) investicijoms ir verslo plėtrai:	1	2	3	4	5
h) viešajai tvarkai ir nusikalstamumo mažinimui:	1	2	3	4	5
i) kita (nurodykite patys)	1	2	3	4	5

6. Ar Jums svarbios Jūsų miesto/rajono problemos?

Visiškai nesvarbios   1   2   3   4   5   Labai svarbios

7. Ar teko Jums/Jūsų artimiesiems kreiptis į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus?

- a) taip, teko pastarųjų 3 mėn. laikotarpiu;   b) taip, teko pastarųjų metų laikotarpiu;   c) ne, neteko.

8. Ar Jūs norėtumėte dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus?

- a) man tai neįdomu;   e) norėčiau, bet nežinau kaip;
b) nemanau, kad galėčiau ką nors įtakoti;   f) norėčiau, tik kartu su kitais gyventojais;
c) norėčiau, bet neturiu tam laiko;   g) aš teikiu siūlymus ir dalyvauju sprendimų priėmime;
d) norėčiau, bet nedirštu;   h) kita (nurodykite patys) .....

9. Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka „vietos valdžia“? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

- a) demokratija;   d) kompetencija;   g) savanaudiškumas;
b) bendruomenė;   e) parama;   h) korupcija;
c) efektyvus problemų sprendimas   f) savivalė;   i) kita (nurodykite patys).....

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

10. Ar sutiktumėte su teiginiu: „Tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai.“

Visiškai nesutinku   1   2   3   4   5   Visiškai sutinku

11. Ar balsavote 2007 metų rinkimuose į savivaldybės tarybą?

a) taip, balsavau;   b) negalėjau balsuoti dėl svarbių priežasčių;   c) nenorėjau balsuoti.

12. Iš kokių šaltinių Jūs gaunate informaciją apie savivaldybės veiklą? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) interneto;   d) vietinės TV;   g) visai negaunu informacijos;
b) vietinių laikraščių;   e) skelbimų, informacijos lentų;   h) nacionalinės žiniasklaidos;
c) vietinio radijo;   f) bendravimo su kaimynais bei pažįstamais;   i) kita (nurodykite patys) .....

13. Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?

Visiškai nepateisino   1   2   3   4   5   Visiškai pateisino

14. Ar esate Jūs ar Jūsų artimieji kandidatavę rinkimuose į savivaldybių tarybas?

a) Taip, esu sėkmingai kandidatavęs (-usi);   c) Nesu kandidatavęs (-usi), yra kandidatavę mano artimieji;
b) Taip, esu nesėkmingai kandidatavęs (-usi)   d) Nesu kandidatavęs (-usi) nei aš nei mano artimieji.

15. Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?

a) Taip;   b) Ne;   c) Tik tuo atveju, jei būčiau užtikrintas (-a), kad būsiu išrinktas;   d) Nežinau.

16. Ar žinote kas šiuo metu yra Jūsų savivaldybės meras?

a) Taip;   b) Ne.

17. Kuriuos iš šių Jūsų savivaldybės tarybos narių žinote?

a) Vladžė Gribėnienė   c) Jonas Jagminas   e) Valentinus Stundys
b) Kęstutis Anišauskas   d) Rita Andreikienė   f) Rimantas Šavelis

18. Ar pasitikite savo savivaldybe?

Labai nepasitikiu   1   2   3   4   5   Labai pasitikiu

19. Kas galėtų pagerinti Jūsų nuomonę apie vietos valdžią? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) daugiau teigiamos informacijos apie jos veiklą;   d) kita (nurodykite patys) .....;
b) aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai   e) Niekas, esu susiformavęs (-usi) nekintantį požiūrį.
(gatvės, kiemai, parkai);
c) platesnis visuomenės įtraukimas;

20. Ar girdėjote apie šių vietos valdžios interesus atstovaujančių ir įtakojančių institucijų veiklą?

a) Vidaus reikalų ministerijos Savivaldos departamentas;   e) Valdymo ir savivaldybių reikalų ministerija;
b) Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas;   f) Lietuvos miestų sąjunga.
c) Vyriausybės kanceliarijos Vietos valdžios departamentas;
d) Lietuvos savivaldybių asociacija;

Duomenys apie respondentą

21. Jūsų lytis: a) vyras;   b) moteris.

22. Jūsų amžius:

a) 18-25 m.   b) 26-35 m.   c) 36-50 m.   d) 51-65 m.   e) 66 m. ir daugiau

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

23. Jūsų išsilavinimas:

a) pradinis;	c) vidurinis;	e) aukštesnysis;
b) pagrindinis;	d) vidurinis su profesine kvalifikacija;	f) aukštasis.

24. Jūsų veiklos sritis:

a) pensininkas(-ė);	d) ūkininkas(-ė);	g) bedarbis(-ė);
b) studentas(-ė)/moksleivis(-ė);	e) tarnautojas(-a) / specialistas(-ė)	h) namų šeimininkas(-ė);
c) verslininkas(-ė);	f) darbininkas(-ė);	i) kita .....

25. Jūsų pajamos per mėnesį:

- a) iki 600 Lt;   b) 601-800 Lt;   c) 801-1000 Lt;   d) 1001-1500 Lt;   e) 1501-2000 Lt;   f) > 2001 Lt

26. Jūsų gyvenamoji vieta: a) miestas – savivaldybės centras;   b) kaimas;   c) vienkiemis.

Nuoširdžiai dėkojame už bendradarbiavimą. **AČIŪ.**

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

3 PRIEDAS

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa (Trakų miestui ir rajonui)

Gerbiamas (-a) respondente,

Atliekamas tyrimas apie visuomenės požiūrį į vietos valdžią. Jūsų nuomonė šiuo klausimu yra labai svarbi. Prašome atidžiai perskaityti klausimus ir pažymėti Jums priimtinausią atsakymo variantą(-us). Labai svarbu, kad atsakytumėte į visus klausimus. Iš anksto dėkojame už pagalbą. **Garantuojame respondentų anonimiškumą.**

1. Kaip dažnai Jums tenka kontaktuoti su vietos valdžios institucijomis? (jei neteko kreiptis, pereiti prie 5 klausimo)

- a) dažniau nei kartą per mėnesį;   c) kartą per pusę metų;   e) rečiau nei kartą per metus;
b) vieną kartą per mėnesį;   d) kartą per metus;   f) kita (nurodykite patys).....

2. Kokiais tikslais Jums dažniausiai tenka kreiptis į savivaldybę?

- a) socialinės paramos ir kompensacijų   c) teikiant skundus dėl teisių pažeidimo; e) žemėtvarkos;
b) dėl verslo leidimų, licencijų;   d) dėl kultūros ir sporto renginių;   f) kita.....

3. Ar klausimai, dėl kurių Jūs kreipėtės į savivaldybę sprendžiami operatyviai?

Labai lėtai   1   2   3   4   5   Labai operatyviai

4. Ar Jums kada teko atsilyginti Jūsų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui?

- a) taip, politikui;   b) taip, savivaldybės tarnautojui;   c) taip, seniūnijos darbuotojui;   e) ne.

5. Įvertinkite Jūsų savivaldybės veiklą šiose srityse: (1 – nepakankamai, 5-pakankamai)

a) švietimo kokybei ir kultūrai:	1	2	3	4	5
b) socialinės paslaugos:	1	2	3	4	5
c) komunaliniam ir šilumos ūkiui:	1	2	3	4	5
d) moksleivių ir jaunimo užimtumui:	1	2	3	4	5
e) medicinos paslaugų kokybės gerinimui:	1	2	3	4	5
f) gatvių ir kelių priežiūrai:	1	2	3	4	5
g) investicijoms ir verslo plėtrai:	1	2	3	4	5
h) viešajai tvarkai ir nusikalstamumo mažinimui:	1	2	3	4	5
i) kita (nurodykite patys)	1	2	3	4	5

6. Ar Jums svarbios Jūsų miesto/rajono problemos?

Visiškai nesvarbios   1   2   3   4   5   Labai svarbios

7. Ar teko Jums/Jūsų artimiesiems kreiptis į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus?

- a) taip, teko pastarųjų 3 mėn. laikotarpiu;   b) taip, teko pastarųjų metų laikotarpiu;   c) ne, neteko.

8. Ar Jūs norėtumėte dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus?

- a) man tai neįdomu;   e) norėčiau, bet nežinau kaip;
b) nemanau, kad galėčiau ką nors įtakoti;   f) norėčiau, tik kartu su kitais gyventojais;
c) norėčiau, bet neturiu tam laiko;   g) aš teikiu siūlymus ir dalyvauju sprendimų priėmime;
d) norėčiau, bet nedirštu;   h) kita (nurodykite patys) .....

9. Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka „vietos valdžia“? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

- a) demokratija;   d) kompetencija;   g) savanaudiškumas;
b) bendruomenė;   e) parama;   h) korupcija;
c) efektyvus problemų sprendimas   f) savivalė;   i) kita (nurodykite patys).....

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

10. Ar sutiktumėte su teiginiu: „Tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai.“

Visiškai nesutinku   1   2   3   4   5   Visiškai sutinku

11. Ar balsavote 2007 metų rinkimuose į savivaldybės tarybą?

a) taip, balsavau;   b) negalėjau balsuoti dėl svarbių priežasčių;   c) nenorėjau balsuoti.

12. Iš kokių šaltinių Jūs gaunate informaciją apie savivaldybės veiklą? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) interneto;   d) vietinės TV;   g) visai negaunu informacijos;
b) vietinių laikraščių;   e) skelbimų, informacijos lentų;   h) nacionalinės žiniasklaidos;
c) vietinio radijo;   f) bendravimo su kaimynais bei pažįstamais;   i) kita (nurodykite patys) .....

13. Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?

Visiškai nepateisino   1   2   3   4   5   Visiškai pateisino

14. Ar esate Jūs ar Jūsų artimieji kandidatavę rinkimuose į savivaldybių tarybas?

a) Taip, esu sėkmingai kandidatavęs (-usi);   c) Nesu kandidatavęs (-usi), yra kandidatavę mano artimieji;
b) Taip, esu nesėkmingai kandidatavęs (-usi)   d) Nesu kandidatavęs (-usi) nei aš nei mano artimieji.

15. Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?

a) Taip;   b) Ne;   c) Tik tuo atveju, jei būčiau užtikrintas (-a), kad būsiu išrinktas;   d) Nežinau.

16. Ar žinote kas šiuo metu yra Jūsų savivaldybės meras?

a) Taip;   b) Ne.

17. Kuriuos iš šių Jūsų savivaldybės tarybos narių žinote?

a) Kęstutis Ramanauskas   c) Jonas Jagminas   e) Vytautas Petkevičius
b) Jan Mincevič   d) Saulius Raščiauskas   f) Leonardas Karnila

18. Ar pasitikite savo savivaldybe?

Labai nepasitikiu   1   2   3   4   5   Labai pasitikiu

19. Kas galėtų pagerinti Jūsų nuomonę apie vietos valdžią? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) daugiau teigiamos informacijos apie jos veiklą;   d) kita (nurodykite patys) .....;
b) aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai   e) Niekas, esu susiformavęs (-usi) nekintantį požiūrį .
(gatvės, kiemai, parkai);
c) platesnis visuomenės įtraukimas;

20. Ar girdėjote apie šių vietos valdžios interesus atstovaujančių ir įtakojančių institucijų veiklą?

a) Vidaus reikalų ministerijos Savivaldos departamentas;   e) Valdymo ir savivaldybių reikalų ministerija;
b) Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas;   f) Lietuvos miestų sąjunga.
c) Vyriausybės kanceliarijos Vietos valdžios departamentas;
d) Lietuvos savivaldybių asociacija;

Duomenys apie respondentą

21. Jūsų lytis: a) vyras;   b) moteris.

22. Jūsų amžius:

a) 18-25 m.   b) 26-35 m.   c) 36-50 m.   d) 51-65 m.   e) 66 m. ir daugiau

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

23. Jūsų išsilavinimas:

a) pradinis;	c) vidurinis;	e) aukštesnysis;
b) pagrindinis;	d) vidurinis su profesine kvalifikacija;	f) aukštasis.

24. Jūsų veiklos sritis:

a) pensininkas(-ė);	d) ūkininkas(-ė);	g) bedarbis(-ė);
b) studentas(-ė)/moksleivis(-ė);	e) tarnautojas(-a) / specialistas(-ė)	h) namų šeimininkas(-ė);
c) verslininkas(-ė);	f) darbininkas(-ė);	i) kita .....

25. Jūsų pajamos per mėnesį:

- a) iki 600 Lt;   b) 601-800 Lt;   c) 801-1000 Lt;   d) 1001-1500 Lt;   e) 1501-2000 Lt;   f) > 2001 Lt

26. Jūsų gyvenamoji vieta: a) miestas – savivaldybės centras;   b) kaimas;   c) vienkiemis.

Nuoširdžiai dėkojame už bendradarbiavimą. AČIŪ.

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

4 PRIEDAS

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa (Utenos miestui ir rajonui)

Gerbiamas (-a) respondente,

Atliekamas tyrimas apie visuomenės požiūrį į vietos valdžią. Jūsų nuomonė šiuo klausimu yra labai svarbi. Prašome atidžiai perskaityti klausimus ir pažymėti Jums priimtinausią atsakymo variantą(-us). Labai svarbu, kad atsakytumėte į visus klausimus. Iš anksto dėkojame už pagalbą. **Garantuojame respondentų anonimiškumą.**

1. Kaip dažnai Jums tenka kontaktuoti su vietos valdžios institucijomis? (jei neteko kreiptis, pereiti prie 5 klausimo)

- a) dažniau nei kartą per mėnesį;   c) kartą per pusę metų;   e) rečiau nei kartą per metus;
b) vieną kartą per mėnesį;   d) kartą per metus;   f) kita (nurodykite patys).....

2. Kokiais tikslais Jums dažniausiai tenka kreiptis į savivaldybę?

- a) socialinės paramos ir kompensacijų   c) teikiant skundus dėl teisių pažeidimo; e) žemėtvarkos;
b) dėl verslo leidimų, licencijų;   d) dėl kultūros ir sporto renginių;   f) kita.....

3. Ar klausimai, dėl kurių Jūs kreipėtės į savivaldybę sprendžiami operatyviai?

Labai lėtai   1   2   3   4   5   Labai operatyviai

4. Ar Jums kada teko atsilyginti Jūsų klausimą sprendusiam vietos valdžios pareigūnui?

- a) taip, politikui;   b) taip, savivaldybės tarnautojui;   c) taip, seniūnijos darbuotojui;   e) ne.

5. Įvertinkite Jūsų savivaldybės veiklą šiose srityse: (1 – nepakankamai, 5-pakankamai)

a) švietimo kokybei ir kultūrai:	1	2	3	4	5
b) socialinės paslaugos:	1	2	3	4	5
c) komunaliniam ir šilumos ūkiui:	1	2	3	4	5
d) moksleivių ir jaunimo užimtumui:	1	2	3	4	5
e) medicinos paslaugų kokybės gerinimui:	1	2	3	4	5
f) gatvių ir kelių priežiūrai:	1	2	3	4	5
g) investicijoms ir verslo plėtrai:	1	2	3	4	5
h) viešajai tvarkai ir nusikalstamumo mažinimui:	1	2	3	4	5
i) kita (nurodykite patys)	1	2	3	4	5

6. Ar Jums svarbios Jūsų miesto/rajono problemos?

Visiškai nesvarbios   1   2   3   4   5   Labai svarbios

7. Ar teko Jums/Jūsų artimiesiems kreiptis į vietos valdžios institucijas siekiant paveikti sprendimus ar teikti pasiūlymus?

- a) taip, teko pastarųjų 3 mėn. laikotarpiu;   b) taip, teko pastarųjų metų laikotarpiu;   c) ne, neteko.

8. Ar Jūs norėtumėte dalyvauti priimant kai kuriuos vietos valdžios sprendimus ar teikti siūlymus?

- a) man tai neįdomu;   e) norėčiau, bet nežinau kaip;
b) nemanau, kad galėčiau ką nors įtakoti;   f) norėčiau, tik kartu su kitais gyventojais;
c) norėčiau, bet neturiu tam laiko;   g) aš teikiu siūlymus ir dalyvauju sprendimų priėmime;
d) norėčiau, bet nedirštu;   h) kita (nurodykite patys) .....

9. Kokias asociacijas Jums kelia sąvoka „vietos valdžia“? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

- a) demokratija;   d) kompetencija;   g) savanaudiškumas;
b) bendruomenė;   e) parama;   h) korupcija;
c) efektyvus problemų sprendimas   f) savivalė;   i) kita (nurodykite patys).....

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

10. Ar sutiktumėte su teiginiu: „Tarp gyventojų ir vietos valdžios yra didelis atstumas: vyrauja daugiau priešiški nei bendradarbiavimo santykiai.“

Visiškai nesutinku   1   2   3   4   5   Visiškai sutinku

11. Ar balsavote 2007 metų rinkimuose į savivaldybės tarybą?

a) taip, balsavau;   b) negalėjau balsuoti dėl svarbių priežasčių;   c) nenorėjau balsuoti.

12. Iš kokių šaltinių Jūs gaunate informaciją apie savivaldybės veiklą? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) interneto;   d) vietinės TV;   g) visai negaunu informacijos;
b) vietinių laikraščių;   e) skelbimų, informacijos lentų;   h) nacionalinės žiniasklaidos;
c) vietinio radijo;   f) bendravimo su kaimynais bei pažįstamais;   i) kita (nurodykite patys) .....

13. Ar Jūsų savivaldybės veikla po 2007 m. rinkimų pateisino Jūsų lūkesčius?

Visiškai nepateisino   1   2   3   4   5   Visiškai pateisino

14. Ar esate Jūs ar Jūsų artimieji kandidatavę rinkimuose į savivaldybių tarybas?

a) Taip, esu sėkmingai kandidatavęs (-usi);   c) Nesu kandidatavęs (-usi), yra kandidatavę mano artimieji;
b) Taip, esu nesėkmingai kandidatavęs (-usi)   d) Nesu kandidatavęs (-usi) nei aš nei mano artimieji.

15. Ar norėtumėte tapti Jūsų savivaldybės tarybos nariu?

a) Taip;   b) Ne;   c) Tik tuo atveju, jei būčiau užtikrintas (-a), kad būsiu išrinktas;   d) Nežinau.

16. Ar žinote kas šiuo metu yra Jūsų savivaldybės meras?

a) Taip;   b) Ne.

17. Kuriuos iš šių Jūsų savivaldybės tarybos narių žinote?

a) Stasė Maigienė   c) Jonas Jagminas   e) Alvydas Katinas
b) Artūras Skamaročius   d) Vidmantas Valinčius   f) Jonas Slapšinskas

18. Ar pasitikite savo savivaldybe?

Labai nepasitikiu   1   2   3   4   5   Labai pasitikiu

19. Kas galėtų pagerinti Jūsų nuomonę apie vietos valdžią? (galite nurodyti daugiau nei 1 variantą)

a) daugiau teigiamos informacijos apie jos veiklą;   d) kita (nurodykite patys) .....;
b) aiškiai matomi vietos valdžios veiklos rezultatai   e) Niekas, esu susiformavęs (-usi) nekintantį požiūrį.
(gatvės, kiemai, parkai);
c) platesnis visuomenės įtraukimas;

20. Ar girdėjote apie šių vietos valdžios interesus atstovaujančių ir įtakančių institucijų veiklą?

a) Vidaus reikalų ministerijos Savivaldos departamentas;   e) Valdymo ir savivaldybių reikalų ministerija;
b) Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas;   f) Lietuvos miestų sąjunga.
c) Vyriausybės kanceliarijos Vietos valdžios departamentas;
d) Lietuvos savivaldybių asociacija;

Duomenys apie respondentą

21. Jūsų lytis: a) vyras;   b) moteris.

22. Jūsų amžius:

a) 18-25 m.   b) 26-35 m.   c) 36-50 m.   d) 51-65 m.   e) 66 m. ir daugiau

Prašome versti kitą puslapį

Visuomenės požiūrio į vietos valdžią apklausos anketa

23. Jūsų išsilavinimas:

a) pradinis;	c) vidurinis;	e) aukštesnysis;
b) pagrindinis;	d) vidurinis su profesine kvalifikacija;	f) aukštasis.

24. Jūsų veiklos sritis:

a) pensininkas(-ė);	d) ūkininkas(-ė);	g) bedarbis(-ė);
b) studentas(-ė)/moksleivis(-ė);	e) tarnautojas(-a) / specialistas(-ė)	h) namų šeimininkas(-ė);
c) verslininkas(-ė);	f) darbininkas(-ė);	i) kita .....

25. Jūsų pajamos per mėnesį:

- a) iki 600 Lt;   b) 601-800 Lt;   c) 801-1000 Lt;   d) 1001-1500 Lt;   e) 1501-2000 Lt;   f) > 2001 Lt

26. Jūsų gyvenamoji vieta: a) miestas – savivaldybės centras;   b) kaimas;   c) vienkiemis.

Nuoširdžiai dėkojame už bendradarbiavimą. **AČIŪ.**